

KLÍČ KE CVIČENÍM Z UČEBNICE ČESKÝ JAZYK 9

1. a) Po gymnáziu nastoupil strýc jako informační pracovník na rozhledně Vidlička v Beskydech s tím, že udělá něco pro lidstvo. Pohled na kopce ho tak okouznil, že si o nich vymýšlel nové, krásně děsivé prastaré pověsti a vyprávěl je tak barvitě, že si někteří vyjevení turisté cestou z rozhledny pletli žluté a červené značky. Když mu ale třetí den dali štětec a barvu, aby na rozhledně pomohl s natíráním zábradlí, odmítl to s tím, že barva smrdí široko daleko do voňavých luk a lepí se na ni světlušky. Čtvrtý den ho vyhodili. Počítal pak na loukách v Bílých Karpatech vstavače z čeledi orchidejí, sledoval tamější ptactvo, zapisoval přílety a odlety kachen na jihomoravských rybnících, zjišťoval hustotu komárů, za mlhavých dní vyprávěl turistům na Sněžce, co by bylo vidět, kdyby bylo vidět dál než na krok.
 - b) vlastní jména: Vidlička, Beskydy, Bílé Karpaty, Sněžka; obecná jména např.: rozhledna, kopec, pověst;
 - c) konkrétní např.: vstavač, orchidea, kachna; abstraktní např.: čeleď, přílet, odlet;
 - d) podstatné jméno pomnožné: Beskydy, Karpaty; hromadné: lidstvo, ptactvo
 - e) podstatné jméno látkové: barva;
 - f) podstatné jméno abstraktní; Poslal jsem pohled (K) dědečkovi.
 - g) humoristická literatura.
2. a) únava (A), záhada (A), sněženka (K), jablko (K), píle (A), pilka (K), znalost (A), zvuk (A), přátelství (A), léto (A), pověst (A), zpěv (A), síla (A), věrnost (A), tužka (K), hradba (K), smír (A), lípa (K), zájem (A), nenávisť (A), kruh (K);
 - b) Koupila si nové hodiny (K). Trvalo to celé hodiny (A). Dnes opět zasedala vláda (K). Vláda (A) Karla IV. znamenala rozvoj Českých zemí. Objednal si oříškový řez (K). Lékař provedl při operaci pouze jeden řez (A).
3. a) Klínovec (V), Bezděz (V), zámek (O), most (O), náměstí (O), ostrov (O), Asie (V), Balkán (V), Norsko (V), průliv (O), kniha (O), Mars (V), vrchol (O), propast (O), Liberec (V), pejsek (O) Škubánek (V), princezna (O) Jasněnka (V);
 - b) Vlastní jména píšeme s velkým počátečním písmenem.

4. Sál (1) byl plný lidí. – **Kaloušek sál (5) mateřské mléko.** Až půjdu kolem (6), stavím se. – **Přišel se pochlubit novým kolem (1). Denně chodil kolem (7) našeho domu.** Od severu vál (5) silný vítr. – K rozválení těsta používáme kuchyňský vál (1). Skončili jsme čtvrtí (4). – **Naší čtvrtí (1) vede cyklostezka. Tatínek čtvrtí (5) kuře.** Napiš Pavlovi (1). – **Pavlovi (2) bratři jsou líní.** Všichni soutězíci (1) stáli na startovní čáře. – **Soutězíci (2) družstva se postavila na startovní čáru.** Zloději ukryli svůj lup (1) do skrýše. **Babiče lup (10) v kříži.** – Maminka solí (5) polévku. – **Přinesla slánku se solí (1).** Svatební veselí (1) nebralo konce. – **Jeho bratři byli veselí (2), vyhráli totiž. Na svatbě se většinou všichni veselí (5).** Venku je teplo (6). – **Teplo (1) svědčí teplomilným rostlinám.** Pokus (5) se dnes vyhrát. – **Ten pokus (1) se nám podařil na jedničku.** Dávej si pozor na svůj hlas (1). – **Hlas (5) se pořádně!** Nemocní (1) by měli zůstat doma. – **Nemocní (2) lidé zůstali doma.** Běžte už domů (6). – **V naší ulici vyrostlo několik nových domů (1).** Najdi na mapě Ústí (1) nad Labem. – **Labe ústí (5) do Severního moře.**
5. vlci (mn.), vlaky (mn.), zelenina (j.), oděvy (mn.), klíče (j., mn.), želvy (j., mn.), králíci (mn.), lev (j.), opice (j., mn.), had (j.), zábradlí (j., mn.), včely (j., mn.), zajáci (mn.), kočky (j., mn.), hlad (j.), pes (j.), žirafy (j., mn.), spisovatelé (mn.), koláče (j., mn.), úkoly (mn.), básně (j., mn.), kalhoty (mn.).
6. a) listí, sloupoví, obyvatelstvo, maliní, zvěř, zvířectvo, ptactvo, stromoví, rostlinstvo.
7. trenky, punčocháče, šaty, neštovice, hrábě, housle, játra, narozeniny, lázně (! může být i lázeň ve smyslu koupel, bahenní lázeň), sánky, Čechy, kleště, plavky, brýle, ústa, zarděnky.

8. stříbro, mléko, štěrka, cukr, sklo, porcelán, víno, máslo, ocet, hlína, vápno, cement, rašelina, písek, syrovátka.
9. záda (P), panstvo (H), kalhoty (P), brýle (P), lodstvo (H), olej (L), sklo (L), voda (L), kleště (P), varhany (P), borůvčí (H), prázdniny (P), námořnictvo (H), sádlo (L), mouka (L), Velikonoce (P), sůl (L), Jeseníky (P), obilí (H), dobytek (H), mýdlo (L), mládež (H), písek (L), kamení (H), Krkonoše (P), halušky (P), noviny (P), dějiny (P), zlato (L), spalničky (P), uhlí (H), tepláky (P), dveře (P), vápniak (L), plavky (P), služebnictvo (H), nůžky (P), železo (L), dříví (H), káva (L), křtiny (P), pečivo (H), šachy (P), příušnice (P), hodinky (P), hmyz (H).
10. a), b) 1VH, jak 2VV příslovečná způsobová, aby 3VV předmětná; souvětí podřadné;
 - c) „Chovej (5) se (3) ke (7) svým (3) rodičům (1) tak (6), jak (6) chceš (5), aby (8) se (3) tvé (3) děti (1) chovaly (5) k (7) tobě (3).“

d) Chovej se – zp. rozkaz., čas neurčujeme, chceš – zp. oznam., čas přít., chovaly by se – zp. podm. přítomný, čas neurčujeme.

11. a) vysoké srázy, v cíli, na schůzi, zprávy v televizi, motýli v jeteli, drahokamy, cestoval letadly s Rusy, známí Francouzi, otepi slámy na poli, klasy obilí, záhony s mrkví, petrželí, cibulí a okurkami, přišel s důkazy ke králi, v podloubí, na posteli, dělat dřepy, pěnkavy se sýkorami, mezi přáteli, pod umyvadly, hříby v lesích, s desetinnými čísly, datli hledali červy a larvy, pozoroval lvy a krokodýly, škodliví moli, s kuželi / kužely a obručemi, uhlí a dříví, sirupy proti kašli, žížaly v zemi, černí kosi, sledoval orly, v neděli a v pondělí.

b) obydlí, supi s ostrými drápy, nad útesy a skalami, v košili, podzemí se strašidly, pět tykví, o církvi, lípy s břízami na návsi i kolem školy, v obuvi, psi vrčeli na holuby, v nouzi, na nebi, opravy potrubí, motorovými vozidly, v jitroceli, slzy jako perly, sousedství, na židli, stoly s ubrusy, čápi loví žáby v rákosí, na pánvi, v hotelích, pštrosi s pávy, s učiteli, orloj s apoštoly, zuby, kytička bledulí, chrpy s kopretinami, sloupy, na hrázi, stopy po rzi, hlavolamy, z Opavy do Čáslavi, hladoví lvi.

str. 8

12. a) Neviděl žádná pytlácká oka. Jirka podstupuje operaci očí. Hřála si hada na prsou. Sledoval osla s dlouhými ušima. Seděl u stolu s rozviklanými nohami. Vzal tašku za obě ucha. Nemám ráda polévku s mastnými oky. Jirka na nás koulel očima. Nosil dítě na ramenou/ramenech. Doskočil do písku oběma nohama. Na ramenech jeřábu byla těžká břemena. Promluvme si mezi čtyřma očima. Kvůli chybějícím okům musela vypárat celou řadu. V autě máme tachometr se svítícími ručičkami. Tleskal oběma rukama. Koupila novou tašku místo té s prodřenými uchy. Plácal kolem sebe rukama, nohama. Zůstaň nohama na zemi.

b) např. Sotva pletl nohama. Má obě ruce levé.

13. a) Přednášel o uměleckých slozích. Učil se o skladateli Bedřichu Smetanovi. Naši hokejisté/hokejisti postoupili do finále. Sledoval pořad o Vlastovi Burianovi. Pane obhájce, můžu s vámi mluvit? Četl jsi ten článek o českých archeolozích? Můžete nám to vysvětlit, pane poslanče? Překvapil mě svými neznalostmi. Mezi neznámými lidmi se necítil dobře. Dnes jsme očkováni proti mnoha nemocem/nemocím. Vrabci si pochutnávali na drobečcích/drobečkách. Cestovali luxusními lodmi/loděmi. Ateisté/Ateisti jsou lidé nevěřící v boha. Četl jsem článek o spisovateli Karlu Čapkovi.

b) Devatero pohádek, R. U. R, Matka, Bílá nemoc, Ze života hmyzu.

str. 9

1. a) Hady chováme v terárii/teráriích a rybičky v akváriu/akváriích. Eda studuje na gymnáziu. V cirkusu jsme sledovali akrobaty. Albert Einstein je považován za génia. K pozorování hvězdné oblohy slouží mnohá planetária. Učitel ukazoval světadily na glóbusu/glóbuse/glóbu. Kdo hrál v tom dramatu hlavní roli? Musíme bojovat proti rasismu. Učíme se o vyhynulých organizmech. Každá potravina je označena datem spotřeby. U každého vystavovaného exponátu bylo označení. Po týdnu se probudil z kómatu. Byl jsem na očkování proti tetanu. Nerozeznal napodobeninu od originálu. Nerozuměl čarám na tom schématu. Nebyli schopni dojít ke kompromisu. Pavel se léčil s astmatem. Eva se věnuje pěstování citrusů. Herci byli odměněni potleskem publika. Tání ledovců je projevem změny klimatu.

str. 10

2. Jan je dobrý v pěstování orchidejí. Na svazích Bílých Karpat kvetou vzácné orchidey/orchideje. Mnoho jeho idejí se podařilo uskutečnit. Seznámil mě s Miu. Měli bychom stát za svými ideami/idejemi. Na své orchidey/orchideje nedal dopustit. Pro Miu to bylo velké překvapení. S mou sestrou Leou je vždy legrace. Někteří lidé byli za své idey/ideje pronásledováni. Kromě orchidejí se věnoval i pěstování kaktusů. Psal články o orchideách/orchidejích. Pro Leu to je důležité rozhodnutí. Koupil jsem dvě orchidey/orchideje pro svou přítelkyni Miu. Hlásil se ke svým ideám/idejím. Na výstavě se chlubil svými orchideami/orchidejemi. Co víte o pěstování orchidejí? Orchideám/Orchidejím prospívá substrát s piniovou kůrou. I v naší přírodě se můžeme setkat s orchideami/orchidejemi.

1. Spisovatele Julese Verna/Vernea proslavily jeho vědecko-fantastické romány. Moc se mi líbí obrazy Vincenta van Gogha. Mám rád Tři mušketýry od Alexandra Dumase. Četl jsi už Božskou komedii od Danta Alighieriho? Zaposlouchal jsem se do skladeb od Guisepe Verdiho a Clauda Debussyho. V divadle jsme zhlédli Hamleta od Williama Shakespeara i Lakomce od Molièra. O houslistovi Paganinim a jeho hře na housle se traduje několik historek.
2. Lva Nikolajeviče Tolstého řadíme mezi nejslavnější ruské spisovatele. Přečetl jsem dva romány Fjodora Michajloviče Dostojevského. V hudební výchově jsme poslouchali skladby Petra Iljiče Čajkovského. Některé písně Vladimira Vysockého byly v době socialismu zakázány.
3. a) Archimedes – fyzik, Pythagoras – matematik, Herodotos – historik, Spartakus – otrok, Hippokrates – lékař, Morfeus – bůh snů, Achilles – řecký hrdina, Kerberos – trojhlavý pes, Hefaistos – bůh ohně, Dionýsos – bůh veselí;
b) Archimeda, Archimedovi, Pythagora, Pythagorovi, Herodota, Herodotovi, Spartaka, Spartakovi, Hippokrata, Hippokratovi, Morfea, Morfeovi, Achilla, Achillovi, Kerbera, Kerberovi, Hefaista, Hefaistovi, Dionýsa, Dionýsovi.
4. Učili jsme se o cestovateli Marcu/Marku Polovi, skladateli Petru Iljiči Čajkovském, dramatik Williamu Shakespearovi, básníku Goethovi, matematiku Pythagorovi, vládci bohů Diovi. Vraťme se k cestovateli Marcu/Marku Polovi, skladateli Petru Iljiči Čajkovskému, dramatik Williamu Shakespearovi, básníku Goethovi, matematiku Pythagorovi, vládci bohů Diovi. Rád bych tě seznámil s cestovatelem Marcem/Markem Polem, skladatelem Petrem Iljičem Čajkovským, dramatikem Williamem Shakespearem, básníkem Goethem, matematikem Pythagorem, vládcem bohů Diem. Prohlédl si podobiznu cestovatele Marca Pola, skladatele Petra Iljiče Čajkovského, dramatika Williama Shakespeara, básníka Goetha, matematika Pythagora, vládce bohů Dia.

1. a) V Peru je úředním jazykem španělština a kečuánština. Ekonomové řadí Jižní Koreu mezi nejvyspělejší státy světa. Přistaneme v Dillí. Mezi oběma Koreami/Korejemi je přísně střežená hranice. Píše referát o Nové Guineji. Odcestoval do Uruguaye. Které státy sousedí s Nikaraguou? V Koreji probíhala válka. V Chile najdeme pohoří Andy. V Paraguai je nejoblíbenějším sportem fotbal. Dějiny Buenos Aires sahají do počátku 16. století. Hranici mezi Severní a Jižní Koreou/Korejím tvoří 38. rovnoběžka. Můj strýc podnikl cestu do Nikaraguy.
2. a) Krkonoše jsou nejvyšší pohoří v Čechách. Jsou jedinými českými horami s vysokohorským rázem, vedle sebe tu jsou skalní hřebeny s hlubokými údolními, vodopády, rašeliništi i horskými loukami, na kterých se vyskytuje nepřeborné množství rostlin a zvířat.
b) Krkonoše, Čechy;
c) rostlinstvo, zvířectvo/zvěř;
d) skládání: vysokohorskými, vodopády, přenesení významu: hřebeny;
e) **horami** – 7. p., č. mn., r. ž., vzor žena; **údolím** – 7. p., č. mn., r. s., vzor stavení; **rašeliništi** – 7. p., č. mn., r. s., vzor moře; **zvířat** – 2. p., č. mn., r. s., vzor kuře.

- a) Bouřlivák se **vyskytuje výhradně v Severní Americe**, nejhojněji ve **státě Arizona**. **Vzrostlý** bouřlivák je **vyšší** než **dospělý** člověk a **svým** letem dokáže **rozpoutat** bouři. Bouřlivák je tak citliv na nadpřirozené nebezpečí, že **hůlky vyrobené** z bouřlivákova peří **samy preventivně vystřelují** kouzla. Jedna z **kolejí Školy čar** a kouzel ve Stříbranově se **jmenuje právě** po bouřlivákovi.
- b) **Severní** – 6. p., č. j., r. ž., vzor jarní, druh měkké; **vzrostlý** – 1. p., č. j., r. m. (živ.), vzor mladý, druh tvrdé; **vyšší** – 1. p., č. j., r. m. (živ.), vzor jarní, druh měkké; **dospělý** – 1. p., č. j., r. m. (živ.), vzor mladý, druh tvrdé; **citliv** – jmenný tvar, rod mužský (živ.), č. j.; **nadpřirozené** – 4. p., č. j., r. s., vzor mladý, druh tvrdé; **vyrobené** – 1. p., č. mn., r. ž., vzor mladý, druh tvrdé; **bouřlivákova** – 2. p., č. j., r. s., vzor otcův, druh přivlastňovací;
- c) vyšší – vysoký, nejvyšší;
- d) např. všechna přivlastňovací;
- e) citliv, přísudek jmenný se sponou;
- f) ano, ano, ne;
- g) např.: Harry Potter a kámen mudrců, H. P. a tajemná komnata atd.

2. Věřící (1) chodí v neděli do kostela. Věřící (2) lidé chodí v neděli do kostela. Vyhráli zelení (1). Jeho bratři byli úplně zelení (2), bolelo je břicho. Čím se živí (5) ježek? Jeho rodiče jsou živí (2) a zdraví. Starostovi (2) spolupracovníci byli skvělí lidé. Řekli jsme o tom starostovi (1). Lidé, kteří nevidí, jsou slepí (2). Tatínek ti to slepí (5). Nemocný (1) drkotal zuby. Jirka je nemocný (2). Muži zdraví (5) jako první. Byli jsme zdraví (2). Měli bychom si vážít svého zdraví (1). Učení (1) mě moc nebavilo. Učení (2) lidé byli dříve vážení. Maminka čistí (5) koberce. Vrátili se domů čistí (2). Eva praví (5): „To není pravda.“ Dnes hráli dobře praví (2) obránci. Nevěděl si rady s tou prací (1). Koupila prací (2) prostředky.
3. Janovy sestry ronily krokodýlí slzy, nový světový rekord, Petrovy dcery, rychlí dálkoví plavci, Pavlovi dostihoví koně, zeleninový salát s krabím masem, Janovi rodiče jsou živí a zdraví, konzervy s hovězím masem pro dědečkovy psy, čerstvý sýr, pomerančový džus pro Jirkovy bratry, léčivý krém z kozího mléka, pronikavý orlí zrak.

str. 14

4. Nedávno jsme se setkali v Tylově divadle/v Opletalově ulici/ve Vojanových sadech. Máme sraz u Palachova pomníku/u Tylova divadla/u Hlávkova mostu. Procházeli jsme se po Vojanových sadech/ Masarykově náměstí/Alšově nábřeží/Opletalově ulici/Hlávkově mostě. Musíte projít Opletalovou ulicí. Došli jsme právě na Masarykovo náměstí/Opletalovu ulici/Hlávkův most/Alšovo nábřeží.
5. Karlovi (2) bratři neuměli vyjmenovat Krokovy (2) dcery. Po drakovi (1) zbyl jen sirný zápach. Přečetli jsme dvě Erbenovy (2) balady. Učili jsme se o Janu Nerudovi (1) a Nerudových (2) sbírkách. Poradili jsme Liborovi (1). S Petrovými (2) názory souhlasím. Petrovi (2) rodiče požádali o pomoc Honzovy (2) poradce. Janovy (2) sestry nám vyprávěly pohádku O Palečkovi (1). Psal referát o Husovi (1). Napsali jste už Vaškovi (1)? Jen Bajajovi (1) se podařilo useknout drakovi (1) všechny hlavy. Čtvrtkovi (2) vodníci byli milí.
6. a) Hloupý kdo dává, hloupější (měkké, jarní) kdo nebere. Kovářova (přivlastňovací, otcův) kobyly chodí bosa. Ráno moudřejší (měkké, jarní) večera. Strach má velké (tvrdé, mladý) oči. Boží (měkké, jarní) mlýny melou pomalu, ale jistě. Naděje umírá poslední (měkké, jarní). Lepší (měkké, jarní) vrabec v hrsti než holub na střeše. Ranní (měkké, jarní) ptáče dál doskáče.
- b) hloupější – hloupý, nejhoupější; moudřejší – moudrý, nejmoudřejší;
- c) bosa; Kovářovy kobyly chodí bosa.
7. a) „Váš čas je omezený, a tak jím neplýtvajte na to, abyste žili život někoho jiného. 1VH, a tak 2VH, abyste 3VV (předmětná). 1VH – 2VH význ. poměr důsledkový, souvětí souřadné; Nepodléhejte dogmatu, že máte žít podle toho, co si myslí druzí. 1VH, že 2VV (přivlastková), co 3VV (přísllovečná způsobová). souvětí podřadné; Nedopusťte, aby v hluku cizích názorů zanikl váš vlastní vnitřní hlas. 1VH, aby 2VV (předmětná). souvětí podřadné; Mějte odvahu jít za svým srdcem a intuicí, protože ty už nějak vědí, kým se ve skutečnosti chcete stát.“ 1VH, protože 2VV (přísllovečná příčinná), kým 3VV (předmětná). souvětí podřadné.
- b) ... v hluku (PUM) cizích (Pks) názorů (Pkn) zanikl (Př) váš (Pks) vlastní (Pks) vnitřní (Pks) hlas (Po). Mějte (Př) odvahu (Pt) jít (Pkn) za svým (Pks) srdcem (PUM) a intuicí (PUM); zanikl by – zp. podmiňovací, mějte – zp. rozkazovací;
- c) přísudek jmenný se sponou – je omezený, postupně rozvíjející přívlastek – váš vlastní vnitřní
- d) dogma – nezpochybnitelné tvrzení; intuice – vnuknutí, nápad.

str. 15

8. ašský, ašští, liberecký, liberečtí, pardubický, pardubičtí, pražský, pražští, ostravský, ostravští, kroměřížský, kroměřížští, olomoucký, olomoučtí, dobříšský, dobříšští, telčský, telčtí, zábřežský, zábřežští, valašskomeziříčský, valašskomeziříčtí, jindřichohradecký, jindřichohradečtí, třebíčský, třebíčtí.
9. a) pečící forma, dívka pečící dort, čistící prostředky, uklízečka čistící podlahu, hasící přístroj, hasiči hasící požár, tavicí se ocel, Eva leštící okna, lepicí páska, platící diváci, žáci radící se do dvojic, vařící se guláš, holicí strojek, drolící se kámen, trávicí soustava, kypřící prášek.
- b) pečící se bábovka, pečící papír, otec čistící si brýle, čistící pasta, muži hasící požár, tavicí pistole, leštící pasta, otec lepicí tapety, řadící páka, holicí se muži, žaludek trávicí oběd, lidé kypřící pšenu.
10. s nejvýznamnějšími vynálezci, nejznámější výroky, tví synové jsou rozumnější, sebevědomější vystupování, v nejtemnější místnosti, s nejpřímějšími úmysly, příjemnější bydlení, tamější zvyky, odpověz písemně, jez střídme, choval se skromně, vědomě lhal, dojemně hrál na housle, upřímně mě překvapil, soukromě překládal, na nejstrmějších svazích.

11. a) nejvyšší vrcholy, vlhčí počasí, nižší stromy, sladší sirupy, tišší skladby, hezcí výkresy, delší výlety, nejjemnější hedvábí, nejměkčí kovy;
b) kratší vlasy, na nejjiznějších svazích, nejbližší vísky, nejlehčí zápasy, známější skladby, v nejprudší ljiácích, nejsnadnější/nejsnazší úkoly, nejsušší stepi, větší rozdíly.

str. 16

12. Tvá sestra má kratší vlasy než já. Pro tatínka byl tento obraz nejcennější. Mezi nejdůležitější vynálezce patří T. A. Edison. K nejhorším/nejšpatnějším vlastnostem člověka patří lhaní. Ta skladba, kterou posloucháte, patří ke známějším a snazším/snadnějším skladbám určeným pro klavíristy. Měď je měkčí než bronz. Z naší třídy je Petr nejsebevědomější. Ušila jí šaty z nejjemnějšího hedvábí. Kniha obsahuje neznámější latinské citáty. Cestou musíte jít do prudšího kopce.
13. dobří překladatelé, tiší chlapci, mladičci učitelé, hezcí muzikanti, stroží úředníci, bystří hoši, plaší zajíci, vysocí atleti, draží přátelé, hloupoučcí osli.
14. Tví králíci jsou příliš plaší (2). Děti svým křikem plaší (5) lesní zvěř. Jirkův křeček je mnohem plašší (2) než můj. Maminka suší (5) v létě prádlo na slunci. Moje tričko je sušší (2) než Evino. Některé byliny tiší (5) bolest. Naši sousedé jsou tiší (2) lidé. Jirka je uzavřenější a tišší (2) než jeho bratr. Oba mí dědečkové jsou hluší (2). Který z nich je hluší (2)?
15. a) Chlapci šli domů bosí. Jirkovi psi byli hladoví. Jsou ochotni ti poradit. Mí sousedé jsou živi a zdraví. Ty děti jsou schopny samy jíst. Dívky rády tančily. Vrátily se domů unaveny. Miminka byla šťastna. Ti legionáři jsou mrtví.
b) jmenné tvary přídavných jmen.
16. a) Když se před sto lety ve známém pražském Paukertově lahůdkářství začaly prodávat plátky veky ozdobené šunkou a sardelovým očkem, byla to velká novinka, kterou si Pražané zamilovali. Mnoho lidí je přesvědčeno o tom, že se jedná o původem český recept, ale není to pravda, protože období našich obložených chlebíčků bychom našli v cizích zemích. Jedny z nejlepších pocházejí ze Skandinávie a z Rakouska.
b) známém (mladý, tvrdé), pražském (mladý, tvrdé), Paukertově (otcův, přivlastňovací), ozdobené (mladý, tvrdé), sardelovým (mladý, tvrdé), velká (mladý, tvrdé), český (mladý, tvrdé), obložených (mladý, tvrdé), cizích (jarní, měkké), nejlepších (jarní měkké);
c) nejlepších – dobrý, lepší; známější, větší;
d) velcí, dobří, čeští, pražští.

str. 17

1. a), b) Lovci měli dost času, aby zpracovali **některé** (neurčité) kosti na nástroje. Vyrobili jehly s provrtanými oušky, škrabadla a harpuny. Zvláště podařené nástroje **si** (osobní) **každý** (neurčité) lovec poznamenal vyrytými značkami. **Takový** (ukazovací) označený nástroj byl „**jeho**“ (přivlastňovací) a **nikoho** (záporné) ani nenapadlo **si** (osobní) **ho** (osobní) přivlastnit. Našli **se** (osobní) i umělci, **kterí** (vztažné) ostrým pazourkem vyrývali do kostí obrázky. Někdy pracně vyřezávali **nějakou** (neurčité) figurku a opatrovali **ji** (osobní) jako oko v hlavě. **Co** (tázací) ale **tuto** (ukazovací) **naši** (přivlastňovací) tlupu vyrušilo z **jejího** (přivlastňovací) klidného života? Jednou v noci Mamutíkova žena Darga zmizela. **Nikdo** (záporné) v tlupě **ji** (osobní) neviděl odcházet. Lovci po **ní** (osobní) hned pátrali. **Sám** (ukazovací) Mamutík **je** (osobní) vedl. Našli **její** (přivlastňovací) koš pohozený v křoví. Přitom objevili, že schází i několik mužů z tlupy. **Některí** (neurčité) lovci vzpomínali, že vídali **tyto** (ukazovací) muže často pohromadě, jako by **se** (osobní) o **něčem** (neurčité) potajmu umlouvali.
c) již;
d) zájmeno; Petr je (5) skvělý v matematice.
e) ne, ne, ne.

str. 18

2. a) **ničí** (záporné), **kterýkoli** (neurčité), **lecco** (neurčité), **něco**, (neurčité), **naš** (přivlastňovací), **každý** (neurčité), **některý** (neurčité), **se** (osobní), **svůj** (přivlastňovací), **sám** (ukazovací), **nijaký** (záporné), **můj** (přivlastňovací), **něčí** (neurčité), **nic** (záporné), **my** (osobní), **žádný** (záporné), **jenž** (vztažné), **její** (přivlastňovací), **vy** (osobní), **ty** (osobní/ukazovací), **tento** (ukazovací), **který** (tázací/vztažné), **máloco** (neurčité), **váš** (přivlastňovací), **takový** (ukazovací), **si** (osobní);

b) mě (já, osobní), **tím** (ten/to, ukazovací), **té** (ta, ukazovací), **němu** (on/ono, osobní), **mým** (můj, přivlastňovací), **námi** (my, osobní), **tvé** (tvá/tvé, přivlastňovací), **kým** (kdo, tázací/vztažné), **čemu** (co, tázací/vztažné), **nás** (my, osobní), **našimi** (naš, přivlastňovací), **onoho** (onen, ukazovací), **mnou** (já, osobní), **ním** (on/ono, osobní), **tvými** (tvůj, přivlastňovací), **čem** (co, tázací/vztažné), **nikoho** (nikdo, záporné), **ní** (ona, osobní), **vám** (vy, osobní), **tomu** (ten/to, ukazovací), **něčemu** (něco, neurčité), **již** (jenž, vztažné), **kdosí** (neurčité), **lecčí** (neurčité), **nijaký** (záporné).

3. Jan **tu** (3) dívku nezná. Nikdy **tu** (6) nebyl. Dal **jí** (3) **tu** (3) mapu, aby **se** (3) **tu** (6) neztratila. Ema **jí** (5) ráda zákusky, i když **jí** (3) to máma zakazuje. **Má** (5) hlavu plnou **vší** (1). Zabral **vší** (3) silou. **Má** (3) sestra **má** (5) na sobě nové šaty. To jsou **mé** (3) brusle. Koza dělá **mé** (10). Asi to není **ničí** (3). Tvůj syn **ničí** (5) jednu hračku za druhou. Petra **je** (3) viděla v kině. Eva **je** (5) doma. **Se** (7) svou sestrou **se** (3) moc nevidal. Petr **je** (5) **již** (6) doma. Líbí **se** (3) mi chlapi, **již** (3) sportují.
4. **málokdy** (6), **málokdo** (3), **máloco** (3), **někdo** (3), **proč** (6), **jaký** (3), **nějaký** (3), **nějak** (6), **nijak** (6), **kde** (6), **tak** (6), **takový** (3), **tam** (6), **tady** (6), **kdo** (3), **všichni** (3), **všude** (6), **co** (3), **kteřý** (3), **kam** (6); **Tajenka: A jdeme ven, nebo je mi zima?**
5. Kapr sebou házel. Vezmi mě s sebou někam daleko. Mrskni sebou, ať stihneš začátek. Když zahřmělo, trhla sebou. Nabal nám s sebou i holínky. Dej mně s sebou víc jídla. To se rozumí samo sebou. Nebyla spokojená sama se sebou a se svými výkony. Brával nás s sebou do divadla. Ryba sebou mrskla, když ji sundával z háčku. Škubla sebou a byla ta tam. Na zápasy s sebou nosila malý talisman. Nevřt sebou. Hodte sebou.

str. 19

6. Chtěl bych mluvit s **tvými** rodiči. **Vy** byste mi s tím mohli poradit. Tví kamarádi jsou příjemní, moc si s nimi rozumím. K **mým** rodičům se chovej slušně. **My** ti neporadíme, **sami** tomu nerozumíme. Ty dívky za nimi přišly **samy**. Budu to řešit jen s **vámi**, s nimi ne. Mí rodiče **mi** se vším poradí. Vše nejlepší k **tvým** narozeninám. Tví bratři to zvládnou **sami**.
7. Navštívil **mě** v nemocnici. Vysvětlil **mně**, jak se řeší rovnice. Poznal **mě** na fakultě, ale tehdy **mě** ještě neměl rád. Ztratil se **mně** v metru. Baví **mě** hledání hub. Ptal se **mě** na můj názor. Řekl **mně**, že na **mě** dnes nemá čas. Vyprávěl o **mně** veselé historiky. Odsoudili **mě**, i když o **mně** nic nevěděli. Nikdy **mě** nezradil. Zastával se **mě**. Ošetřil **mně** vymknutý kotník.
8. S naší Evou **ji** potkali u naší školy. Objednal **jí** zákusky u naší Květy. Dal **jí** náskok, aby naši záhadu vyřešila jako první. Pozdravuj **ji** od naší tety. Pozval **ji** k naší babičce. Čekal na **ni** před vaším domem. Půjčil **jí** svetr naší Evy. Vaší Janu sice neznám, ale klidně **ji** s sebou vezmi.
9. Řekla nám pár slov o **svém** dětství. Trval na **svých** požadavcích. Řekni jí o **svých** problémech. Vzpomněl si na **můj** svátek. Neptal se mě na **můj** názor, protože si byl jistý **svým** výkonem. Navštívili **mě** **mí/mojo** kamarádi. Nerozuměl si se **svými** sourozenci. Vrátil mi **mé/moje** věci. Půjčil si **můj** sešit. Poradil mi s **mým** projektem.
10. Dej mi pokoj. Mí rodiče jsou učitelé. **My** se máme dobře. Pozdravuji **ji** od nás. Dařilo se jí dobře. Jejich sestry jsou zdravotní sestry. Bála se jejich psů. S vaší Evou si nerozumím. Pro vaší Evu to bude problém. Zadej jim nějakou práci. Vrať se k nim. Nebavil se ním. Trhla sebou. Vzal si s sebou spací pytel. To jsou ti chlapi, již vyhráli tu soutěž. Eva, již se to netýkalo, mlčela.

str. 20

11. Koupil jsem **mu** (osobní) **ty** (ukazovací) hry. Můžu **ti** (osobní) poradit? Zeptej se **ho** (osobní), **co** (vztažné) chce. **Jaká** (tázací) je tvá oblíbená barva? **Jeho** (přivlastňovací) znalosti byly výborné. **Kdo** (tázací) souhlasí? Dám **ti** (osobní) čas na rozmyšlenou. **Jeho** (osobní) se to týká. **Ti** (ukazovací) chlapi tomu nerozumí. **Ty** (osobní) ses **jí** (osobní) posmíval? **Kdo** (tázací) zná hlavní město Německa? Na **ty** (ukazovací) **tvoje** (přivlastňovací) žertíky nemám náladu. **Jeho** (osobní) jsme nezvali. **Jeho** (přivlastňovací) připomínky byly věcné. Řekni mi, **jaké** (vztažné) máš rád barvy.
12. Na výlet si oblékl svetr, **v němž/ve kterém** se cítil příjemně. Potkal dvě dívky, **s nimiž/se kterými** chodil do třídy. Konečně spatřil egyptské pyramidy, **jež/které** si přál vidět už jako dítě. O prázdninách vyšla na některé rozhledny, **jež/které** znala z vyprávění přátel. Vyhodila pohlednici, **již/kterou** jí poslal Bořivoj. Napiš mi o výletě, **jehož/kterého** ses zúčastnil minulý týden. Nemohu najít knížku, **již/kterou** mi půjčil kamarád. Koupila si hedvábné šaty, **po nichž/po kterých** moc toužila. Půjčila si ty knížky, **o nichž/o kterých** Jirka vyprávěl. Na hřišti křičelo dítě, **jež/které** se poranilo.

13. a) Vyhráli **tíž/titíž** koně jako loni. Jsem **téhož** názoru. Kamarádím s **týmiž** lidmi jako ty. Bavili jsme se o **týchž** problémech jako vy. Věnovali jsme se **téže** problematice. Dospěl jsem k **témuž** výsledku. Bavili se o **tomtéž/témž(e)** chlapci. Mluvil s **týmž/tímtéž** mužem a s **touž/toutéž** ženou jako já. Čerpal informace z **týchž** zdrojů. Rozumím si s **týmiž** lidmi. Přišel bez **týchž** dokladů. Ztratil se na **témž(e)/tomtéž** místě. Je vyroben z **téhož** kusu dřeva. Přišel s **týmž/tímtéž** nápadem. Slepovali **tytéž** modely letadel. Přišel bez **týchž** pomůcek jako minule. Vyprávěl o **téže** dívce. Přidali se k nám **tíž/titíž** chlapci. Mluvil o **týchž** problémech. Našel **táž/tatáž** dvě řešení. Mám šaty z **téže** látky. Bavili jsme se o **témž(e)/tomtéž** tématu. Měli **táž/tatáž** přání.
- b) Řešení individuální; rozdíl může být v různých pádech a rodech.
14. a), b) „Žák není nádoba, která (jež) se má naplnit, ale pochodeň, která (jež) se má zapálit.“
1VHa, která 2VV (přívlastková), 1VHb, která 3VV (přívlastková). souvětí podřadné.

1. a), b) O **několik** (neurčitá, základní) hodin později byli **oba** (určitá, základní) znovu na cestě jako už **mnohokrát** (neurčitá, násobná). Ujížděli pod **měsíční** oblohou. Balistu překvapilo, že když ho Calgacus omyl, dokázal usnout a spát klidným spánkem, ve kterém ho nepronásledovaly žádné **běsy**. Hvězdy na obloze **jedna** (určitá, základní) po **druhé** (určitá, řadová) **bledy**. Když se nad obzorem objevilo slunce, hory v dáli se stále rýsovaly jen jako **bledé**, nezřetelné **obrysy**. Mračno prachu, který **vířili** jejich pronásledovatelé, bylo oproti tomu o hodně **blíž**. Od lovců je dělili jen asi **dvě** (určitá, základní) **míle**. „Ještě **jeden** (určitá, základní) den,“ pokýval hlavou Balista a teprve **vzápětí** si uvědomil **dvojí** (určitá, druhová) **smysl** **svých** slov.
- b) druhé, dvojí;
c) omyl;
d) 1VH, že když 2VV (přísluvečná časová), 3VV (podmětná), ve kterém 2VV (přívlastková). s. podřadné; **věta jednočlenná** – Balistu překvapilo; **několikanásobný větný člen** – usnout a spát (předmět);
e) Podruhé přijdu včas.
2. a) Má to z **druhé** (určitá, řadová) ruky. Pletl **páté** (určitá, řadová) přes deváté. Hrál **druhé** (určitá, řadová) housle. Seděl na **dvou** (určitá, základní) židlích. Přišel za pět minut **dvanáct** (určitá, základní). **První** (určitá, řadová) vyhrání z kapsy vyhání. **Dvakrát** (určitá, násobná) měř, jednou řež. Je **páté** (určitá, řadová) kolo u vozu. Zabil dvě mouchy **jednou** (určitá, základní) ranou.
3. 863 – příchod Konstantina a Metoděje, 935 – zavraždění svatého Václava, 1212 – Zlatá bula sicilská, 1306 – vyměření královské větve Přemyslovců, 1415 – upálení mista Jana Husa, 1526 – nástup Habsburků na český trůn, 1620 – bitva na Bílé hoře, 1781 – zrušení nevolnictví v Českých zemích, 1881 – požár Národního divdlo, 1918 – vznik Československa.

4. a) první, b) pátý, c) tři, d) sto, e) jeden, f) tisíc, g) milion, h) miliarda.
5. **Po (7) druhé (4)** třetině vyhrávali **o (7) pět (4)** branek. **Podruhé (6)** budu chytřejší. **S (7) tou (3)** pochvalou to myslel vážně. Ani **stou (4)** rovnici nevypočítal bez chyby. Měl problém **s (7) jednou (4)** neomluvenou hodinou, **jednou (6)** totiž zaspal. **Protří (5)** si oči. **Pro (7) tři (4)** silné muže to nebude problém. **Pět (5)** lidové písně považují za staromódní.
6. a) Ty 3 věty z 1. cvičení na straně 50 rozebralo správně všech 20 žáků z 8. ročníku. Koupila 5 triček u 3. stánku zleva. Dne 30. června začínáme na naší škole obvykle v 9 hodin a končíme krátce před 10. hodinou. Jirka se stal 10 000. návštěvníkem té výstavy. Hanka nastoupila před porotu jako 2. z 20 soutěžících. Karel IV. žil ve 14. století. Každá 10. koruna půjde na dobročinnost.
- b) Běhu na 1500 metrů se zúčastnilo 5 děvčat z naší třídy, z toho jedna skončila na 2. místě. 3 dívky doběhly v 1. desítce. Hráč číslo 18 vstřelil ve 2. minutě náš 1. gól a za 5 minut vstřelil také 2. branku. Na 130. km dálnice havarovalo auto jedoucí rychlostí 150 km/h. Jen 10 žáků vypočítalo za 15 minut 10 slovních úloh. V roce 2018 jsme slavili 100. výročí vzniku Československa.
- b) Otec vlasti, císař; ve 14. století; Karlův most, Karlova univerzita, Chrám svatého Víta, Karlštejn.

7. a) Z obou dvou dívek jsou lékařky. Zakroužkujte jednu ze čtyř/čtyřech možností. Během tří/třech hodin navštívilo výstavu tisíc návštěvníků. Seznámil nás se svými dvěma kolegy a čtyřmi kolegyněmi. Ke třem vítězstvím na stovce přidal 2. místo. Smíchala těsto ze tří/třech vajec, mouky a dvou tvarohů. Počítal jsem s oběma dvěma možnostmi. Na pořádání té akce počítám se dvěma až čtyřmi pomocníky. Od dvou do čtyř/čtyřech hodin ordinujeme jen pro objednané pacienty. Přiřadte k těm čtyřem stavbám jejich název a ke dvěma doplňte i jméno stavitele. Nastoupili proti oběma dvěma pražským týmům.
- b) Promluvíme si mezi čtyřma očima. Pomáhal si oběma dvěma rukama. Vyhod' ten hrnc s oběma rezavými uchy. Mezi každými dvěma oky na síťovce byl korálek. Ivo na mě mrkal oběma očima. Líbí se mi ten přístroj se třemi svítícími ručičkami. V rohu stál stolek se třemi nohami. Štěně se krčilo mezi čtyřmi dřevěnými nohami židle. Batole tleskalo oběma dvěma baculatými rukama. Robot měl na obou dvou ramenech drobná světla. Otáčel oběma dvěma ručičkami na hodinách. Chodil k lékaři s oběma dvěma bolavými nohama. Zajíč stříhal oběma ušima.

str. 24

8. a) 5 – osmiletý, **osmery, osminásobný**, osmina, osmička, **osm, osmý**, po **osmé**; b) 3 – pětiletka, pětiletý, **pátý**, pětice, **patery, pětkrát**, pětikilový, popáté; c) 3 – **málo, mnohokrát**, málokde, málokdo, málokdy, málokterý, **mnohonásobný**; d) 3 – hodně, **kolik**, moc, všechno, každý, **několikrát, tolikery**, poněkolikáté; e) 5 – žádný, nic, **několik, tolik, mnoho, tolikrát**, nikdo, po **několikáté**.
9. a), b) Karel Absolon zasvětil svůj život **dvěma** (určitá, základní) zálibám, a to jeskyním a archeologii. Zdokumentoval většinu jeskyní **Moravského krasu**. Několikrát (neurčitá, násobná) sestoupil na dno **propasti Macocha** a **objevil** mnoho (neurčitá, základní) nových jeskynních prostor, z nichž nejznámější jsou **Punkevní jeskyně**. Našel i jejich propojení s Macochou. Jeho přičiněním byl za první (určitá, řadová) republiky v Brně zřízen Pávilon Anthropos, přinášející informace o životě pravěkých lidí. Vytvořil pro něj rekonstrukci mamuta, na jehož pořízení přispěl tehdejší podnikatel Tomáš Baťa částkou třicet tisíc (určitá, základní) korun.
- c) 1VH a 2VH, z nichž 3VV (přívlastková). 1VH – 2VH význ. poměr slučovací, s. souřadné.
- d) z latiny;
- e) obuvnictví; Zlín.
10. a) A. 1VH, protože 2VV (přísluvečná příčinná) a protože 3VV (přísluvečná příčinná). s. podřadné.
- B. 1VH a 2VH, že 3VV (podmětná), když 4VV (přísluvečná časová). s. souřadné, 1VH – 2VH význ. poměr slučovací.; 1VH, že 2VV (předmětná). s. podřadné.
- C. 1VHa, který 2VV (přívlastková), 1VHb. s. podřadné.
- b) A. „Lidé si většinou (PUČ) nevšímají příležitosti (Pt), protože je oblečená (část Př jmenného se sponou) do modráků a protože vypadá jako práce (PUZ).“ B. „Neustále jdi a je docela možné, že o něco (Pt) zakopneš, když to třeba nejméně (PU míry) očekáváš.“ C. „Člověk, který má stůl (Pt) obložen (Do) včerejšími (Pks) záležitostmi (Pt), nikdy nemá kdy dělat plány (Pt) na zítřek (Pkn).“

str. 25

11. a) A. Byl oblečený v rozedraných a špinavých pracovních šatech, jaké nosí rolníci, měl dlouhé, neohrabané ruce a nohy. Vousy měl šedivé a zčuchané, hlavu na temeni plešatou. Zastavil se několik kroků od nich a bázlivě se usmíval na dvě postavy v pláštěnkách. „Jenom já,“ zopakoval ještě jednou.
- B. „Doufám, že nehodláš střílet po tom staříkovi, který se schovává za tím roštím,“ řekl naprosto vážně. Nicméně zvýšil hlas, takže to muselo být zřetelně slyšet i v hustém houští na opačné straně stopy.
- C. Nemotorně se vyhrabal na nohy, ruce držel nahoru dlaněmi otočenými k nim, aby viděli, že v nich nemá žádnou zbraň. Když se přibližoval, pořád mlel jako kolovrátek: „Jenom já, pane.“
- D. Z blízkého křoví se okamžitě ozvalo praskání a Will zaslechl vyděšené volání: „Nestřílejte, dobrý pane! Prosim nestřílejte! To jsem jenom já!“
- E. „Nemusíte střílet. Já nejsem nebezpečný pro takové, jako jste vy.“ Přihrnul se doprostřed stopy, oči upíral na luk ve Willově ruce a na lesklý ostrý hrot šípů. Když si Will prohlédl cizího vetřelce zblízka, pomalu uvolnil napětí tětivy a sklonil luk. Muž byl hrozně vychrtlý.
- F. Křoví se rozhrnulo a z něj se vyřítil uválený a ustrašený stařík. Spěch mu ale neposloužil, protože nohy se mu zapletly do podrostu a on **sebou** plácl do sněhu.
- b) B, D, F, C, E, A;
- c) šaty; několik – neurčitá, základní; dvě – určitá, základní; jednou – 6, Přišel domů jen s jednou (4) ponožkou.
- d) staříkovi (1) – Staříkovi (2) přátelé byli skvělí muzikanti. hlas (1) – 5, Hlas (5) se pořádně! podst. jména hromadná: roští, houští; přísluvečná spřežka: naprosto; jenž;

- e) mlel jako kolovrátek; se – osobní, nim – osobní, nich – osobní, žádnou – záporné, se – osobní, já – osobní; příslovečná spřežka; Vyšli jsme na horu Říp.
- f) křoví; nestřílejte;
- g) nebezpečný – tvrdé, mladý; Willově – přivlastňovací, otcův; lesklý – tvrdé, mladý; ostrý – tvrdé, mladý; cizího – měkké, jarní; vychrtlý – tvrdé, mladý; jmenný se sponou;
- h) delší, hustší, bližší, lepší.

str. 26

1. A. a) plavky, d) housle, f) játra; B. a) vojsko, c) chudina, e) uhlí, f) listí.
2. báseň – píseň, věc – kost, srdce – moře, rádce – soudce, talíř – stroj.
3. **strýčkovými** – 7.p., č. mn., r. ž., přivlastňovací, otcův; **nejkrásnější** – 4. p., č. j., r. m. (než.), měkké, jarní.
4. a) milý pane **obhájce**, síť s **velkými oky**, z Čáslavi do Opavy – 3 chyby; b) o herci Vlastovi Burianovi, pytlácká oka, vyřešil oba **hlavolamy** – 1 chyba; c) v domácích **pracích**, stůl s rozviklanými nohama, s Rusy a Francouzi – 1 chyba; d) o básníku **Petru** Bezručovi, mezi čtyřma očima, **otepi** slámy – 2 chyby.
5. orchidey/orchideje, Tostého, Spartaka, muzea, Dia, dramatu.
6. a) dva plaší králíci, **užší** sešity, sladší zákusek, krkonošští zachránci –1 chyba; b) **hodňoučcí** psi, je **plašší** než já, řidší krém, aššší radní – 2 chyby; c) **mladiččí** studenti, **břitččí** jazyk, kratší článek, **francouzští** turisté – 3 chyby; d) velcí sloni, **prudší** povaha, **nejsušší** větev, pařížští umělci – 2 chyby.
7. komu – tázací/vztažné; mně – osobní; něčeho – neurčité, toho – ukazovací, námi – osobní.
8. bez chyby c);
a) se **třemi** sty třiceti dvěma, ve 2. minutě, před **dvěma** hodinami; b) se třemi sty třiceti **dvěma**, po 2 minutách, zaber **oběma** nohama.

str. 27

1. a) V určitém smyslu slova strýček **objevil** řadu chemických pouček a pravidel. Všechna tato pravidla byla však už před ním **objevena** někým jiným, ale strýček o tom nevěděl, a proto nemůžeme jeho zásluhy přehlížet. Protože chemii vůbec nerozuměl, **byly** cesty jeho **objevů** posety trny a skropeny potem, ale tím **větší** byla jeho radost ze získání **zkušeností**. Podobal se člověku, který po ovládnutí malé násobilky prohlásil **svým** učitelům: „Dál už mi nic neříkejte. Nechci **slyšet**, že pan Pythagoras, Archimedes a tak dále **vymysleli** to a to. Nepotřebuju těžit z toho, co **objevili** jiní. Dejte mi papír, tužku a kružítka a nechte **mě** na pokoji. Však já na to přijdu sám.“A strýček opravdu na ledacos přišel. Zjistil, že lít vodu do kyseliny je blbost, a vůbec mu nevadilo, že tento poznatek mohl získat z učebnice chemie pro nižší typy středních škol, aniž by si byl při tom popálil prsty a zánovní vestu.
b) rozkazovací: neříkejte, dejte; podmiňovací: byl by si popálil;
c) **objevil** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. min., r. činný, v. dok.; **nerozuměl** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. min., r. činný, v. nedok.; **prohlásil** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. min., r. činný, v. dok.; **neříkejte** – 2. os., č. mn., zp. rozkaz., č. neurčujeme, r. činný, v. nedok.; **nepotřebuju** – 1. os., č. j., zp. oznam., č. přít., r. činný, v. nedok.; **lít** – infinitiv (lze určit r. činný, v. nedok.); **získat** – infinitiv (lze určit r. činný, v. dok.);
d) objevoval, prohlašoval, zjišťoval, získával;
e) lít (Po) vodu (Pt) do kyseliny (PUM) je (Př) blbost (Př);
f) humoristická literatura; např.: u tety Kateřiny chamtivost, povýšenost, u Milouše domýšlivost, omezenost (hloupost); roku 1942 (za 2. světové války).
2. a), b) Umění **zasmát se** (Pkn) vlastním chybám není dáno každému. Někdy bychom měli víc **přemýšlet** (Př), než něco vyslovíme. Přála bych si bezstarostně **létat** (Pt) v oblacích. Bylo by dobré **říci** (Po) ne, když s něčím nesouhlasíš. Přijel do Brna **získat** (PUÚ) hlavní cenu.; infinitiv může být zakončen na -t, -ci, -ct.

str. 28

3. přáli bychom si, přál by sis, byl bych si přál, byli byste si přáli; chtěli bychom, chtěl bys, byl bych chtěl, byli byste chtěli; smáli bychom se, smál by ses, byl bych se smál, byli byste se smáli.
4. Co **byjste**-byste chtěli k Vánocům. (Š) Potřeboval bych nové lyže. (D) Zlepšil **by-ji-si** by sis tu známku? (Š) Proč by ses neomluvil? (D) Proč **by-jme** bychom to měli dělat? (Š) Měl by sis to rozmyslet. (D) My bychom se rozmysleli. (D) Přece **by-ji-se** by ses nepral. (Š) **Tajenka:** Díky bohu.

5. a) Přivaž to lano pořádně. Pověs záclony v kuchyni. Přihlas se v září na opravu. Odvez auto do servisu. Přilož dříví do kamen. Popros ji o radu. Přelez přes plot. Posad' se u nás. Zamysli se nad tím problémem a vyřeš ho. Jez zdravěji. Nehas, co tě nepálí. Odpověz na všechny otázky. Vyhlas výsledky soutěže rozhlasem. Pomoz jí s úkolem. Podus tu zeleninu jen chvíli. Pohroz jí, aby nezlobila. Nepořež se tím nožem.
- b) září, servis.
6. **nedopust'** (zp. rozkaz.), **ničilo by** (zp. podm.), **dej** (zp. rozkaz.), **stal by se** (zp. podm.), **je** (zp. oznam.), **začali bychom** (zp. podm.), **dodávalo by** (zp. podm.), **byl by** (zp. podm.)
Čas neurčujeme u sloves rozkazovacího a podmiňovacího způsobu.

str. 29

7. V první světové válce **bylo poraženo** Německo. Po první světové válce **byla podepsána** mírová smlouva ve Versailles. V 1. světové válce **byly použity** chemické látky. Prvním prezidentem Československa **byl zvolen** T. G. Masaryk. Sudety **byly připojeny** roku 1938 k Německu. Roku 1948 **byl** v Československu **proveden** komunistický převrat. Po roce 1948 **byl** církvi **zabaven** majetek. Ruští kulaci **byli posíláni** do pracovních táborů – gulagů. V roce 1945 **byla** na Hirošimu **svržena** atomová bomba. Pearl Harbour **byl napaden** Japonci.
8. a) Ten obrázek **pověsíme** (Č, bude pověšen) v předsíni. Sláma z polí už **je odvezena** (T, slámu odvezli). Naše roubená chalupa **byla postavena** (T, prarodiče postavili) prarodiči. Jirka **bude očkován** (T, Jirku budou očkovat) proti žlutence. Některé příklady **nejsou dopočítány** (T, jsme nedopočítali). Ta polévka **nebyla dochucena** (T, tu polévku jsme nedochutili). Všechno prádlo **bylo vyžehleno** (T, jsme vyžehlili). Všechny slohové práce **jsou odevzdány** (T, jsme odevzdali).
- b) Vlasta Burian **je nazýván** (T, Vlastu Buriana nazýváme) králem komiků. Jaroslava Seiferta **proslavila** (Č, byl proslaven svou básnickou tvorbou) jeho básnická tvorba. Ostatky Karla Hynka Máchy **byly převezeny** (T, převezli) z Litoměřic do Prahy. Boženu Němcovou **považujeme** (Č, je považována) za zakladatelku moderní české prózy. Karel Havlíček Borovský **byl převezen** (T, K. H. Borovského převezli) do vyhnanství v Brixenu. V Jablonci nad Nisou **se vyrábí** (T, vyrábíme) bižuterie. Vila Tugendhat **byla vyhlášena** (T, vyhlásili) památkou UNESCO; b) 19. stol.; romantismus; Máj.

str. 30

9. Na jižní Moravě **se pěstuje** (T) vinná réva. – Na jižní Moravě pěstujeme vinnou révu. Dříve **se jedlo** (T) maso méně často. – Dříve jedli lidé maso méně často. Houby **se nesuší** (T) na přímém slunci. – Houby nesušíme na přímém slunci. V hodinách **se nepoužívají** (T) mobilní telefony k hraní, ale k výuce. – V hodinách nepoužíváme mobilní telefony k hraní, ale k výuce. Termíny pro odevzdání prací **se musejí dodržovat** (T). – Termíny pro odevzdání prací musíme dodržovat. – Ve škole **se mluví** (T) spisovně. – Ve škole **mluvíme** spisovně. Domácí úkoly **se nepišou** (T) ve škole. – Domácí úkoly nepíšeme ve škole. Kvůli zpoždění **se lidem vracelo** (T) jízdné. – Kvůli zpoždění vraceli lidem jízdné. V matematice **se výsledek podtrhává** (T). – V matematice výsledek podtrháváme. Pošta **byla odeslána** (T) hned ráno. – Poštu odeslal hned ráno. Vše **bylo vyřešeno** (T) včas. – Vše vyřešili včas. Prádlo **je vyžehleno** (T). Prádlo vyžehlili. Jídlo **se podává** (T) teplé. – Jídlo podáváme teplé.
10. a), b) I ostatní následovali (N) jeho příkladu a seskočili (D, **seskakovali**) z koní. Maximus podal (D, podával) Balistovi pár kousků sušeného masa a láhev. Mlčky se najedli (D, **jedli**) a napili (D, **pili**) a nepřestávali (N, **nepřestali**) sledovat zvířený oblak prachu, ve kterém dole mlčky umírali (N, **umřeli**) další a další lidé. Severní vítr nabýval (N, **nabyl**) na síle. Tahal (N, **zatahal**) je za vlasy a opíral se (N, **opřel se**) jim do štítů. Balista **zpozoroval** (D), že se alanská záloha přesouvá (N) vpřed. Byla (N) v dobrém postavení, ze kterého mohla (N) napadnout (D) Arthurovy jezdce vlevo, nebo zaútočit (D).
- c) seskočili – 4., prosí; podal – 5., **dělá**; napadnout – 2., **tiskne**; zaútočili – 4., **prosí**;
d) zpozoroval – pozoroval, přesouvá – přesune;
e) mohla napadnout nebo zaútočit – nekolikanásobný slovesný složený.
11. **je přesazen** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. přít., rod trpný; **budou umyty** – 3. os., č. mn., zp. oznam., č. bud., rod trpný; **byly bychom poučeni** – 1. os., č. mn., zp. podm. přít., č. neurčujeme, rod trpný; **budou hrát** – 3. os., č. mn., zp. oznam., č. bud., rod činný; **zeptejte se** – 2. os., č. mn., zp. rozkaz., č. neurčujeme, rod činný; **odešli jste** – 2. os., č. mn., zp. oznam., č. min., rod činný; **byl by si přál** – 3. os., č. j., zp. podm. min., č. neurčujeme, rod činný; **byl by odsouzen** – 3. os., č. j., zp. podm. přít., č. neurčujeme, rod trpný; **nekřič** – 2. os., č. j., zp. rozkaz., č. neurčujeme, rod činný; **slyšeli jste** – 2. os., č. mn., zp. oznam., č. min., rod činný.

12. připravit se (D), omlouvat se (N), sledovat (N), sečíst (D), slepit (D), chovat (N), zaplatit (D), ztráct (N), vařit (N), malovat (N), jezdit (N), nakrájet (D), uschnout (D), zahrát si (D), zlepšil se (D), smáli se (N), schovali se (D), nastrouháme (D), polepši se (D), upekla (D), zavařujeme (N), lituji (N), rozplakal se (D), umýval se (N).
13. a) individuální; b) měla by být vidu nedokonavého; pomoci slov: každý ..., vždy, u sloves přípony -áva- (chystávám si...), -íva- (vařívám si...).
14. roznést (D, roznášet), zastrašovat (N, zastrašit), přičítat (N, přičíst), namotat (D, namotávat), zalepovat (N, zalepit), schovávat (N, schovat), promlouvat (N, promluvit), omluvil se (D, omlouval se), přejedla se (D, přejídala se), opravit (D, opravovat), přitlout (D, přitloutat), oživovali jste (N, oživilí jste), přišít (D, přišívat), doučujeme (N, doučíme), předčítali (N, -), odhadni (D, odhaduj), utíráme (N, utřeme), zalezla (D, zalézala), přistupují (N, přistoupí), dokázali (D, dokazovali), zlepšíme (D, zlepšujeme), odneseš (D, odnášíš), přežijí (D, přežívají), rozmotáváme (N, rozmotáme), pokryli (D, pokrývali), dopíšu (D, dopisují), rozkrajují (N, rozkrájí).
15. a) Krakatoa je činná sopka, která leží na ostrově Anak Krakatau mezi ostrovy Jáva a Sumatra. Dne 22. prosince 2018 došlo k její erupci, při níž se jihozápadní část sopky zhroutila do moře. Následná vlna tsunami zničila několik stovek domů a usmrtila 426 lidí. Výzkumníci po výbuchu sopky zkoumali satelitní snímky, aby vypočítali, jaké množství kamení a prachu se při explozi uvolnilo, a došli k závěru, že sopka ztratila více než 2/3 výšky a objemu. Protože se většina hmoty při jednom sesuvu uvolnila do moře, vznikly vlny až 5 metrů vysoké, které nedlouho po výbuchu zaplavily pobřeží Jávy a Sumatry a vyžádaly si stovky obětí. Zatím ale stále není jasné, kolik z této hmoty sopka ztratila v den výbuchu a kolik ve dnech dalších.
- b) Výzkumníci (Po) po výbuchu (PUČ) sopky (Pkn) zkoumali (Př) satelitní (Pks) snímky (Pt).
16. a) Když 1VV (přísluvečná časová), 2VH, abys 2VV (přísluvečná účelová). s. podřadné;
b) chceš (N), spojí se (D), mohl bys (N), uskutečnit (D);
c) něco (neurčité), se (osobní), to (ukazovací).

1. vol, pros, přepisuj, hled, tiskn, kresl, žertuj, klouž, vez, kop, sed.
2. a) mot, sleduj, přepíš, nakoup, závod, přečt, slep, zavř;
b) motejte, sledujte, přepište, nakupte, závodte, přečtete, slepte, zavřete;
c) u dokonavých sloves.
3. a) zapína, háze, běha, nakupova, sledova, skonči, svinu, čet;
b) vaří, slepova, plynu, psa, hleda, sledova, křiče, cviči.
4. Zajímá (zajím, zajíma) vás, čím se proslavil (proslav, proslavi) Dag Hammarskjöld? Tento Švéd se zapsal (zapiš, zapsa) do dějin jako generální tajemník OSN. Do úřadu nastoupil (nastoup, nastoupi) v době, kdy vrcholilo (vrchol, vrcholi) napětí mezi Západem a Východem. Přispěl (přispěj, přispě) k osvobození amerických pilotů zajatých během korejské války, podílel (podíl, podíle) se na řešení suezské krize. Roku 1961 mu byla udělena (uděl, uděli) Nobelova cena za mír. V témže roce zemřel (zemř, zemře) za nevyjasněných okolností při leteckém neštěstí. Americký prezident John Kennedy ho nazval (nazv, nazva) největším státníkem 20. století.

1. jezdil 4., voláš 5., kličkoval 3., hřál 3., padají 5., usínal 5., plaval 1., vozil 4., práskl 2., ustříhnou 2., pletli 1., skáčeš 1., střílí 4., utekli 1., pověsili 4., uschnou 2., malovali 3., slepují 3., mlčeli 4., okoval 1., pozval 1.
2. a) hrabe (1., bere), leze (1., nese), štípe (1., bere), vleče (1., peče), kouše (1., maže), zaváže (1., maže), plete (1., nese), plave (1., bere), pláče (1., maže), prostře (1., umře), řve (1., bere), koupe (1., bere), dřel (1., umře), utekl (1., peče), skákal (1., maže), opřel se (1., umře), šlapal (1., bere), řezal (1., maže), zakázal (1., maže), loupal (1., bere);
b) drhne (2., tiskne), utrhne (2., tiskne), zhasne (2., tiskne), zavine (2., mine), uvadne (2., tiskne), foukne (2., tiskne), plane (2., mine), plyne (2., mine), uhynie (2., mine), zapne (2., tiskne), tuhne (2., tiskne), lehne (2., tiskne), vanul (2., mine), navrhne (2., tiskne), přijme (2., začne), uschl (2., tiskne), vzplanul (2., mine), sáhneš (2., tiskne), uhyнул (2., mine), spadli (2., tiskne).

- c) poletuje (3., kupuje), směje se (3., kryje), obkresluje (3., kupuje), vlaje (3., kryje), lituje (3., kupuje), sleduje (3., kupuje), přezimuje (3., kupuje), přeje (3., kryje), lyžuje (3., kupuje), pamatuje (3., kupuje), hřeješ (3., kryje), listovali (3., kupuje), důvěřoval (3., kupuje), zalil (3., kryje), darovali (3., kupuje), sliboval (3., kupuje), shnil (3., kryje), vili (3., kryje) pracuje (3., kupuje).
3. a) Když Tataři roku 1241 vtrhli na Moravu, zaplavili ji svým vojskem jako stádo kobytek. Loupili a ničili všechno, co se jim dostalo pod ruku. Lidé před nimi utíkali a skrývali se po lesích. Někdy utéci nestačili, a tak jim shořela střecha nad hlavou. V Dolních Vilémovicích se lidé před nimi ukryli na hrad Holoubek a někteří odvedli dobytek hluboko do lesů kolem řeky Jihlavy. V dědině zůstal jen zeman s čeledí. „Někdo se musí těm dáblům postavit. Budťo naši tvrz ubráníme, nebo padneme.“ Když se Tataři objevili v dědině na malých plavých koních, strhl se takový hrozný křik, že v domácích tuhla krev;
- b) vrhli – 2., tiskne; zaplavili – 4., prosí; loupili – 4., prosí; ničili – 4., prosí; dostalo – 2., začne; utíkali – 5., dělá; skrývali – 5., dělá; utéci – 1., peče; nestačili – 4., prosí; shořela – 4., trpí; ukryli – 3, kryje; odvedli – 1., nese; zůstal – 2., začne; postavil – 4., prosí; ubráníme – 4., prosí; padneme – 2., tiskne; objevili – 4., prosí; strhl – 2., tiskne; tuhla – 2., tiskne;
- c) utéci – knižní tvar inf., postavit;
- d) Když 1VV (přísluvečná časová), 2VH, že 3VV (přísluvečná měrová). s podřadné.; malých plavých, takový hrozný.
4. a), b) 1. šeptat (dělá), 2. volat (dělá), 3. zkoušet (sází), 4. prosit (prosí), 5. sledovat (kupuje), 6. důvěřovat (kupuje), 7. vzlykat (dělá), 8. umazat (maže), 9. běžet (trpí), 10. končit (prosí), 11. řídit (prosí), 12. umět (trpí), 13. střílet (sází).
5. a) leží (N, 4., trpí), poleze (N, 1., nese), ubije (D, 3., kryje), zalije (D, 3., kryje), pláče (N, 1., maže), zapláče (D, 1., maže), ukazuje (N, 3., kupuje), nastupuje (N, 3., kupuje), ozve se (D, 1., bere), zasype (D, 1., bere), leze (N, 1., nese), panuje (N, 3., kupuje), oznamuje (N, 3., kupuje), upije (D, 3., kryje), nepřidá (D, 5., dělá), mrzne (N, 2., tiskne), vyschne (D, 2., tiskne).
- b) Jsou to pranostiky. Např. Lucie noci upije, ale dne nepřidá znamená, že na den sv. Lucie zapadá Slunce později, ale ráno nevychází dříve.
6. Jeho sestry pláčou, nemohou se totiž dívat na ten film. Ředitel přijal nového vrátného. Někteří o tom nic nevědí. Rodiče mi vždy pomohou/pomůžou. Já už tři roky hraji na klavír. Mé sestry nejedí maso. Strašně jsem se lekl. Maminka mi utrhlá nejhezčí jablko ze stromu. Ta bábovka už je snědena. Naše babičky pečou nejlepší cukroví. Od severu vanul studený vítr. Věřili, že mohou/můžou zvítězit. V šestém ročníku žákům přibudou nové předměty.
7. a) Asi neuhodnete, kdo je autorem citátu: „Učenci a vědci, nebojte se létat! Žádný učený z nebe nespadl!“ Tato slova patří **Vlastovi Burianovi**, jednomu z nejznámějších herců první republiky. Proslavily ho především komické role, přestože v soukromí byl samotář trpící depresemi. Kromě herectví miloval sport. Kdyby se nestal hercem, určitě by vynikl jako sportovec. Hrál výborně tenis, zúčastnil se několika závodů v cyklistice, a dokonce byl prvotřídním brankářem Sparty. Začínal v kabaretech, později založil vlastní divadlo. Patřil k nejlépe placeným hercům. Svým bohatstvím se rád chlubil na veřejnosti, což vyvolávalo závist. Po válce byl neprávem nařčen z kolaborace a pobyl i ve vězení. Byl mu zabaven majetek i divadlo a řadu let nesměl veřejně vystupovat.
- b) nespadl – D, 2., tiskne; proslavil – D, 4., prosí; miloval – N, 3., kupuje; hrál – N, 3., kryje;
- c) proslavil (D) – proslavoval, vynikl (D) – vynikal, zúčastnil se (D) – zúčastňoval se, začínal (N) – začal, pobyl (D) – pobýval;
- d) Např.: U pokladný stál; Ducháček to zařídí, Přednosta stanice;
- e) spolupráce ve smyslu s nepřítel, např. za 2. světové války s nacisty.

1. a) těše (se), netuše, kleče;
b) těšil se a poskakoval; ... důvěřoval, nic netušil a ...; klečel a díval se.

2. a) pomstiv (se), otevřev, vzav;
b) ... když se pomstil za nevděčnost, nechal...; když otevřel železná vrata, nabral si...; když si vzal milého lva, vydal se...

3. Kočka, ležíc na bříšku, tiše předla.
 Jirka, spěchaje domů, se usmíval.
 Batole, držíc lahvičku, pilo z ní mléko.
 Chlapci, utíkající domů, vesele si zpívali.
 Matka sedíc hladila děti po vlasech.
 Eva, poslouchajíc rádio, vařila oběd.
- Učesav se vyrazil do školy.
 Vrátivše se o všem nám vyprávěli.
 Vypočítavši všechno, šla ven.
 Dítě, zahodivši hračku, začalo plakat.
 Uslyšev to, velice se rozzlobil.
 Probudivše se připravili si snídani.
4. a) Nad strmými srázy sílila naděje, že manžela alespoň jednou spatří, splní-li rozkaz bohyně. Dostala se k prameni tak blízko, že slyšela hukot vody řítící se do propasti. Z děr kolem pramene vysunuli draci zubaté tlamy a otáčeli za ní potměšilé oči. I hučící vody dostaly pojednou hlas a volaly: „Jdi odtud! Utíkej!“ Psýché vytryskly slzy. Stojíc u cíle, nemůže naplnit misku vodou. Její hoře vzbudilo soucit v orlovi. Snesl se z oblak a promluvil k ní: „Jakpak sis mohla myslet, že splníš takový těžký úkol? Vody černého pramene padají přímo do říše mrtvých a žádný smrtelník nemůže nabrat ani krůpěj z jejich vln.“
- b) stojíc – rod ž., č. j.;
- c) strmější, těžší;
- d) Báje je epický literární útvar psaný prózou nebo ve verších. Zachycuje lidské představy o vzniku světa. V bájích se vyskytují postavy bohů a bájných bytostí.

str. 38

5. a) A. Jenna zatajila dech, listy byly podepsány Cvočkovým nezaměnitelným písmem. „Cvoček a Snorri tam nechali tohle,“ řekl Marcellus. „Schoval jsem ty papíry do komína, protože jsem se bál, že by je někdo mohl vyhodit.“ B. „Po pravdě, milý učedníče, vzpomněl jsem si teprve několik měsíců poté, co ses mě ptal na svého bratra.“ C. Ty zářily jako pokaždé, když se mluvilo o Cvočkovi. Marcellus se stařeckým krokem odšoural, což Broučín přičítal těm prapodivným botám, ke komínu a stiskl destičku na jedné straně. D. Destička se s omluvným vrznutím vyklopila. Všichni tři sledovali, jak Marcellus vyňal neuspořádaný svazek starých zažloutlých papírů. Opatrně je odnesl ke stolu a položil před ně. E. Zdá se, že jsou to nedůležité poznámky a zápisy, které byly napsány neumělou rukou. Avšak jak léta plynula, a bylo to mnoho a mnoho let, zapomněl jsem, kam jsem je ukryl. F. Marcellus sáhl po svých brýlích a posadil si je na nos. „Budu je potřebovat na hledání Cvočkových dokumentů.“ Septimus pocítil vzrušení. Konečně se někam dostanou. Usmál se na Jennu a pozoroval její oči.
- b) F, C, D, A, E, B
- c) byly podepsány – D, 1., maže; Cvoček podepsal listy svým nezaměnitelným písmem.
- d) mohl by;
- e) několik – číslovka neurčitá, základní; si – osobní, co – zájmeno vztažné, (zájmeno se – část ses – osobní), mě – osobní, svého – zájmeno přivlastňovací;
- f) ... když se mluvilo o Cvočkovi;
- g) příslovečná spřežka; Po každé střele poklepal brankáře na rameno.
- h) vyklopila (D) – vyklápěla, odnesl (D) – odnášel, položil (D) – pokládal;
- i) starých zažloutlých;
- j) VV předmětná;
- k) sáhl – D, 2., tiskne; posadil si – D, 4., prosí; budu potřebovat – N, 3., kupuje; pocítil – D, 4., prosí; dostanou se – D, 2., začne; usmál se – D, 3., kryje; pozoroval – N, 3., kupuje; podstatné jméno pomnožné – brýle.

str. 39

1. nekřičte – 2. os., č. mn., zp. rozkaz., čas neurčujeme, rod činný; je uklizeno – 3. os., č. j., zp. oznam., č. přít., rod trpný; byl by umyt – 3. os., č. j., zp. podmiň. (přít.); čas neurčujeme, rod trpný; přijeli jsme – 1. os., č. mn., zp. oznam., č. min., rod činný.
2. Zeptej se ho! – R; Ptal ses ho na to? – O; Proč bychom se ho měli ptát? – P; Rozkazoval jí. – O; Nerozkazuj jí! – R; Nejráději by všem rozkazoval. – P.
3. d).
4. a) vrátil ses, pověz mi o tom, přišli bychom, omluvili byste se; b) přál by sis, jez zdravě, pomohli bychom ti, přidali byste se; c) hráli jste si, kde jsi ho viděl, uhas ten oheň, zavolali bychom ti, přál by sis; d) vrátil ses, kde jste ji našli, přihlas se na opravu, popřál bys jí, zahráli byste si.
5. a) Úkol napsal Jan. Přísudek se podtrhává vlnovkou. Vše je řádně uklizeno. b) Podmět podtrháváme čarou. Nádobí je umyto. Plot je natřen namodro. c) Oběd už je uvařen. Hory se na mapě značí hnědě. Zahrádka je zalita. d) Jirka se nám směje. Ta pračka už je opravena. Klíč od bytu ztratila Eva.

6. vyhrál – D, vyhrával; ukousla – D, ukusovala; přepíšu – D, přepisují; zlepši se – D, zlepšuje se; zivali – 5., dělá; plaveš – 1., bere; platí – 4., prosí; vadne – 2., tiskne; teklo – 1., peče; zapisoval – 3., kupuje.
7. byli bychom si přáli, bude omluven, byli byste bývali uneseni.

str. 40

1. a), b) Když (8) jsme včera (6) přijeli, snědl jsem na (7) vycházce syrovou houbu, ale (8) podařilo se mě zachránit. Ne (9) na (7) dlouho (6), protože (8) cestou z (7) polikliniky jsem spadl z (7) vozu. Moc (6) nešťastně (6) – rovnou (6) pod (7) autobus, co zrovna (6) jel. Naštěstí (6) autobus v (7) poslední chvíli zabrzdil, takže (8) jsem naživu (6). Píšu teď (6) honem (6) tenhle dopis, aby (8) ho vedoucí tábora mohl vzít s (7) sebou do (7) města a (8) hodit do (7) schránky. Vedoucí totiž (9) jede do (7) města pro (7) pomoc, neb (8) se blízko (7) našeho tábora rozpoutal lesní požár a (8) my máme málo vody na (7) hašení. Už (6) končím, protože (8) náš vedoucí to chce stihnout, aby (8) se dostal z (7) toho ohně, co je všude (6) kolem (6), a (8) já s (7) mým kamarádem Tadmek jdeme hasit ten požár. Tak (9) ahoj (10), Váš syn...
- c) Měl velkou moc (1). Namaluj rovnou (2) čáru. Volali pomoc (10). Bydlel blízko (6). Osolila polévku málo (6). Chodil kolem (7) naší zahrady.
- d) Nespoléhej jen na štěstí.
- e) ... snědl (Př) jsem (Př) na vycházce (PUM) syrovou (Pks) houbu (Pt), cestou (PUM) z polikliniky (Pkn) jsem (Př) spadl (Př) z vozu (PUM), já (Po) s mým (Pks) kamarádem (Po; zvláštní případ několikanásobného podmětu; předložkové spojení ve významu doprovodu, s lze nahradit a, aniž by se změnil význam) Tadmek (Pkn) jdeme (Př) hasit (PUúčelu) ten (Pks) požár (Pt).
- f) ne, ano, ne.

str. 41

2. V úterý mám málo (4) práce. Středem (7) sluneční soustavy je Slunce, ne Země. Na mezi (1) rozkvetly kopretiny. Počítám s tvou pomocí (1). Vinou (7) špatné elektroinstalace došlo ke vznícení. Se (7) Standou se nebaším. Jak (1) je tur žijící ve vysokohorských oblastech střední Asie. Sední si na své místo (1). Řídil pod vlivem (1) alkoholu. Nesnáším vedro (1) a dusno. Stav se dnes večer (6) k nám domů (6). Pouze opravdu rychlým během (1) může vyhrát. Kdyby (9) tak alespoň chvíli mlčel! Mluvil nahlas (6). Puťa, puťa, na (10), na. Zůstať tu (6) chvíli.
- Mluvil málo (6). Vedťe přímku středem (1). Mezi (7) námi je jeden lhář. Pomocí (7) překladače to zvládnou přeložit. Stalo se to tvou vinou (1). Tehdy se (3) neznali. Udělej to tak, jak (6) ti to nařídil. Přišli jak (8) mladí, tak staří. Místo (7) dějepisu bude matematika. Vlivem (7) počasí dochází ke zvětrávání hornin. Venku bylo strašně vedro (6). Na ten večer (1) si vzpomínám velmi dobře. Postavili tu pět nových domů (1). Během (7) prázdnin navštívíme Prahu. Kdyby (8) něco potřeboval, může zavolat. Nahlas (5) všechny účastníky soutěže! Na (7) stole stála váza. Tu (3) knížku ti přinesu co nejdřív.
3. denně trénoval dvě hodiny, ta váza vypadala bezcenně, raně gotická tvrz, jednou týdně, povinně volitelný předmět, hodnotil je slovně, účinně se bránili, pískal nestranně, hrdinně se bil, rostlina rostla planě, plně naložený vůz, opakoval souhrnně.
4. a) A. skromně, náramně, vědomě, zřejmě, samozřejmě; B. dojemně, temně, strmě, tajemně, upřímně; C. soukromě, známě, střídmě, vzájemně, ohromně; D. písemně, rozumně, jemně, významně, příjemně;
- b) Vědomě lhal. Zřejmě se jí dařilo. Samozřejmě zvítězil. Cesta vedla strmě ke kostelíku na kopci. Soukromě se učil anglicky. Ten obraz působí známě. Jez střídmě.
5. a) Při hlasování byl proti. (6) Bydleli hned naproti. (6) Vedle školy je nový park. (7) Usadil se nedaleko. (6) Blízko Jičína jsou Prachovské skály. (7) Uprostřed hodiny se ozvala rána. (7) Jsi vedle jak ta jedle. (6) Chová se podle pravidel. (7) Pro Jirku to byla hračka. (7) Byl úplně vyčerpán. (6) Prošel kolem nás beze slova. (7) Napočítal okolo stovky lidí. (7) Tajenka: má to ale háček.
- b) Hráli jsme proti (7) Zlínu. Bydlel naproti (7) škole. Sedl si vedle (6). Bydlel nedaleko (7) Prahy. Kup si parcelu někde blízko (6). Sedí v řadě uprostřed (6). Seděl vedle (7) mě. Choval se podle (6). Hlasovali pro (6). Denně chodil kolem (6). Šel okolo (6).; Slovo úplně je jen příslovce.

str. 42

6. a) a) Jan je navlas stejný. Je třeba dávat si pozor na hlas. Do konce pobytu zbývá jeden den. Celé dopoledne hrála na kytaru. Nakonec jsme se domluvili. Spadla do hromady písku. Vyšlapali jsme až nahoru do sedmého patra. Na večer po naší svatbě jsme nemohli zapomenout. Buďte už zticha.

- b) Po tom rozhovoru se necítila dobře. Na oko, které měl zraněné, mu dávala obklady. Neměl bys spoléhat jen na štěstí. Jezdil pořád dokola. Po každé lekci píšeme test. Dej si pozor na příklad s hvězdičkou. Podruhé se budu víc snažit. V tom domě není ústřední topení. Moc toho neuměl, zato byl šikovný.
- b) Podíval se na vlas, který ležel na stole. Mluv nahlas. Dokonce i lhal. Do poledne zbývá pět minut. Čekal na konec zápasu. Půjdeme tam všichni dohromady. Vyšlapal na horu Říp. Přijdu navečer. Z ticha se ozval výkřik. Potom ti zavolám. Tvářil se naoko našťavaně. Naštěstí dnes vyhráli. Do kola vstoupil Jirka. Pokaždé si myjte ruce. Například Karel podváděl. Po druhé třetině prohrávali 5:0. Vtom se ozvala rána. Za to kopesné si koupím křečka.
7. nejjasněji – 3., jasně, jasněji; pomaleji – 2., pomalu, nejpomaleji; sladce – 1., sladčeji, nejsladčeji; nejtemněji – 3., temně, temněji; jednoduše – 1., jednodušeji, nejjednodušeji; brzy – 1., dřív(e), nejdřív(e), hůře – 2., špatně/zle, nejhůře; nízkou – 1., níž(e), nejniž(e); snadno – 1., snáz/snadněji, nejsnáz/nejsnadněji, těžko – 1., tíž(e), nejtíž(e); nejvíce – 3., hodně, víc(e); méně – 2., málo, nejmíň/nejméně; tiše – 1., tišeji, nejtíšeji; lehčeji – 2., lehce, nejlehčeji; nejlépe – 3., dobře, lépe.
8. a) Chodil kolem horké kaše. (neřešit problém) Hledá jehlu v kupce sena (dělat něco zbytečně). Hřála si hada na prsou. (zahrnovat přízní někoho, kdo je falešný) Nevidí si na špičku nosu. (je domýšlivý) Připadám si jako páté kolo u vozu. (připadat si zbytečně) Plácl se přes kapsu. (hodně utratil) Sypal si popel na hlavu. (přiznal svou chybu a veřejně toho litoval) Táhli za jeden provaz. (měli stejný cíl) Díval se na mě skrz prsty. (povyšoval se) Hází všechny do jednoho pytle. (nedělá mezi nikým rozdíl) Šel hlavou proti zdi. (snažil se o nemožné) Přišel s křížkem po funuse. (zabývat se danou věcí pozdě) Spadl mi kámen ze srdce. (ulevilo se mi) Tahá za kratší konec provazu. (je v nevýhodě) Zameť si před vlastním prahem. (nejprve buď kritický k sobě).
9. a) u (V) školy, kolem (N) lesa, za (V) lesem, blízko (N) parku, pod (V) vrcholem, v (V) knize, během (N) dne.
b) Např.: vedle, naproti, blízko, nedaleko.

str. 43

10. a) Marie Curie-Skłodowská se jako jediná žena stala dvojnásobnou nositelkou Nobelovy ceny. I Albert Einstein k ní vzhlížel s obdivem a úctou: „Paní Curieová je ze všech slavných osobností jediná, kterou nezakázala sláva.“ Její začátky nebyly snadné. Zpočátku se potýkala s nedostatkem peněz, aby ušetřila, chodila všude pěšky. S třemi franky na den jí nic jiného nezbyvalo. Rozhodující bylo setkání s francouzským vědcem Pierrem Curie. Ten se do mladé ženy z Polska zamiloval. Nakonec se vzali a ani jeden z nich toho nelitoval. S bydlením ani s výběrem nábytku si nelámali hlavu, s prací to ale bylo jiné. S vypětím všech sil studovali podivné záření. S první medailí za vědeckou činnost si prý hrála jejich dcera. Většinu času trávili v laboratoři se světélkujícími nádobkami, jejichž obsah zkoumali. S manželem se musela rozloučit předčasně. Pierra srazil vůz tažený splašeným koněm a rozdrtil mu lebku. Vzpamatovat se z manželovy smrti jí pomohly děti a věda. Ta se jí nakonec stala osudnou, zemřela na chudokrevnost způsobenou radioaktivními látkami, se kterými pracovala.
- b) dvojnásobnou, se stala nositelkou – jmenný se sponou;
c) s obdivem a úctou;
d) ano, ne, ano, ne;
e) radium, polonium;
f) trpělivá, moudrá, pracovitá, skromná.

str. 44

11. ačkoli (8), ale (8), komu (3), kolik (4), jestliže (8), který (3), když (8), jenž (3), neboť (8), poněvadž (8), čím (3), aby (8), jaký (3), kam (6), čemu (3).
12. **Když** (9) ona se tváří tak nepřístupně. **Když** (8) budeš tak málo trénovat, těžko se umístíš v první desítce. Přišel **a** (8) zatočil kolem štěstí. **A** (9) přece se točí! **Že** (9) by nevypnul topení? Stěžovala si, **že** (8) Petr nevypnul topení. Řekl jim, **ať** (8) chvíli mlčí. **Ať** (9) chvíli mlčí. **Aby** (9) tak o víkendů zase přišlo. Nechtěla, **aby** (8) o víkendů přišlo. **Však** (9) ono bude zase lépe! Dnes se jí nedařilo, věřila **však** (8) ve zlepšení.
13. Jen co koza **hopky hop** na pastvu, přihnal se k chaloupce vlk a **uf, uf** oddychoval a pak **ťuky, ťuk, buch** na vrátka. „**Mé, mé**, to jsem já, vaše maminka, přinesla jsem vám čerstvé mlíčko,“ volal vlk jemným hláskem. Kůzlátka vlkovi uvěřila a **cvak**, otevřela vrátka. Vlk **šup** do světnice. „Pomoc!“ volala kůzlátka, ale nebylo jim to nic platné.

- 14. pomoci** – Počítám s tvou pomocí (1). Pomocí (7) kružítka a pravítka narýsujte trojúhelník. **se** – Se (7) sestrou se (3) stavíme. **ráno** – Půjdu brzy ráno (6). Na to ráno (6) nikdy nezapomenu. **na** – Puťa, puťa, na (10), na. Máš to na (7) stole. **vinou** – Vinou (7) mrazu bude malá úroda meruněk. Evinou vinou (1) jsme to nezvládli. **že** – Že (9) by nějaké nedorozumění? Slíbil, že (8) mi pomůže. **mé** – To je mé (3) auto. Koza v chlívkou mé (10), mé. **mezi** – Seděl na mezi (1) mezi (7) dvěma smrčky. **teplo** – Venku bylo příšerně teplo (6). Miluji teplo (1) a sluníčko. **místo** – Sedni si na své místo (1). Místo (7) mě přijde Eva. **je** – To je (5) pravda. Potkal jsem je (3) u potoka. **ale** – Ale (9) to nemůže být pravda! Přišel Petr, ale (8) Pavel ne.
- 15. a)** Muži z jeho posádky se choulili pod jednoduchými přístřešky mezi stromy, tiše rozprávěli a pokoušeli se zahřát vedle čadivých ohniček, které se jim v tomto počasí povedlo rozdělat. Takhle blízko u mořského břehu se sníh obvykle po poledni měnil ve studenou břečku. Hraničář jim překvapivě nabídl zásoby. Dokonce je pozval na hostinu. Gundar se při vzpomínce na večer strávený na hradě s místní smetánkou usmíval. Vybavilo se mu, jak vzorně se jeho drsní námořníci chovali, jak své spolustolovníky zdvořile žádali, aby jim laskavě podali maso.
- b)** a (8), které (3);
- c)** 1VH, 2VH a 3VH, které 4VV (přívlastková). souvětí souřadné, 1VH – 2VH význ. poměr slučovací, 2VH – 3VH význ. poměr slučovací;
1VH, jak 2VV (podmětná), jak 3VV (podmětná), aby 4VV (předmětná). souvětí podřadné;
- d)** dokonce;
- e)** spolustolovníky;
- f)** spojení předložky a podstatného jména; Půjdu navečer.
- g)** A. ne, B. ano, C. ano, D. ano.
- 16. a)** Ačkoli 1VV (přísluvečná přípustková), kterými 2VV (přívlastková), 3VH, že 4VV (předmětná). s. podřadné;
1VH, jak 2VV (přísluvečná způsobová), když 3VV (přísluvečná časová). s. podřadné.
- b)** své temperamentní; s kavárnou, člověkem a mísou;
- c)** jimiž.

- 17. a), c), e) A.** Naštěstí (6) tráva rostla výš (6) a (8) výš (6), keře bujely dle (7) libosti a (8) cestička se ztrácela v (7) nepřehledném porostu. Byly doby, kdy (6) Sofie s (7) Joshem strávili celé dny u (7) tety, ale (8) s (7) přibývajícím lety o (7) ni Josh ztratil zájem. Nespoléhej tolik na (7) štěstí. **B.** Jednalo se o pravidelný kruhový prostor, který obklopoval hustě propletený trnitý keř a několik starých jabloní, které mívaly tisíce květů, ale nerodily žádná jablka. Uprostřed mýtinky (PUM) trčel (Př) ze země (PUM) nezdolný (Pks) pařez (Po) starého (Pks) velkého (Pks) dubu (Pkn) s téměř (PU míry) metrovým (Pks) průměrem (Pkn). **C.** Tenkrát ji Sofie právě četla. Pokaždé, když (8) sem přijeli, běžela se Sofie podívat dolů do zahrady, jestli (8) tetini zahradníci jejich tajné místo neprostříhali nebo (8) nepřetvořili v dokonalé řady květin, které (3, jež) protínaly celou zahradu. **D.** Sofie kdysi strávila celý víkend tím, že se snažila spočítat jeho letokruhy, aby zjistila, jak je starý. Dopočítala se dvou set třiceti dvou, pak však přestala. Dvojčata nazývala místo tajnou zahradou podle knihy Frances Hogsonové Burnettové. **E.** „Psst. Ať vás nikdo neslyší.“ Sem s Joshem rádi chodili. Bylo to jejich oblíbené místo. Když byli ještě děti, objevili polouzavřené místo v zahradě, zastrčené vedle živého plotu, a pasovali ho na svůj bunkr. **F.** Byla příliš daleko od domu, aby chytila signál pro svůj notebook. Tak se stala tajná zahrada Sofiným úkrytem před světem, kde se mohla oddávat snění a kde mohla přemýšlet. A právě nyní potřebovala být sama.
- b)** E, B, D, C, A, F;
- c)** přísluvečná spřežka; Neměl bys spoléhat jen na štěstí;
- d)** věta jednočlenná: Jednalo se o pravidelný kruhový prostor; několik – neurčitá, základní; tisíce – určitá, základní;
- e)** předložka; Seděl v řadě uprostřed (6);
- f)** pokaždé; Na Ostravsku bylo mnoho dolů (1). Místo (7) mě přijde manžel.
- g)** letokruhy; dvou set třiceti dvou;
- h)** vás (osobní), nikdo (záporné), to (ukazovací), jejich (přívlastňovací), ho (osobní), svůj (přívlastňovací).

1. a) Chodil jí **naproti** (6). Rád chodil **okolo** (7) řeky. Bydlel **blízko** (7) nás. b) Bydlí **nedaleko** (6). Denně chodí **kolem** (6). Sedí v řadě **uprostřed** (6). c) Sedí **vedle** (7) mě. Hlasuj **proti** (7) návrhu. Co je to „být **mimo** (7) mísu“?
2. a) V naší ulici je několik nových **domů**. b) Běž **domů**.
3. a) Počítám s tvou pomocí. b) Pomocí slovníku to přeložím.
4. b).
5. a) zřejmě, **dennodenně**, sova hú, buchty s mákem, mluvil **spatrá** – 3 chyby; b) vědomě, **všestranně** nadaný, holubi **vrkú**, víno z Moravy, je **navlas** stejný – 3 chyby; c) bez chyby; d) **písemně, účinně** se bránil, krávy **bú**, špagety se sýrem, nauč se to **z paměti** – 4 chyby.
6. a) Mluvil nahlas. b) Zpěváci si musejí dávat velký pozor na hlas.
7. sladce (1) – sladčeji; hůře (2) – špatně/zle, jistě (1) – nejjistěji.
8. který – 3, ale – 8, kde – 6, když – 8, kolik – 4, neboť – 8.
9. b), c), e).
10. a).

1. a) **býložravci**, nabyl vědomí, **vybitý** mobil, zbytečně zabítý čas, **dobývat** rudu, **zabývat** se bílkovinami, oblíbil si biologii, zabíral ze všech sil, zapůsobil na mě, vody **ubylo**, slíbil, **bitva**, hbitý Zbyněk, starobylé bicí hodiny, krupobití, **odbyl** úkol;
b) mlít obilí v **mlýnici**, **Lysá hora**, **slizký slimák**, **rozplynula** se, **plížil** se, **blýskalo** se, **liják**, plival na **linoleum**, **plýtvat** jídlem, **večerní líčení**, **napínavé líčení**, **lis** na ovoce, **politoval** ho, **zalykala** se, **lišej** na obličejí, **lichoběžník**, **lišejníky**, nové **ližiny**;
c) **vymítat** ďábla, **Střelkový mys**, **mýtnice**, **míchat** guláš, dostal **smyk**, **smyčec**, **mykací** stroj, **ochomýtal** se tu, **průsmyk**, **průmyslová zóna**, **poraněná mícha**, **nemístné námítky**, **zapomínání**, **mihl** se u **myslivny**.
2. a) **bil** se jako lev – S, **přibyl** nový člen – Š, **odpichuj se bidlem** – Š, **odbyl** úkol – S, **sbíral** léčivé **býlí** – Š, **orechy** na lísce – S, **blízká vesnice** – S, **líže** zmrzlinu – S, **my** ti to řekneme – Š, **medvídek mýval** – Š, **mít** dost času – S, **roky mijejí** – Š, **pýcha** předchází pád – S, **pyká** za svou chybu – Š, **hráli** si na písku – S, **slepýš** je ještěrka – S, **opilovat** si nehty – Š, **žlutý pyl** z květů – Š, **sýrová pomazánka** – S, **nemluvil**, jen **sípal** – Š, **vlci** vyli na měsíc – S, **vodní vír** – Š, **vískat** se ve vlasech – S, **hradní vížka** – S, **vyděl** číslo třemi – Š, **visel** na stěně – S, **brzičko** se ozvu – Š; **hádanky**: V noci houká, ve dne spí a všechno ví. (sova); V růžovém kabátě válí se po blátě. (prase).
b) **Byl** u **babičky**. **Přibil** **hřebík**. **Pálí** ho **dobré** **bydlo**. **Odbil** **míč**. **Měla** **bílý** **klobouk**. U řeky **hnízdily** **lysky**. **Venku** se **blýská**. **Mám** **nové** **lyže**. **Dej** mi **pokoj**. **Míval** **víc** **času**. **Před** **každým** **jídlem** se **musíme** **mýt**. **Píchá** mě v **kříži**. **Eva** **píká** **při** **schovce**. **Měla** na **pysku** **mouchu**. **Slepíš** **ten** **rozbitý** **talíř**? **Včely** **opylují** **stromy**. **Pil** **limonádu**. **Jaký** je **vzorec** **kyseliny** **sírové**? **Sypal** **zrní** **slepisím**. **Víli** **vily** **věnce**. **Výr** **velký** je **sova**. **Děti** **výskaly**. **Jaká** je **nadmořská** **výška** **toho** **vrcholu**? **Viděl** **nás**. **Vysel** **obilí** na **pole**. **Brzy** se **ozvu**.
3. a) **hráli** na **píkanou**, **sbíral** **pýchavky**, **pilní** **žáci**, **opylovat** **stromy**, **lichokopytníci**, **kuli** **pikle**, **pyramidy**, **pyžamo**, **pijavice**, **piškoty**, **písečná** **bouře**, **pilky** a **pilníky**, **pytláctví**, **popínavé** **rostliny**, **pícniny**, **přepychový** **nábytek**, **třpytky**, **pichlavý** **ježek**;

- b) **nasycená** **kyselina** **sírová**, **sírný** **zápach**, **přesívat** **písek**, **přesypávat** **zrní**, **osiřel**, je **sirotek**, **síťovka** se **syrovinkami**, **silnici** **zasypal** **sypký** **sníh**, **syčící** **zmiije**, **přesýpací** **hodiny**, **sypkovina** na **polštáře**, **sítě** na **ryby**, **sychravý** **prosinec**, **předsíň**, **sykavky**;
- c) **visací** **zámek**, **nevědomí** **lidé**, **vinohrad**, **vystoupení**, **výšivky**, **visutá** **lanovka**, **vysočina**, **víkend**, **výborné** **vy-svědčení**, **zavinil** **nehodu**, **závin**, **viklal** se, **žvýkačka**, **vykání**, **vývin** **motýlů**, **zip**, **vzývat** **múzu**, **pořád** **zíval**, **kamzík**, **zíral** na **nás**, **vzýval** k **účasti**, **brzičko**.
4. **Jan Žižka** **zemřel** **při** **dobývání** **hradu** **nedaleko** **Přibyslavi**. **Po** **bitvě** na **Bílé** **hoře** **museli** **Čechy** **opustit** **nekato-líci**. **Nejvyšší** **horou** **Beskyd** je **Lysá hora**. **První** **veřejnou** **pítvu** **provedl** **Jan** **Jesenius**. **Bartoloměj** **Diaz** **doplul** k **mysu** **Dobré** **naděje**. **V** **Sušici** se **vyráběly** **sírky**, **v** **Plzni** se **vyrábí** **pivo**, **v** **Želetavě** **sýry** a **v** **Olomouci** **syrečky**. **Josef** **II.** **změnil** **některé** **kláštery** na **sirotčince**. **K** **Vyšehradu** se **vážou** **pověsti** o **kněžně** **Libuši** a **Přemyslu** **Oráčovi** **nebo** o **Horymírovi** a **jeho** **koni** **Šemíkovi**. **Posvátanou** **knihou** **křesťanů** je **Bible**. **Číslice** **1**, **3**, **5**, **7** a **9** jsou **lichá** **čísla**. **Jako** **král** **noci** se **označuje** **výr** **velký**. **Prvním** **krokem** k **založení** **vesnic** **bylo** **vymýcení** **lesa**. **Růženka** se **píchlá** o **trn** z **růže**. **Autorem** **pohádky** **Dlouhý**, **Široký** a **Bystrozraký** je **K. J. Erben**. **Jetel** a **vojtěška** jsou **naše** **nejznámější** **pícniny**. **Rozdílná** **víra** **byla** **příčinou** **náboženských** **válek**. **Jedním** z **druhů** **plevelných** **trav** je **pýr**.

5. a) Většina Čechů vyrazí na houby alespoň jednou ročně. Oblíbené jsou hříby, bedly, pýchavky i lišky. Měli bychom mít na paměti, že sbíráme jen ty, co bezpečně známe. Kdo se v houbaření vyzná, ví, že houby obvykle rostou po dešti. Pro houbaře je největší odměnou za ranní vstávání plný košík. Jsou nadšení, když objeví místo, které je houbami přímo obsypáno. Nezapomínejte, že nezáleží na tom, kolik hub jste nasbírali, ale že jste strávili příjemně svůj čas a udělali něco pro zdraví.

str. 50

6. a) sbíral houby, ztráty a nálezy, zpustlé údolí, zkratky, slepoval modely, spřátelil se, slétli se ke krmítku, zpozdil se, koňské spřežení, spletla se, vztekal se, smířili se, vzbouřenci svrhli krále, zpytoval svědomí, stěžoval si, způsobil nám problémy, sblížili se, vztyčil vlajku, vzpažte, zdržel se, setřít prach, zpoceny Zbyšek, nepříjemné sdělení, zklamání, seřízl klacík do špičky, zkřížené ruce, zhudebnil libreto, zplodiny;
b) zkreslené zprávy, sleva zboží, zlevněné zboží, sbalil si kufr, sklídil nádobí/nádoby, shledání, spravil potrubí, zjednal nápravu, je zběhlý v zahrádkářství, zkažené salámy, skončila se zkoušením, správce budovy, zdvihnul do výšky, spálil listí, srazil ho k zemi, ztratil se, strávil u nás víkend, spatřil nás, stěží to pochopí, shořel, scedila nudle, hrušky shnily, jablka zčervivěla, zchátralé obydlí, smazal tabuli, zhoršil se ve fyzice, stěžovala si na ně, zvedla výkres ze země, zhlédnout film.
7. Strhal ze stroměčku všechny čokoládové figurky. – Kritika ztrhala celou jeho práci. Stvrdil smlouvu podpisem. – Ztvrdil ocel. Svolal pracovníky na poradu. – Zvolal: „Hurá.“ Svolil ke svatbě. – Zvolili starostu. Sbil boudu pro psa. – Zbil neposlušného psa. Stloukl budku pro ptáčky. – Ztloukl nepřátele na jednu hromadu. Sedřel starý nátěr. – Zedřel se dnes v práci. Smazal tabuli. – Zmazal se od bláta. Vítr svál sníh z polí na silnici. – Musíte zvát i jeho rodiče? Smotal vlnu do klubíčka. – Zmotal obsah celého sdělení. Sběhli se ke škole. – Voják zběhl z fronty. Spravil pračku. – Zpravil nás o průběhu toho jednání. Shlížela z balkonu na ulici. – Zhlížela se ve zrcadle. – Vzhlížel s nadějí k nebi.

str. 51

8. zemědělci, koloběh vody, oběžnice, domnělý viník, chemické směsi, oběšenec, věnoval jí květiny, velké nedorozumění, věda a umění, tamější náměstí, obětní beránek, změna povětří, vzpomněl si na značku mědi, zapomnětlivý kluk, objevené plavby, připomněl mi výpočet objemu, objednávka zboží, zrakový vjem, obětavý člověk, důvěřiví lidé, zákaz vjezdu, rozuměl si s ním, objemný balík, věta a souvětí, kruhový objezd, už jsem si vzpomněl, vřelé objetí, sepsal paměti, záměna, měřil poloměr, odměrka, nový objekt, uzemnění elektřiny, ach, ta zapomnětlivost.
9. 1. spojky, 2. průměr, 3. objem, 4. umělci, 5. pomněnka, 6. Litoměřice, 7. zemětřesení, 8. oběživo; **tajenka:** Kroměříž; památka UNESCO, Květná zahrada, zámek.
10. a) pozval mě, nejrozumnější z nás, nerozuměl nám, setmělo se, zatmění Slunce; b) mně se to nelíbí, najít porozumění, chovej se rozumně, ztemnělý kraj, jemně; c) svěřil se mně, je rozumnější, dobře se dorozuměl, zatmělo se mi před očima; d) ptal na mě, není nejrozumnější, rozuměl tomu, kraj ztemněl, vědomě.

str. 52

11. obchody lákající na sezonní slevy, bahenní koupele, jelení říje, hlubinné vrty, slinné žlázy, známý hrdina, hrané filmy, dennodenní problémy, vinná réva na vinicích, terénní motocykly, výrobky z kameniny, hliněné nádoby, směnný obchod, šikovný varhaník, jeskynní prostory, nástěnné obrazy, stranický činovník, hokejový týdeník, rozpis činností, pohodlnost, dobročinnost, vyměněný zámek, z klokaní kapsy, je odsouzený nezákonně, ochranné oděvy, rostlinný olej, ranní zprávy, rodinné vazby, má rodina, plně sály, zlomené srdce, plamenné proslovy, Eva je nevinná, její manžel je vinen, placený týdenní pobyt, strunné nástroje, bylinné výtažky, ztracené ceniny, okenní rámy, dřevěná okenice, rané odrůdy, účinnost.
12. a) ochranný krém, nový slunečník, slunečnice, výměnný pobyt, vyměněný byt; b) šikovný kameník, kamenný pomník, chráněné druhy, desetinné číslo; c) dvě desetiny, starý desetník, vlněná šála, slunný den, krátkovlnná vysílačka; d) úrodná rovina, rovinné útvary, rovník, vyměněné zboží, výměnný obchod.
13. neúplné zadání, fůra hnoje, skútr, zůstanu do úterý, to je hrůza, průměr, čtyřúhelník, pět borůvkových koláčů, zúčastnil se dvou závodů, inventura, úsečky, holubí vrkú, důvtip, na trůnu, noční můra, políbila ho múza, manikúra, schůzka odborníků, bezúročná půjčka, vzrostlá túje, průvodčí, literatura, zůstatek na účtu, měl smůlu, horská túra, soví hů.

14. a) město Český Krumlov, Nové Město nad Metují, Dolní Věstonice, pražská čtvrť Malá Strana, lázně Karlova Studánka, Severní ledový oceán, Bílé Karpaty, Jizerské hory, Suezský průplav, Slezsko, Čtvrtkova kniha Povídaní o víle Amálce, Olbrachtova kniha Ze starých letopisů, film Jak básníkům chutná život, Smetanova skladba Z českých luhů a hájů, Bible kralická, Zlatá bula sicilská, Rukopis zelenohorský, Zelenohorský rukopis;
- b) Nerudovy fejetony, napoleonské války, Vietnamci, vietnamští obchodníci, vietnamština, Vietnavec, husité, Přemyslovci, Jindřich z Dubé, Mezinárodní den žen, Den Země, Vánoce, vánoční.

- svátky, na Nový rok, v novém roce, Velký pátek, gymnázium, Základní škola Kobylí, mateřská škola, Magistrát Roudnice nad Labem, magistrát, obecní úřad, Obecní úřad Dolní Bojanovice, hrad Bítov,
- c) právnická fakulta, Teologická fakulta Karlovy univerzity, pedagogická fakulta v Brně, ulice Pod Kaštany, nábreží Národních obrozenců, náměstí Na Sádkách, hostinec Na Samotě, Sámova říše, Jihoafrická republika, Severní Korea, Severní Irsko, sever Anglie, severní Evropa, Severní Amerika, Nový Zéland, Velká Morava, Spojené státy americké, Spolková republika Německo, Spojené království Velké Británie a Severního Irsku, Pražský hrad, prezident úřaduje na Hradě.
15. a) Stříbro se ve středověku těžilo v Kutné Hoře. Roku 1348 byla v Praze založena první vysoká škola ve střední Evropě – dnešní Univerzita Karlova. Jejím rektorem byl i mistr Jan Hus, který kázal v kapli Betlémské. Korunní klenoty jsou zamčeny sedmi klíči na Hradě v Chrámu svatého Víta. Po bitvě na Bílé hoře byli vůdci českého stavovského povstání popraveni na Staroměstském náměstí. Po dlouhém zkoumání řady vědců se ukázalo, že Rukopis zelenohorský i Královédvorský rukopis jsou podvrhy. S Poláky jsme po první světové válce bojovali o Těšínsko, nakonec nám zůstal Český Těšín a polské straně Polský Těšín. V roce 1891 byla v Praze postavena Petřínská rozhledna, která měla být obdobou pařížské Eiffelovy věže. V Jižní Americe zakládali své kolonie nejprve Španělé. V Karlových Varech se vyrábějí známé karlovarské oplatky.

1. a) Vše začalo mnichovskou dohodou (D), pro niž se vžilo i označení mnichovská zrada (D). Jak už z názvu vyplývá (J), rozhodovalo se v Mnichově (J). Sešli se tu Hitler, Mussolini, Daladier a Chamberlain (D) a jednali o našem pohraničí (D). Češi přitom k jednání přizváni nebyli (D). Neskutečné (E)! V důsledku mnichovské dohody jsme ztratili Sudety (D). Vyhovělo se i územním požadavkům Poláků a Maďarů (J). V anglických novinách se hlásalo (J): „Mír byl zachován.“(D) Ale na jak dlouho? (E) O půl roku později Hitler připojil k Německu zbytek Československa (D) a v září roku 1939 začala 2. světová válka (D).
- b) ne, ano, ne.
2. a) Obloha se zamračila. Z nebe padal déšť. Celý leden byl mráz. Bolí mě krk. Nevstupujte s otevřeným ohněm! V kamnech praskal oheň. Venku chumelí sníh. Od severu foukal silný vítr. Den se báječně vydařil. Dříve jedli lidé z jedné mísy. Za první republiky jsme jezdili vlevo.
- b) Je mi smutno. Blýskalo se. Sněžilo. Někde se smrákalo se. Vedlo se mu skvěle. Kadeřnictví. Jirku bolelo v kloubech. Jíst zdravě! Z komína se kouřilo. Venku bylo dusno. Sedělo se mu pohodlně.

1. a) Kateřinská jeskyně je jednou z nejznámějších jeskyní Moravského krasu. Vypráví se o ní pověst. Jednou, když pastýř musel zajít do města, vypravila se jeho dcera Kateřina s ovci na pastvu. Náhle se ale setmělo a začalo se blýskat. Dívce bylo jasné, že se nemůže vrátit domů, než začne pršet. Před deštěm se i s ovci schovala v nejbližší jeskyni. Bohužel se jeden beránek zatoulal do skal. Dívka se ho vydala hledat, ale nakonec se ztratila. Ráno lidé našli v lese opuštěné stádo. Obyvatelé vesnice prohledali okolí a nakonec objevili Kateřinino mrtvé tělo v jeskyni. Od té doby se tento prostor nazývá Kateřinská jeskyně.
- b) Kateřinská jeskyně je jednou z nejznámějších jeskyní Moravského krasu (**jeskyně je jeskyní; Př jmenný se sponou**). Vypráví se o ní pověst (**pověst se vypráví**). Jednou, když pastýř musel zajít do města (**pastýř musel zajít**), vypravila se jeho dcera Kateřina s ovci na pastvu (**dcera se vypravila**). Náhle se ale setmělo (**Př jmenný se sponou – setmělo se; VJ**) a začalo se blýskat (**Př – začalo se blýskat; VJ**). Dívce bylo jasné (**Př – bylo jasné; VJ**), že se nemůže vrátit domů ((ona) **se nemůže vrátit**), než začne pršet (**Př – začne pršet; VJ**). Před deštěm se i s ovci schovala v nejbližší jeskyni ((ona) **se schovala**). Bohužel se jeden

beránek zatoulal do skal (**beránek se zatoulal**). Dívka se ho vydala hledat (**dívka se vydala**), ale nakonec se ztratila ((ona) **se ztratila**). Ráno lidé našli v lese opuštěné stádo (**lidé našli**). Obyvatelé vesnice prohledali okolí (**obyvatelé prohledali**) a nakonec objevili Kateřinino mrtvé tělo v jeskyni ((oni) **objevili**). Od té doby se tento prostor nazývá Kateřinská jeskyně (**prostor se nazývá**).

c) přísudky slovesné složené: musel (způsobové) zajít, začalo (fázové) se blýskat, nemůže (způsobové) se vrátit, začne (fázové) pršet;

d) severně od Brna; oblast s jeskyněmi; jeskyně většinou vznikají působením vody na vápenec, ten voda vymývá;

2. Petr **se stal primářem** (jmenný se sponou) na chirurgii. Dnes **musím napsat** (slovesný složený) referát do dějepisu. Honza **je** nejlepší **brankář** (jmenný se sponou) v celém kraji. Čistota půl **zdraví** (jmenný). **Zaradovala se** (slovesný), že **je** pokoj **vymalován** (slovesný). Holubi **frrr** na střechu (vyjádřený citoslovcem). Zítra **budu mít** důležité vystoupení (slovesný). Včera **jsme se vrátili** z dovolené od moře (slovesný). Eva **se začala učit** německy (slovesný složený). **Chtěl bych** s tebou **mluvit** (slovesný složený). Honzík už **začíná chodit** (slovesný složený). Kočka **hop** přes plot (vyjádřený citoslovcem).

str. 58

3. Hana **je** naší přední operní **pěvkyní** (JSS). **Přečetl si** několik jeho povídek (S). Moje sestra **je zamilovaná** (JSS). Malé ryby – taky **ryby** (J). Ester Ledecká **je** dvojnásobnou olympijskou **vítězkou** (JSS). V neděli **budeme sázet** stromky (S). Váza **bác** na zem (C). To zrcadlo **je krásně naleštěné** (JSS). Celá louka **je rozkvetlá** (JSS) a krásně **voní** (S). V pátek **budeme psát** písemnou práci z matematiky (S). Jirkovo písmo **je nečitelné** (JSS). Učení **mučení** (J).
4. a) Zdeněk **léčí** děti (S). Louky za vesnicí **jsou zelené** (JSS). Pavel **se stal opravářem** počítačů (JSS). Petr **se zlepšil** ve fyzice (S). Honza **je** nejlepší **zpěvák** široko daleko (JSS). Jirka výborně **maluje** (S). Malý Pepík **je zlobivý** (JSS). Pavel **je sběratelem** známek (JSS). Honza **je** horlivým **čtenářem** komiksů (JSS). Kytky ve váze už **jsou zvadlé** (JSS). Petr **je** dobrý **lyžař** (JSS). Před týdnem **onemocněla** (S). **Je** dobrým **vládcem** (JSS). Roman **je** dobrý **bruslař** (JSS).
- b) Zdeněk je dětský lékař. Petr je lepší ve fyzice. Jirka je výborný malíř. Už týden je nemocná.
5. a) **Chtěl bych** s tebou **mluvit**. **Zapomněla** napsat domácí úkol do angličtiny. **Musím** jí to pořádně **vysvětlit**. **Chtěl bych se začít** pravidelně **učit**. **Potřebovala** opravit auto. Odpoledne **přestalo pršet**. **Směl bych se** ho na to **zeptat**? **Přinutil** mě podepsat tu listinu. **Mohu** mu nějak **pomoci**? Ivoš **se stal mistrem** světa.
- b) **Chtěl bych** s tebou **mluvit**. **Musím** jí to pořádně **vysvětlit**. **Chtěl bych se začít** pravidelně **učit**. Odpoledne **přestalo pršet**. **Směl bych se** ho na to **zeptat**? **Mohu** mu nějak **pomoci**?
7. a), b) Petra je šťastná maminka. – sponové; Vít je týden v Praze. – plnovýznamové (pobývá); Eva bude lékařka. – sponové; O víkendu budu na horách. – plnovýznamové (budu pobývat); Jsem spokojená se svými známky. – sponové; Už týden jsem na dovolené. – plnovýznamové (trávím); Byl jsem tu jen několik dní. – plnovýznamové (pobýval jsem); Otec byl spokojený s mým vysvědčením. – sponové.

str. 59

8. a) Agatha Christie je nejznámější spisovatelka všech dob, více knih totiž **vyšlo** jen **Shakespearovi**, a proto jí Alžběta II. udělila titul Dáma britského impéria. (je spisovatelka – jmenný se sponou; vyšlo – slovesný; udělila – slovesný) Chtěla **být** zpěvačkou, ale neměla dost silný hlas, a tak se stala spisovatelkou, která stvořila slavné detektivy: Hercula Poirota a slečnu Marplovou. (chtěla být – slovesný složený; neměla – slovesný; stala se spisovatelkou – jmenný se sponou; stvořila – slovesný) Zajímavé je, že spisovatelka v prosinci roku 1926 záhadně **zmizela**. (je zajímavé – jmenný se sponou; zmizela – slovesný) Byla pohřešována 11 dní. (byla pohřešována – slovesný) Na základě upozornění jednoho **zaměstnance** vyšetřovatelé zjistili, že se **nachází** v hotelu v malém lázeňském **městě**. (zjistili – slovesný; nachází se – slovesný) Nebyla však schopna **vysvětlit**, co se jí **přihodilo**. (nebyla schopna – jmenný se sponou; přihodilo se – slovesný) Na nic si **nepamatovala** a ani v tisku si **nevšimla**, že po ní **pátrá** celá země. (nepamatovala si – slovesný; nevšimla si – slovesný, pátrá – slovesný)
- b) velká říše, velmoc.
9. a) Po bitvě je **každý** generál. – vyjádřený; Povídali, že mu hráli. – všeobecný v obou větách; Nebavilo mě **hrát** na kytaru. – vyjádřený; **Všichni** měli dobrou náladu. – vyjádřený; Petře, co chceš koupit? – nevyjádřený (ty); Moje oblíbené jídlo je **svíčková**. – vyjádřený; Bylo slyšet hlasité **hurá**. – vyjádřený; **Jeden** je dobrý v matematice, **druhý** v kreslení. – oba vyjádřené; Dnes dávají v televizi zajímavý film. – všeobecný; **Ten** má ale nápady! – vyjádřený; **Psaní** básní mu nešlo. – vyjádřený; Když **oni** chodí pozdě! – vyjádřený; **První** odevzdávali test po deseti minutách. – vyjádřený.

b) přísudky jmenné se sponou: Po bitvě **je** každý **generál**. Moje oblíbené **jídlo je** svíčková. Jeden **je dobrý** v matematice, druhý v kreslení.

10. Karlovi upadly skleničky a rozbily se. Kluci si hráli s autíčky, která měla setrvačnick. Hanku zlobili její sourozenci. Co jste dělali v neděli? Sněhuláci roztáli. Utrhli jsme si meruňky, které právě dozrávaly na stromech. Dědečka bolely nohy. Karlovi se ztratily rukavice, přestože byly v zamčené skříňce. Knihy si nachystali do tašky, aby je nezapomněli. Měly k obědu borůvkové knedlíky.

str. 60

11. Stovky studentů hledaly práci. Dni se prodlužovaly. Koně ve stáji řehtali. Vylekali nás strašáci stojící v poli. Mraky lidí před svátky utrácely v nákupních centrech. Ukazatelé nám pomohli najít cestu z lesa. Ukazatele nám umožnily najít správný směr. Rodiče spěchali na vlak. Dano a Evo, co jste dělaly u tety? Myši odjakživa lovili kocoři. Příklady nevypočítali, protože byly těžké. Po obloze pluli beránci. Po obloze pluly beránky. Lidičky, měli byste si víc věřit. Ledoborce si razily cestu ledem. Ledoborci už vypluli. Před orlojem stály davy lidí. Stovky lidí se tlačily před branami výstaviště.
12. Z jižních krajů už přilétly vlaštovky. Ve větvích prozpěvovali skřivani. Chlapci chodili do školy pěšky. Ztratily se nám boty. Děvčata si hrála s míčem. Na louce bzučely včely. K nebi se vznášela letadla. Našla se tu trička. U stolu seděly ženy. Po dvoře pobíhali kohouti. Lidé pracovali na poli. Děti namalovaly krásný obrázek. Muži chodili rádi do lesa na houby. U silnice stály patníky.

str. 61

13. Honza, Petr i Karolína přišli včas. Hanka a Eva přišly pozdě. Na stromech v sadech už dozrály hrušky, švestky i jablka. Bavilo/y ho lyžování i plavání. Maminka s tatínkem byla/byli v Itálii. V rybníku se proháněly/proháněly štiky, bělce i kapři. Jano a Evo, kdy jste se vrátili? Stoly a židle potřebovaly natřít. Chleby i rohlíky ztvrdly. Vesnice i městečka u Brna se rozrůstaly.
14. Naše tenistky s tenisty se vždy radily/řadili ke světové špičce. Na hřišti si hráli chlapci i děvčata. Rajčata i papriky shnily. Hokejisté i fotbalisté jezdili na soustředění na Lipno. V poslední době se výrazně zlepšily/zlepšili jak naše krasobruslařky, tak i krasobruslaři. Hanka a Věro, proč jste to nevypočítaly? Rybízy ani angrešty se nám neujaly. Na šňůře visely nové šaty a trička. Přišli naši přední vědci s manželkami. Jirku bolela ramena i kolena. Na zemi se válelo/válely autíčko i nádobíčko. Té akce se zúčastnily/zúčastnili umělkyně s manžely. Na záhonech rostly papriky, okurky a rajčata. Orchestr s dirigentem odjel/odjeli do Japonska.

str. 62

15. a), b) Vlci byli odjakživa velmi přizpůsobivým živočišným druhem, neboť dokázali žít v pouštích, stepích, v lesích i v tundře. 1VH, neboť 2VH. s. souřadné; význ. poměr příčinný;
Původně obývali téměř celou severní polokouli, ale vlivem lovu začali postupně mizet. 1VH, ale 2VH. s. souřadné; 1VH – 2VH význ. poměr odporovací;
V Čechách jsou dnes vlci chráněným druhem, protože byli na přelomu 19. a 20. století zcela vyhubeni. 1VH, protože 2VV (přísluvečná příčinná). s. podřadné;
Od konce minulého století se vracejí zpět do volné přírody, a proto se už dnes vyskytují i na našem území. 1VH, a proto 2VH. s. souřadné; 1VH – 2VH význ. poměr důsledkový;
- c) byli druhem – jmenný se sponou, dokázali – slovesný, obývali – slovesný, začali mizet – slovesný složený, jsou druhem – jmenný se sponou, byli vyhubeni – slovesný, vracejí se – slovesný, vyskytují se – slovesný;
- d) Čechách;
- e) ano, ano, ne.
16. a) 1. 1VH, že 2VV (předmětná), abys 3VV (předmětná), pokud 4VV (přísluvečná podmínková). s. podřadné;
2. 1VH, aby 2VV (přísluvečná učelová). s. podřadné; 3. 1VH, protože 2VV (přísluvečná příčinná), nebo 3VV (přísluvečná příčinná). s. podřadné, 2VV – 3VV význ. poměr vylučovací; 4. 1VV (přísluvečná podmínková), aby 2VV (předmětná), 3VH. s. podřadné;
- b) pamatuj si (Př), špatně (PUZ), souhlas (Pt), do cesty (PUM), obyčejným (Pks), z nich (Pt);
- c) nikdo (vyjádřený); nemůže donutit (slovesný složený);
- d) není;
- e) musíš obletět; kolem (7), šel kolem (6).

1. a) Americký spisovatel Ernest Hemingway, nositel Nobelovy ceny, měl **zálibu (4. p.)** v hutné literární zkratce. Dával **přednost (4. p.)** tzv. **miniknižkám (3. p.)**, vydávaným např. v Indii, v nichž čtenáři najdou určité **průpovědky (4. p.)**, **zrnka (4. p.)** moudrosti a **verše (4. p.)**. Jako **příklad (4. p.)** uváděl jednou **přátelům (3. p.)** nejkratší **povídku (4. p.)** z jedné indické knížky: „Dva tygři, jeden lovec. Jeden tygr, jeden lovec. Jeden tygr.“
- b) přístavek;
- c) nositel Nobelovy ceny za literaturu, nejznámější dílo – Stařec a moře.

2. **Komu (3)** není rady, **tomu (3)** není pomoci. **Někomu (3)** se dařilo výborně, **jiným (2)** se lepila smůla na paty. Potřeboval se **mě (3)** zeptat **(5)** na můj **názor (1)**. Koupila **hovězí (1)** na guláš. Kroutil nevěřičně **hlavou (1)**. Slíbili **mu (3)** vyšší **plat (1)**. **Nad nikoho (3)** se nepovyšuj, **před nikým (3)** se neponižuj. Jirka **mě (3)** požádal **o ruku (1)**. Každý večer **jí (3)** vyprávěla **pohádky (1)**. Jen **dvěma (4)** ten příklad nevyšel. K Vánocům si přál **dostat (5)** nové **lyže (1)**. **Pro jednoho (platnost zájm. neurč. – 3)** to byla hračka, **jiným (2)** to činilo **obtíže (4)**. **Všem (3)** se tolik nedařilo.
3. a), c) **My tři kluci** jsme do toho kraje (PUM) za hrad Křivoklát ohromně (PU míry) rádi jezdili. Tenkrát (PUČ) jsem ještě (PUČ) nevěděl proč, ale dnes (PUČ) to vím. Můj tatínek pochopil už (PUČ) tenkrát (PUČ), že jednou (PUČ) můžu uvidět bulváry Paříže a mrakodrapy New Yorku, ale už (PUČ) nikdy (PUČ) nebudu moci týdný (PU míry) bydlet v chalupě (PUM), kde voní v peci (PUM) chleba a v máselnici (PUM) se tluče máslo, protože u těch chalup (PUM) budou jednou (PUČ) zastavovat auta, uvnitř (PUM) budou blikat televizory, podají vám šálek kávy a vybledlý chleba.
- b) bulváry a mrakodrapy; šálek a chleba;
- d) B.
4. Jezdil si **k nám (PUM)** **odpočinout (PU účelu)**. **Vždy (PUČ)** jsme hráli **podle pravidel (PUZ)**. **Při teplotě (PU podmínky)** pod nulou se sníh **udrží i v nížinách (PUM)**. **Kvůli prohře (PU příčiny)** se tvářil **hodně (PU míry)** **nešťastně (PUZ)**. Přišel si **zahrát (PU účelu)** karty. **Kvůli nepřízni (PU příčiny)** osudu se jí **příliš (PU míry)** nedařilo. **Kvůli opravám (PU příčiny)** kolabovala **ve městě (PUM)** doprava. **Bez peněz (PUZ)** **do hospody (PUM)** nelez. **Pro husté sněžení (PU příčiny)** byl výlet odložen **na pátek (PUČ)**. **I přes špatné počasí (PU přípustky)** pojedou **o víkend (PUČ)** **do Prahy (PUM)**. **Navzdory horším výsledkům (PU přípustky)** ve škole **tam (PUM)** chodila ráda. **Bez dovolení (PU podmínky)** **nikam (PUM)** nechodí. Stavil se **k nám (PUM)** **pro radu (PU účelu)**. **Za sluných letních večerů (PUČ)** sedávali **před chalupou (PUM)**.
5. 1VH, abychom 2VV (přísluvečná účelová), o čem 3VV (předmětná). s. podřadné;
- 1VH, abychom 2VV (přísluvečná účelová), že bud' 3VV (předmětná), nebo 4VV (předmětná). s. podřadné, 3VV – 4VV význ. poměr vylučovací.

6. a), c) Janské Lázně patří nejen k nejznámějším, ale (8) dokonce i k nejstarším lázním u (7) nás (3). Nacházejí se na **úpatí Černé hory**, na jejíž vrcholek vede lanovka. Podle (7) kronik ze 16. století zde byl první **teplý pramen objeven** v roce 1006 Janem **z Chockova**, po němž (3) je pojmenován Janův (2) pramen. **Písemné zprávy** o používání (1) termální vody k léčebným účelům pocházejí ze 14. století. Další (2) zajímavou zmínku o městě zaznamenal ve svých (3) cestopisech papežský **vyslanec**, který se při cestách po **Čechách** v **tamějším prameni vykoupal**. K největšímu rozvoji města došlo za Schwarzenbergů, kteří začali kolem pramene stavět nové **budovy**, čímž dali základ dnešnímu lázeňskému městu.
- b) několikanásobný přívlastek: nejen k nejznámějším, ale dokonce i k nejstarším, postupně rozvíjející přívlastky: první teplý, další zajímavou, dnešnímu lázeňskému;
7. **Tví (3, shodný)** spolužáci si přečetli **Jiráskovy (2, shodný)** **Staré (2, shodný)** pověsti **české (2, shodný)**. Ten (3, shodný) pobyt **v lázních (1, neshodný)** prospěl **strýčkovi (2, shodný)** zdraví. **Jirkova (2, shodný)** snaha **zlepšit (5, neshodný)** **své (3, shodný)** výkony byla obrovská. Jirka vyhrál **první (4, shodný)** závod **v plavání (1, neshodný)**. **Náš (3, shodný)** učitel nám vysvětlil psaní **čárky (1, neshodný)** **před spojkou (1, neshodný)** **nebo (8, neshodný)**. Karel **IV. (4, shodný)** měl celkem **čtyři (4, shodný)** manželky.
8. Ráda poslouchala **Smetanovy skladby**. (skladby **od Smetany**); **Jirkovy** rodiče probudil brzy ráno **kosí zpěv**. (rodiče **Jirky**, zpěv **kosů**); Milovala **ovocné poháry**. (poháry **s ovocem**); Nejrady nosila **hedvábné šaty**. (šaty **z hedvábí**); Oblíbila si historické romány. (romány **o historii**); **Matematické** úlohy jí dělaly potíže. (úlohy **z matematiky**); **Ostravské** doly proslavila těžba uhlí. (doly **v Ostravě**); V pokoji byla cítit **květinová vůně**.

(vůně **květin**); Neuměla najít na mapě **slovenské** jeskyně. (jeskyně **na Slovensku**); Měla spoustu poznatků o **textilní** výrobě. (o výrobě **textilu**); Koupila si nový **kávo**vý servis. (servis **na kávu**); Navštívila většinu **italských** památek. (památek **v Itálii**); Kupovali jen **moravská** vína. (vína **z Moravy**).

str. 66

9. Některé pohádky **od Erbena** přečetla několikrát. (**Erbenovy**) Poslední turnaj **v hokeji** jsme vyhráli. (**hokejový**) V dějepise se seznámili s odíváním **ve středověku**. (**středověkým**) Najdi si to v encyklopedii **pro děti**. (**dětské**) Krvácení **z tepny** je velmi nebezpečné. (**tepenné**) Potemnělou savanou se nesl řev **Iva**. (**Iví**) Dům mé **babičky** stojí na samotě. (**babiččin**).
10. a), b) (postupně rozvíjející přívlastky jsou tučně) Pro **naši malou bílou** myšku kupuji semínka slunečnice nebo kukuřice (význ. poměr vylučovací, oslabený). Kouzlo vánočních i velikonočních (slučovací) svátků si vychutnají nejvíce děti. Nejen anglická, ale i francouzská (stupňovací) konverzace činila **některým mladým nadaným** matematikům a fyzikům značné obtíže. **Doporučené denní dávky vitaminů a minerálů** (slučovací) si můžeš najít na internetu. Objevných plaveb se účastnily španělské, anglické, ba i francouzské (slučovací, stupňovací) lodě. V televizi dávali **můj oblíbený** film.
12. Usmívala se na děti **přinášející květiny**. (těsný) Sestra, **oblečená do plesových šatů**, mi zamávala. (volný) Doba **k vysvětlení učiva** se neplánovaně protáhla. (těsný) Z okna jsme se dívali na vinice, **táhnoucí se k obzoru**. (volný) Karlův most, **založený Karlem IV. roku 1357**, je památka vyhledávaná turisty. (volný) Boty **sloužící fotbalistům** se liší od těch běžných. (těsný) Prohlížel si knížky **položené na stole** (těsný). Tento film, **natočený po návratu z Tibetu**, patří k jeho nejlepším. (volný) Překvapili nás naši hokejisté **bojující na mistrovství světa**. (těsný) Lidové noviny jsou nejstarší český deník, **založený roku 1893** (volný).
Volné přívlastky jsou odděleny čárkou, lze je z věty vypustit.

str. 67

- a) Bismarck patřil mezi největší a neznámější bitevní lodě světa. Tato moderní loď, považovaná za chloubu **německého námořnictva**, zasáhla do bojů druhé světové války. První plavba lodi skončila jejím potopením po zásahu britskými torpédy. Tehdejší dobové zdroje uváděly, že po bitvě trvajícím hodinu byl Bismarck natolik poškozen, že jeho velitel vydal rozkaz otevřít dnové ventily a odpálit nálož, aby loď nepadla do rukou Spojenců.
- b) Bismarck patřil, loď zasáhla, plavba skončila, zdroje uváděly, Bismarck byl poškozen, velitel vydal, loď by nepadla;
- c) Bismarck patřil mezi **největší (Pks)** a **neznámější (Pks) bitevní (Pks) lodě světa (Pkn)**. **Tato (Pks) moderní (Pks) loď, považovaná (Pks) za chloubu německého (Pks) námořnictva (Pkn)**, zasáhla do bojů **druhé (Pks) světové (Pks) války (Pkn)**.
- d) několikanásobný přívlastek: největší a neznámější; postupně rozvíjející přívlastek: neznámější bitevní, tato moderní, druhé světové, tehdejší dobové;
- e) trvajícím hodinu;
- f) britskými – shodný, torpéda **Britů** – neshodný; Spojenců – neshodný, **spojeneckých** – shodný;
- g) státy bojující proti fašistům; Spojenci – USA, SSSR, Francie, Velká Británie.
14. Dům po povodních vypadal zcela **poničený**. Jana pracuje **jako** výchovná **poradkyně**. Vojáci se vraceli z války **vyčerpaní**. Karolína vcházela do třídy vždy **poslední**. Jeho řešení se jevílo **jako vynikající**. Tvé písmo označil **za nečitelné** a práci odmítl přečíst. Banány v bedýnkách ležely **nahnilé**. Politikovy výroky považovala **za nešťastné**, ale nekomentovala je. Vrátila mu ten test **opravený**, ale neoznámkovala ho. Ležel v posteli **zakrytý** až po uši. Z nemocnice odcházela matka **plná** elánu. Katka se cítila v manželství **šťastná**. Eva vzdala závod **vyčerpaná** po dlouhém stoupání. Byla zvolena **starostkou** obce.
15. a) Jirkův obraz mi připadal **nepovedený (D)**. Jirkův obraz je hodně **nepovedený (část Př jmenného se sponou)**. Prohlédla jsem si ten **nepovedený (Pks)** Jirkův obraz. Eva se stala módní **návrhářkou (část Př jmenného se sponou)**. Eva pracuje **jako** módní **návrhářka (D)**. Eva je módní **návrhářka (část Př jmenného se sponou)**. Eva je v poslední době **zmatená (část Př jmenného se sponou)**. Ta **zmatená (Pks)** dívka se jmenuje Eva. Zastavila před námi úplně **zmatená (D)**. Z túry se vrátili **hladoví** a **vyčerpaní (Pks)** spolužáci. Vrátili jsme se z horské túry **vyčerpaní** a **hladoví (D)**. Po horské túře jsme byli **hladoví** a **vyčerpaní (část Př jmenného se sponou)**. V kádi je **leklý (Pks)** kapr. Kapr v kádi ležel **leklý (D)**. Kapr v kádi je **leklý (část Př jmenného se sponou)**.

16. a) Žofie Chotková přišla na svět **jako** páté **dítě** hraběte Bohuslava Chotka a hraběnky Vilemíny Kinské. Dlouhou dobu byla považována **za** bezvýznamnou **dámu**. Se **svým** manželem, následníkem trůnu Františkem Ferdinandem d'Este, se poprvé potkala skoro **třicetiletá**. Tehdy působila **jako** dvorní **dáma** v rodině svých příbuzných. Jejich láska zůstala dva roky **utajená**. Po prozrazení vztahu se zdálo takřka **nemožné** přimět starého císaře k souhlasu se sňatkem. Svatba v Zákupích byla považována **za nerovnorodou**, a proto se jí **nezúčastnil** nikdo z císařské rodiny. Jejich děti **byly vyloučeny** z případného nástupnictví. I přesto byli oba manželé šťastní a **zůstali** po celou dobu manželství **zamilovaní**. Jejich život ukončil sarajevský atentát, ona umírá **zasažena** kulkou do břicha, její manžel do krku.
- b) dvorní dáma;
 c) byla považována; (Svatbu) považovali...;
 d) Naučil se, a dokonce dostal ze zkoušení jedničku.
17. Vysoké Tatry, **nejvyšší pohoří Slovenska**, navštívíme pravidelně každé prázdniny. Bedřich Smetana, **autor Libuše**, ztratil na konci svého života sluch. Před školou potkal Jirku, **mého nejlepšího kamaráda**. Jeli jsme do Brna, **největší jihomoravské metropole**. Karel Čtvrtý, **Otec vlasti**, nechal postavit přes Vltavu kamenný most. Navštívili jsme Lipno, **naši největší přehradu**. Jičín, **město pohádky**, leží v Českém ráji. Hanka, **nejlepší žákyně z naší třídy**, každému ráda pomůže. Na muchomůrku zelenou, **naši nejjedovatější houbu**, si musíme dávat pozor. Chtěl bych navštívit Himálaj, **nejvyšší pohoří světa**.

18. a) Karel I., **poslední rakouský císař, český a uherský král**, se narodil roku 1887. Byl synem arcivévodky Otty a Marie Josefy. Vystudoval přírodní vědy ve Vídni, **hlavním městě monarchie**, a v roce 1905 vstoupil do armády. Zajímal se o reformy svého strýce Františka Ferdinanda d'Este, **následníka rakousko-uherského trůnu**, do politiky ale nezasahoval. Roku 1911 uzavřel sňatek se Zitou Parmskou. Roku 1914 po atentátu v Sarajevu, **hlavním městě Bosny a Hercegoviny**, se stal následníkem trůnu. V roce 1916 po smrti Františka Josefa I., **nejdéle vládnoucího Habsburka**, nastoupil do čela říše, kde setrval do konce 1. světové války.
- b) přírodní vědy, hlavní město, 1. světová válka;
 c) císař – muž, arcivévodky – předseda, Vídní – píseň, monarchie – růže, vstoupil – prosil, zajímal – dělá, nezasahoval – kupuje, uzavřel – umřel.
19. Naše (Z) maminka (Ř) nám (Z) čte (Ř) denně (Z) pohádky (Z). Můj (Z) bratr (Ř) si připravil (Ř) referát (Ř, Z) do dějepisu (Z). Včera (Z) odjela (Ř) celá (Z) rodina (Ř) na dovolenou (Ř, Z) do Itálie (Z). Našeho (Z) učitele (Ř, Z) nezajímaly (Ř) žádné (Z) podrobnosti (Ř). V neděli (Z) rodiče (Ř) sledovali (Ř) první (Z) díl (Z, Ř) nového (Z) seriálu (Ř, Z). Fotbalová (Z) reprezentace (Ř) si vybojovala (Ř) postup (Z, Ř) na mistrovství (Z, Ř) světa (Z).

20. potkal souseda (řízenost), můj (shoda) pokoj, chodil pěšky (přimykání), vrátil se domů (přimykání), neviděl nás (řízenost), otec se uzdravil (shoda), malý (shoda) chlapec, odešel pryč (přimykání), nejlepší (shoda) přítel, pohádky o zvířátkách (řízenost).
21. a) Moje (Pks) sestra (Po) dnes (PUČ) nemá (Př) čas (Pt). Tví (Pks) rodiče (Po) odjeli (Př). Vrátil se (Př) domů (PUM). Jirka (Po) si koupil (Př) nový (Pks) atlas (Pt) hub (Pkn). Moje (Pks) sestra (Po) je (Př) nemocná (Př). Tatínek (Po) objednal (Př) pro naši (Pks) babičku (Pt) týdenní (Pks) pobyt (Pt) v Karlových (Pks) Varech (Pkn). Tvoje (Pks) sestra (Po) dnes (PUČ) nemohla (Př) jít (Př) do školy (PUM). Některé (Pks) vlaky (Po) mívaj (Př) zpoždění (Pt).
- a), b) Moje (H, Z) sestra (R, Ř) dnes (H, Z) nemá (R, Ř) čas (H, Z). Tví (H) rodiče (RŘ) odjeli (H). Vrátil se (R,Ř) domů (H, Z). Jirka (H) si koupil (R, Ř) nový (H, Z) atlas (R, Z, Ř) hub (H, Z). Moje (H, Z) sestra (R, Ř) je nemocná (H). Tatínek (H) objednal (R, Ř) pro naši (H, Z) babičku (R, Z, Ř) týdenní (H, Z) pobyt (R, Z, Ř) v Karlových (H, Z) Varech (R, Z, Ř). Tvoje (H, Z) sestra (R, Ř) dnes (H, Z) nemohla (R, Ř) jít (R, Ř) do školy (H, Z). Některé (H, Z) vlaky (R, Ř) mívaj (R, Ř) zpoždění (H, Z).

22. Rád bych mluvil s tvým **otcem nebo** s tvou **matkou**. (Pt, oslabený vylučovací); Ta knížka je **drahá, tedy neprodejná**. (část Př, důsledkový); Půjdem na **Staroměstské, ne však** na **Václavské** náměstí. (Pks, odporovací); Eva se tvářila **spokojeně a šťastně**. (PUZ, slučovací); Měl jsem referát **v zeměpise, ale ne v dějepise**. (Pkn, odpo-

rovací); Nehraju **ani na flétnu, ani na housle**. (Pt, slučovací); Musím ještě koupit dárky **pro babičku a pro dědečka**. (Pkn, slučovací); Vymalovali jsme obývací **pokoj a ložnici**. (Pt, slučovací); Přijela k nám **pro radu a pro peníze**. (PU účelu, slučovací); Honza přišel z tréninku **nejen zpotený, ale i špinavý**. (D, stupňovací); Stavím se k vám **dopoledne, nebo odpoledne**. (PUČ, vylučovací); Pravidelně četla **nejen noviny, ale dokonce také časopisy**. (Pt, stupňovací); Jirka je **nedochvilný, a tudíž nespolehlivý**. (Př, důsledkový).

23. a) Musím na tebe pořád **myslet (Př)**. Je dobré **umět (Po)** si všechno **opravit (Pt)**. Potřebovala **se naučit (Pt)** slovíčka do angličtiny. Jirkova snaha **dorozumět se (Pkn)** anglicky konečně přinesla ovoce. Tatínek přestal na Nový rok **kouřit (Př)**. **Být (Po)** je spona. Sloveso **stát se (Pkn)** je spona. Viděl jsem Evu **jezdit (D)** na kole. Přišel si **půjčit (PU účelu)** peníze. Chtěl **vědět (Př)** vše o andulkách. Rozhodl jsem se **jít (Pt)** víc zeleniny.

b) Bavilo by mě **létat (Po)** v oblacích. Pomohl jsem Petrovi, aby se mu splnilo jeho přání **jezdit (Pkn)** na koni. Chtěl **jezdit (Př)** na koni. Přišel si **zacvičit (PU účelu)** do posilovny. Slyšel jsem maminku **naříkat (D)**. Zapomněla **přijít (Pt)** včas na schůzku. Dnes se k vám nemůžu **stavit (Př)**. Můj bratr už začal **chodit (Př)** do školky. Je hloupé pořád **se vymlouvat (Po)**. **Vyhrát (Po)** je infinitiv. Tatínkova snaha **vyhrát (Pkn)** byla obrovská.

24. Jirka je takový, **že se nebojí**. – VV přísudková, je nebojácný (Př); **Přestože měla zpočátku problémy**, nakonec měla nejlepší výsledky. – VV přílovecná přípustková, přes počáteční problémy (PU přípustky); Jela na týden do lázní, **aby si odpočinula od práce**. – VV příslovečná účelová, odpočinout si (PU účelu); **Jestliže bude pršet**, zůstanu doma. – VV příslovečná podmínková, za deště (PU podmínky); **Protože ji bolelo v krku**, zůstala doma. – VV příslovečná příčinná, kvůli bolesti (PU příčiny); **Než odevzdáš diktát**, pořádně si ho zkontroluj. – VV příslovečná časová, před odevzdáním (PUČ); Požádal mě, **abych jí opravil auto**. – VV předmětná, o opravu (Pt) auta; Bylo by dobré, **aby nosil domácí úkoly**. – VV podmětná, nosit (Po) domácí úkoly; Rozuměla si s dětmi, **se kterými chodila do Sokola**. – VV přívlastková, chodícími (Pks) do Sokola; Udělej to tak, **jak řekla maminka**. – VV příslovečná způsobová, podle maminky (PUZ); Viděl jsem Evu, **jak skákala šipku**. – VV doplňková, skákat (D) šipku.

str. 72

25. Při praní postupuj obezřetně. Slyšel jsem Petra plakat. Mám ráda jídla s masem. Překvapil mě dárkem. Zeptal se Petra na úkol. Včera vyžehlila prádlo. Šla do zahrady zalévat. Tatínek mu zakázal trénovat.

26. a) Zdenička (Po) pak (PUČ) koňare (Pt) poprosila (Př), aby neprozradil (Př), že mu (Pt) to (Pt) poradila (Př) ona (Po), a přenechala (Př) ho (Pt) jeho (Pks) osudu (Pt). Koňar (Po) se choval (Př) přesně (PUZ) podle její (Pks) chytré (Pks) rady (PUZ). Skutečně (PUZ) potkal (Př) krále (Pt), který (Po) se ho (Pt) ptal (Př), co (Pt) tam (PUM) pohledává (Př). Koňar (Po) povídá (Př), že číhá (Př) na kapry (Pt), co (Po) mu (Pt) ulétli (Př) z rybníka (PUM). Král (Po) se na něho (Pt) rozkřikl (Př): „Jsi (Př) blázen (Př)?...“

b) Královna koloběžka první od Jana Wericha

c) několikanásobný větný člen: s lukem a šípem; postupně rozvíjející přívlastek: její chytré;

d) ne, ne, ano.

27. a) 1VH, a 2VH, co 3VV (předmětná), když 4VV (příslovečná podmínková). s. souřadné, 1VH – 2VH význ. poměr odporovací.

str. 73

1. Čau (,) **Jirko**, pojď dál. Přestaň křičet, **Evo**, a mluv pomalu. Můžeš mi k tomu něco říct, **Pavle**? Co si o tom myslíš, **Václave**? **Vážení a milí rodiče**, žádám vás o pravidelné podepisování žákovských průkazů. Dobrý den, **pane rado**, ráda bych znala Váš názor. Ahoj(,) **Jirko**, rád tě vidím. Nemusíme se o tom bavit, **Hanko**. Dobrý den, **vážení a milí hosté**, vítám vás na své přednášce.

2. **Červený šátečku**, kolem se toč. **Černé oči**, jděte spát. **Ivánku náš**, copak děláš? Ach **synku, synku**, doma-li jsi? **Andulko šafářova**, husičky nemáš doma. **Beskyde, Beskyde**, kdo po tobě ide? **Holubičko**, kde jsi byla? **Muzikanti**, co děláte? **Marjánko, Marjánko, Marjánko má**, zavaž mi šáteček na uzle dva. **Čížečku, čížečku, ptáčku maličký**, pověz mi, **čížečku**, jak roste mák. **Pejsku náš**, co děláš? Kam, **panenky**, kam jdete? Utíkej, **Káčo**, utíkej!

3. **Fuj**, to jsem se lekla! Vrabci **frr** na střechu. Neuměl pořádně vyslovit **prr**. **Ó** kéž by se to rychle vyřešilo. (po citoslovci je důraznější zvolací výraz, proto nepíšeme čárku) **No** to snad nemyslíš vážně. (citoslovce je součástí zvolání, vyjadřuje údiv, proto nepíšeme čárku) **Jé**, to je prima. **Pst**, už ani slovo. V hodinách **cvak** a víckrát se nerozešly. **Proboha**, kde ses tu vzal? Hrněk **bác** na zem. **Au**, to je strašná bolest. Utíkejte, **hrr**, na ně. **Haló**, zastavte se na chvíli. Váza **bác** a na zemi po ní zbyly jen střepy. **Inu**, to bylo tehdy když pejsek s kočičkou ještě spolu hospodařili. **Hej**, počkej na mě. **Hybaj**, liško z nory ven.
4. **V Brně**, tam se žije. **Jirka**, ten se rodiče něco nazlobil. **Na babičku**, na tu nedal dopustit. **Pro Lucku**, pro tu to byla hračka. To chtěl umět vždy, **hrát šachy. Bez hudby**, bez té si nedokázal svůj život představit. **Eva**, ta se dnes nedostaví. To je opravdu skvělý nápad, **ta stavba nového hřiště. Pro maminku**, pro tu by udělal všechno na světě. **Z chemie**, z té měl vždy obavy. To jsou nádherné šaty, **ty z hedvábí. Katce**, té se ten test povedl. **V Praze**, tam je spousta památek.
5. Jirka, **už to tak vypadá**, přijde pozdě. Napiš(,) **prosím(,)** Evě, že v sobotu nepřijedu. Řešení slovních úloh, **jak je všeobecně známo**, dělá dětem problémy. Jirka je **prý** nemocný. Pavel, **musím to říct**, je drzý. Já s tebou, **pro miň mi to**, nemůžu souhlasit. Jirka **možná** nebude mít námitky. Já jsem, **musím se přiznat**, z toho výkladu nepochopil ani slovo. Jednou v létě, **bylo to na konci prázdnin**, přišla silná bouřka. Zlato je, **jak již bylo řečeno**, drahý kov. Jednostranná strava, **jak víte**, neprospívá našemu zdraví. Zítra bude mít svátek(,) **tuším(,)** Evžen.

6. a) Co kdyby ses, **Jirko**, přestal vmlouvat? (oslovení); Dobrý den, **pane Nováku**, pojdte dál. (oslovení); Jirka, **mám takový pocit**, chybí už poněkolkáté. (vsuvka); **S Evou**, s tou se nikdy nebavila. (samostatný větný člen); Letos začala(,) **bohudík(,)** oprava toho mostu. (vsuvka); **Brr**, to je ale zima. (citoslovce); **Hej** (citoslovce) (,) **lidičky** (oslovení), začněte konečně používat hlavu. **V Brně**, tam se hraje nejlepší hokej u nás. (samostatný větný člen); **Do divadla**, tam jsme se vždy moc těšili. (samostatný větný člen); Soused, **čert aby ho vzal**, zase sekal trávník v neděli v sedm ráno. (vsuvka); **Milá babičko**, moc ráda bych tě navštívila. (oslovení).
- b) **Haló**, u telefonu Novák. (citoslovce); **Rajčata**, ta nejedl odmalička. (samostatný větný člen); **Hele (,)** (citoslovce) **Petře**, (oslovení) přestaň se vmlouvat. **Jahodové knedlíky**, ty zbožňoval. (samostatný větný člen); Jeho výsledky, **zdá se mi**, se nedávno zlepšily. (vsuvka); **Na vnoučata**, na ta nedal dědeček dopustit. (samostatný větný člen); Pojd' dál, **Ondro**. (oslovení); **Pane starosto**, (oslovení) mluvte(,) **prosím(,)** hlasitěji. (vsuvka); **Honza**, ten se pořád jen vmlouvá. (samostatný větný člen); **Ahoj(,)** (citoslovce) **Jano**, neostýchej se a pojd' dál. (oslovení); **Au**, to je bolest. (citoslovce).
7. a) neznámějším a nejoblíbenějším; zpěvákovi a herci; vynikající a stálou;
- b), c) Když se řekne „hašlerky“, měli bychom vědět, že se jedná o větrové bonbony, **které (jež)** se u nás vyrábějí už více než sto let a **které (jež)** patří... Vyrábět je začal roku 1918 pražský podnikatel František Lhotský, **který (jenž)** získal recepturu od vídeňského výrobce cukrovinek Ericha Kirsteina. Své pojmenování dostaly, **jak vás asi napadne, (vsuvka)** po Karlu Hašlerovi, **populárním zpěvákovi a herci, (přístavek) který (jenž)** cukrovince propůjčil své příjmení.

8. a), b) Do geometrie musíme nosit dva **trojúhelníky** s ryskou, **kružítka**, ořezanou **tužku** a **úhloměr**. (význ. **poměr slučovací**) V letošním roce jsme se učili **nejen o Boženě Němcové a Karlu Hynku Máchovi (v. p. slučovací), ale i o Josefu Kajetánu Tylovi. (v. p. stupňovací)** Naučil jsem se **zpívat a skládat, (v. p. slučovací) nikoli však dirigovat. (v. p. odporovací)** Z referátů se dozvídáme základní **údaje, ale i perličky (v. p. stupňovací)** ze života předních **vědců, umělců a podnikatelů. (slučovací)** Nepropadal **ani z matematiky, ani z fyziky (v. p. slučovací), ale z anglického jazyka (v. p. odporovací)**. Letní dny trávím rád **u babičky nebo na táboře. (vylučovací, oslabený)** Dnes přišli pozdě **Honza, Jakub, (slučovací) ale ne David (odporovací)**.
9. a) Tomáš Baťa, **jeden z nejslavnějších zlínských rodáků**, založil roku 1894 spolu se svým bratrem a sestrou obuvnickou firmu. Roku 1912 se oženil s Marií Menčíkovou, **dcerou správce vídeňské Dvorské knihovny**. Pro své zaměstnance zřídil Baťovu školu práce, **odbornou školu**, kde si mohli mladí rozšířit vzdělání. Nechal postavit Baťův mrakodrap, **administrativní centrum firmy**. Přispěl k modernizaci školství, zdravotní a sociální péče i dopravy. Dne 12. července 1932 zahynul při letecké nehodě, když cestoval do švýcarského města Möhlin, **sídla své nové pobočky**, jejíhož otevření se chtěl zúčastnit.
- b) s bratrem a sestrou (v. p. slučovací); školství, péče i dopravy (v. p. slučovací).

10. Tomáš Garrigue Masaryk, první československý prezident, měl za manželku Američanku. Karel Čapek, nejznámější český dramatik, nikdy nezískal Nobelovu cenu. Emil Hácha, protektorátní prezident, bývá často negativně hodnocen. Emil Zátopek, náš nejlepší atlet, se stal mnohonásobným olympijským vítězem. Jaroslav Seifert, český básník a nositel Nobelovy ceny, měl krásný vztah ke své matce. Jaroslav Heyrovský, nositel Nobelovy ceny, sestrojil polarograf. Edvard Beneš, druhý československý prezident, po mnichovské konferenci odešel do emigrace. Milada Horáková, jediná popravená žena v komunistických procesech u nás, prošla koncentračním táborem. Ema Destinnová, významná operní pěvkyně, slavila úspěch nejen u nás, ale i v cizině.
11. Přátelila se s lidmi **zajímavými se o historii**. (T) Kvůli mnichovské konferenci, **probíhající v září 1938**, jsme ztratili Sudety. (V) Přečetla jsem si články **věnující se globálnímu oteplování**. (T) Na rohu ulice se zastavila a bavila se s Jirkou, **ztrácejícím se ve večerním šeru**. (V) Pro žáky **neovládající pravopis** je pondělní doučování. (T) V sedm hodin mají před školou sraz děti **účastníci se exkurze do Vídně**. (T) Přišel jsem s Jirkou, **usmívajícím se na celé kolo**. (V) Nerozuměla si s lidmi **věnujícími se ve volném čase počítačovým hrám**. (T)

str. 77

1. a), b) Šárka Kašpárková, **jedna z nejznámějších českých atletek**, dosáhla největšího úspěchu na olympijských hrách v Atlantě, kde získala bronzovou medaili v trojskoku.
1VH, kde 2VV
c) slovo vzniklé skládáním: trojskok; přídavná jména ve 3. stupni: nejznámějších, největšího.
2. Chodila jsem na ZŠ Havířova. Na základní škole jsem měla až do 9. třídy vyznamenání. Na gymnáziu už se objevily nějaké trojky. Baval mě tělocvik, chemie a dějepis. Do školy jsem asi jako všichni ostatní moc ráda nechodila.
1. a), b) Starý muž si **nasbíral v lese dříví**, otep si hodil na záda a vlekl se k domovu. Dříví se zdálo každým krokem těžší a těžší. Muž upustil otep a **dal se do pláče (UV): „Smrti, vysvobod' mě z toho pozemského trápení a plahočení.“ (PŘ)**

str. 78

- Bědoval, aby si ulevil, ale nečekal, že ho smrt opravdu **vyslyší**. Ale smrt ho **uslyšela** a přišla. **„Proč mě voláš?“ (PŘ)** zeptala se kostnatá postava s kosou (UV). Stařec **naštěstí duchapřítomně odpověděl (UV): „Abys mě/mi, kmotřičko, pomohla s dřívím!“ (PŘ)**
- c) hromadné: dříví; pomnožné: záda;
d) těžší, těžší;
e) rozkazovací způsob: vysvobod', podmiňovací způsob: ulevil by si, pomohla bys;
f) naštěstí.
2. a) **Přijde pán k Pepíčkově a ptá se:** „Nevíš, kde bydlí pan Novák?“ – „Vím, pojďte, já vám to ukážu,“ **odpoví Pepíček s úsměvem**. Když vyjdou společně do osmého patra, **Pepíček ukáže na dveře a povídá:** „No, tak tady bydlí pan Novák.“ **Po chvíli dodá:** „Teď ale sedí na lavičce před domem.“
b) Jedou spolu medvěd a zajíc na motorce. Medvěd zrychluje. Při rychlosti 80 km/h se ptá zajíce: **„Bojíš se?“ – „Ne,“** povídá zajíc. **„Bojíš se?“** ptá se medvěd při rychlosti 160 km/h.

str. 79

- Zajíc odpoví: **„A proč bych se měl bát?“** Na druhý den se vše opakuje, řídí ale zajíc. Hned začne zrychlovat a při 150 km/h se ptá: **„Medvěde, bojíš se?“** Medvěd odpoví: **„Není důvod.“ – „Ale je,“** usmívá se zajíc, **„nedosáhnu na brzdu.“**
3. a), b) K tůni plné žab přiklusal obrovitý vůl, aby se napil. **„Ten je ale veliký,“** žasly žáby. Žabák volovi záviděl obdiv tolika žab, a proto se chvástal: **„Když se pořádně nafouknu, budu ještě větší.“** Jedna ropucha posměšně kvákla: **„Pche, zlatý voči.“** Ostatní žáby se s týmiž slovy přidaly: **„Zlatý voči, zlatý voči,“** a skřehotaly tak zlomyslně, až se žabák rozhněval a pustil se do akce. Žabák se nadechl a začal se nafukovat. Po chvíli se zeptal: **„Už jsem velký jako vůl?“** Žáby kvákaly: **„Kdepak.“** Žabák se nadmul ještě víc a ptal se: **„A co teď?“** Žáby začaly posměšně kvákat: **„Zlatý voči.“** V žabákovi se vzbouřila žluč. **„Já vám ukážu, vy treperendy,“** zvolal a začal se nafukovat, co mu síly stačily. **„Prásk!“** Žáby se lekly a naskákaly do tůně. Teprve, když se vynořily, uviděly, že nebohý žabák praskl jako měchuřina.
- d) bajka; Ezop, Jean de La Fontaine, I. A. Krylov.
4. a) 1VH, který 2VV (přívlastková), když 3VV (přísluvečná časová), jelikož 4VV (přísluvečná příčinná), že 5VV (předmětná), až 6VV (přísluvečná časová).

b) Pesimista je člověk, který vidí vše z horší stránky; optimista.

str. 80

4. a), d) **A.** V jejich rukou dýchaly jako malé děti. Chatrný papír se chvěl, jako by snil hrozně **zlý** sen. „Nemusíte se bát,“ šeptala stařena pergamenům. Vrásčítýma rukama něžně hladila jejich drsný povrch a vnímala jejich zoufalou beznaděj. „Brzy to bude za námi,“ promlouvala klidným tichým hlasem k mapám a obrázkům. **B.** Tehdy (6, času) si (3, osobní) to (3, ukazovací) děvče říkalo Nuria. Byla to (3, ukazovací) úplně (6, míry) obyčejná dívka, žádná (3, záporné) stařena jako teď (6, času), na kterou (3, vztažné) se (osobní) obraceli vesničané se **svým** (3, přivlastňovací) soužením a ona (osobní) jim (osobní) pomáhala uzdravit se tajemnými lektvary. Časy se (osobní) změnily a ona (osobní) taky (6, způsobu). **C.** Svítky **vypadaly** celé zažloutlé, špinavé a potrhané. Zdaleka už **nebyly** tak úhledné jako kdysi. Byl to jen starý papír, na který před dávnými časy malovalo jedno děvče živé obrazy. **D.** Stala se z ní stará žena a jejím jediným společníkem byl **nevrlý** havran. Ve **vsí** se o ní říkalo, že je moudrá, ale skutečnost byla jiná. **E.** Nuria Niebla působila staře a křečce. Opírajíc se o hůl vrávorala ke kredenci. Mezi hrníčky, talířky a dalšími **bezennými** krámy uchovávala po celé ty roky svítky papíru. **F.** V srdci byla stále tou mladou dívkou, kterou osud **zavál** sem, na ostrov, kde také začala kreslit. Opatrně otevřela prosklená **dvířka** kredence a **vyndala** roličky **srolovaných** pergamenů.
- b) E, C, B, D, F, A;
- c) uvozovací věty: šeptala stařena pergamenům; promlouvala klidným tichým hlasem k mapám a obrázkům; příslovečné určení míry: hrozně; postupně rozvíjející přívlastky: jejich drsný, jejich zoufalou, klidným tichým; několikanásobný větný člen: k mapám a obrázkům.; beznaděj: odvozování;
- e) příslovečná spřežka: zdaleka; několikanásobný větný člen: zažloutlé, špinavé a potrhané – doplněk;
- f) se stala – slovesný, byl společníkem – jmenný se sponou, říkalo se – slovesný, je moudrá – jmenný se sponou, byla jiná – jmenný se sponou; věta jednočlenná: Ve vsí se o ní říkalo; postupně rozvíjející přívlastek: jejím jediným;
- g) opírajíc se; Mezi hrníčky (PUM), talířky (PUM) a dalšími (Pks) bezennými (Pks) krámy (PUM) uchovávala (Př) po celé (Pks) ty (Pks) roky (PUČ) svítky (Pt) papíru (Pkn).
- h) fázové sloveso: začala; **zavál** – 3. os., j., zp. oznam., č. min., rod činný, v. dokonavý, 2. tř., mine, **otevřela** – 3. os., č. j, zp. oznam., č. min., rod činný, v. dokonavý, 1. tř., umře; **vyndala** – 3. os., č. j., zp. oznam., č. min., rod činný, v. dokonavý, 5. tř., dělá; **pergamenů** – 2. p., č. mn., r. muž. (neživ.), hrad.

str. 81

1. Evě bylo smutno. VJ; Nevymlouvejte se! VD; Zdena bolí v krku. VJ; V Anglii se jezdí vlevo. VJ; Vymlouvali se. VD; Venku fouká vítr. VD; Nádherné! VE; Nevymlouvat se! VE; Nastal soumrak. VD.
2. Jirka **se stal záchranářem**. JSS; Eva **je umazaná** od bláta. JSS; Mladí ležáci – **staří žebráci**. J; **Jsem našťvaná** na Katku. JSS; Tatínek **byl** včera doma. S; **Naučil jsem se** na test. S; **Ztratili jsme se** v horách. S; Katka **bude zpěvačka**. JSS;
3. c); způsobová slovesa jsou vyznačena tučně: **Musíme** si o tom promluvit. b) Začal jsem se učit anglicky. d) **Chtěl bych** pravidelně běhat.
4. b), c).
5. V Jizerských i Orlických horách rostou **nejrůznější chráněné** rostliny. (slučovací) Pro **některé naše** děti je nejen anglický, ale i německý jazyk obtížný. (stupňovací).
6. a) **Za sucha** zahradu zaléváme. PU podmínky; b) **Kvůli bolestem** nespál. PU příčiny; c) **Přes obtíže** slavila prvenství. PU přípustky; d) Cítil se **zcela** zdráv. PU míry.
7. a) Ivo je **unavený**. část Př jmenného se sponou; b) Ivo se cítil **unavený**. D; c) Ivo se cítil **unaveně**. PUZ; d) **Unavená** Eva usnula jako pařez. Pks; e) Eva vzdala boj **s únavou**. Pkn.
8. Honzo, pojď dál. Jirka, ten se naběhá. František Palacký, historik národního obrození, byl i uznávaným politikem. Eva, ta se často směje. Roman, už to tak vypadá, bude zase nemocný. Brr, to je ale zima. Praha, rozkládající se na obou březích Vltavy, patří k nejkrásnějším evropským metropolím.

str. 82

1. **Vzducholod'** Hindenburg, pojmenovaná po **německém říšském prezidentovi**, **byla** se svou délkou 245 m největším létajícím **strojem** všech dob. (VJ) V průběhu svého fungování od roku 1935 **lod' absolvovala** 63 letů, z toho 10 okružních cest mezi **Spojenými státy americkými** a Německem. (VJ) Běžná **rychlost**, kterou **Hindenburg plachtil** oblohou, **byla** 126 km/h. (S, 2 věty). **Interiér** lodi **nabízel** **nebyvalý** luxus, včetně sprch,

společenské místnosti s pianem, promenády, teplých obědů a večerí. (VJ) **Odpovídala** tomu i **cena** letenky, za kterou **se dal** koupit **automobil**. (S, 2 věty) Během posledního letu **nic nenasvědčovalo** katastrofě. (VJ) Těsně před přistáním ale **stroj proletěl** bouří, při níž **se** na vzducholodi na **shromáždila** statická **energie**. (S, 2 věty) Dne 6. května 1936 **vzplanul** v zadní části trupu **požár** a během půlminuty **zbyla** z chlouby hitlerovského Německa **hromádka** popela. (S, 2 věty). O život **přišlo 35** lidí. (VJ)

str. 84

- a), b)** Měli byste vědět, že **Čertovo jezero** je druhé největší ledovcové jezero u nás. (VV předmětná) Zajímavý je fakt, že se jezero nachází na Šumavě v nadmořské výšce 1030 metrů. (VV přívlastková) Místo je opředeno mnoha pověstmi, z nichž jedna mu dala i neobvyklý pohádkový název. (VV přívlastková) Pověst vypravuje, jak chtěl v tomto místě čert stáhnout do pekla nevinnou dívku. (VV předmětná) Ta ale na čerta vyžrala, protože mu uvázala na ocas kámen. (VV příslovečná příčinná) Byl tak těžký, že jím čert vyryl do země kotlinu. (VV příslovečná měrová) Když ji zalila voda, bylo jezero na světě. (VV příslovečná časová) Pokud jste dávali pozor v zeměpise, (VV příslovečná podmínková) určitě si vzpomenete, že mezi Čertovým a Černým jezerem probíhá po hřebeni hlavní evropské rozvodí. (VV předmětná) Jezerní stěny jsou jedinými místy na Šumavě, kde vznikají laviny. (VV přívlastková)
c) chtěl (Př) v tomto (Pks) místě (PUM) čert (Po) stáhnout (Př) do pekla (PUM) nevinnou (Pks) dívku (Pt);
d) druhé největší ledovcové; měli byste vědět – přísudek slovesný složený, je jezero – přísudek jmenný se sponou;
e) bylo: Př slovesný.
- Počasí je teď takové, že by psa nevyhnal. (VV přísudková) Než odešla, usmála se. (VV příslovečná časová) Pekla ten dort tak, jak ji to naučila maminka. (VV příslovečná způsobová) Slyšela Petra, jak odjíždí do práce. (VV doplňková) Chodila jsem na brigádu, abych si mohla koupit počítač. (VV příslovečná účelová) Vysvětlil mu, jak se má chovat. (VV předmětná) Běž tam, kde tě budou poslouchat. (VV příslovečná místní) Pro maminku je nepříjemné, že si na tebe pořád někdo stěžuje. (VV podmětná) Líbily se mi housle, na něž hrál. (VV přívlastková) Kdyby ti někdo ubližoval, svěť se mi. (VV příslovečná podmínková) Ačkoli nemám moc času, poradím ti. (VV příslovečná přípustková) Byl tak unavený, že sotva chodil. (VV příslovečná měrová)

str. 85

- Líbilo se jí, jak se oblékali lidé ve středověku. (VV podmětná) Zeptala se mě, jaké mám mimoškolní zájmy. (VV předmětná) Rozhodla se, že koupí Jakobovi zmrzlinu. (VV přemětná) Ten, kdo řídí, (VV podmětná) musí mít dobrý zrak. Vyprávěla mi o tom, co zažila na cestách. (VV předmětná) V televizi popisovali, jak se vyrábí papír. (VV předmětná). Zajímala se, jak se pěstují citrusy. (VV předmětná) Líbí se mi, jak jsi přeložil ten článek. (VV podmětná) Je dobré, abychom pomáhali slabším. (VV podmětná) Vadilo mi, že Jirka lhal. (VV podmětná) Kdo je sytý, hladovému nevěří. (VV podmětná)
- Věty podmětné: Překvapilo mě, jaké měl Jan výborné známky. Nejlepší bude, když ihned odejdeš. Překvapilo mě, co řekla. Je zajímavé, kolik přišlo lidí. Je nepříjemné, že tak křičíš. **Tajenka:** deset.
- Jirka je takový, že se každému posmívá. (VV přísudková) Jirka je takový kluk, že se každému posmívá. (VV přívlastková) Ten bazén je takový, že se v něm nehodí koupat. (VV přísudková) Byl to takový bazén, že se v něm nehodilo koupat. (VV přívlastková) Jejich práce byly takové, že se na ně nedalo koukat. (VV přísudková) Byly to takové práce, že se na ně nedalo koukat. (VV přívlastková) Její buchy byly takové, že se po nich jen zaprášilo. (VV přísudková) To byly takové buchy, že se po nich jen zaprášilo. (VV přívlastková) Pepa je takový kluk, že pořád zlobí. (VV přívlastková) Pepa je takový, že pořád zlobí. (VV přísudková)
- Pravidelně běhala, aby měla hezkou postavu. (VV příslovečná účelová) Když se vrátil, zavolal mi. (VV příslovečná časová) S nikým se nebavila, protože měla špatnou náladu. (VV příslovečná příčinná) Kdyby ti nechtěl nikdo poradit, (VV příslovečná podmínková), vysvětlím ti to. Ačkoli měla v rozběhách nejlepší časy, nevyhrála. (VV příslovečná přípustková) I když to nikdo neočekával, stala se ředitelkou společnosti. (VV příslovečná přípustková) Přecházej jen tam, kde je přechod. (VV příslovečná místní) Udělala to tak dobře, že ostatní jen zahanbeně koukali. (VV příslovečná měrová) Pokračuj tak, jak jsme se domluvili. (VV příslovečná způsobová) Objednala si ten slovník, poněvadž ho potřebovala. (VV příslovečná příčinná) Než odešel, promluvil si s námi. (VV příslovečná časová) Vyprávěl tak napínavě, že nikdo ani nedutal. (VV příslovečná měrová) Budeš-li zlobit, odnese si tě čert. (VV příslovečná podmínková) Přečti to tak, aby tě všichni slyšeli. (VV příslovečná způsobová)

8. Protože hrozil pád laviny, byly některé horské cesty zavřeny. **(VV příslovečná příčinná)** Přátelila se s lidmi, **kteří hrají košíkovou.** **(VV přívlastková)** Přestože tvrdě trénoval, nedosáhl na medaili. **(VV příslovečná přípustková)** Líbí se mi, **že umíš přiznat chybu.** **(VV podmětná)** Když skončil závod, odjeli jsme. **(VV příslovečná časová)** Poskládej to tak, jak se píše v návodu. **(VV příslovečná způsobová)** Zajdi si tam, kde prodávají náhradní díly. **(VV příslovečná místní)** Poprosila mě, **abych dodržel pravidla slušného chování.** **(VV předmětná)** Ten, kdo je vítěz, musel podat nejlepší výkon. **(VV podmětná)** **Jestliže bude dobré počasí,** uvidíte i Sněžku. **(VV příslovečná podmínková)** Šla do obchodu, **aby si koupila pečivo.** **(VV příslovečná účelová)**
9. Při špatném zdravotním stavu si zajdi k lékaři. Po sněžení vyrazili do hor. Při štěstí můžeš vyhrát. Po návratu z práce sledoval film. Za hodné chování ti koupíme nový počítač. Po nástupu na střední školu mu koupili nový počítač. V případě volného času se stavím. Bez deště neporostou houby. Po nástupu dětí do školky se vrátila do práce.
10. Odcházel v době, kdy skončilo Evino vystoupení. **(VV přívlastková)** Vrátil se, když se dozvěděl o její účasti v soutěži. **(VV příslovečná časová)** Spěchejte na místo, odkud jste vyrazili. **(VV přívlastková)** Vraťte se tam, odkud jste vyšli. **(VV příslovečná místní)** Zůstala v hale, dokud neodešli poslední diváci. **(VV příslovečná časová)** Počkala do chvíle, než vyhlásili nejlepší hráče. **(VV přívlastková)** Vydej se na dovolenou, kde budeš jen odpočívat. **(VV přívlastková)** Jedte někam, kde budete mít čas na přemýšlení **(VV příslovečná místní)**. Chodím do ruštiny, kam mě přihlásili rodiče. **(VV přívlastková)** V létě pojedu tam, kam řekneš. **(VV příslovečná místní)** Je dobré znát vzorec, jak se vypočítá obsah kruhu. **(VV přívlastková)**
11. **Jak si kdo ustele,** tak si lehne. **(VV příslovečná způsobová)** **Kolik jazyků umíš,** tolikrát jsi člověkem. **(VV příslovečná měrová)** **Jak zaseješ,** tak sklidiš. **(VV příslovečná způsobová)** Smál se, **až se za břicho popadal.** **(VV příslovečná měrová)** Mrzlo, **až praštělo.** **(VV příslovečná měrová)** Je tak sucho, **že vysychají studny.** **(VV příslovečná měrová)** **Jak řekl,** tak udělal. **(VV příslovečná způsobová)** Bylo jí tak špatně, **že musela zůstat v posteli.** **(VV příslovečná měrová)** Usnul, **jako by ho do vody hodil.** **(VV příslovečná způsobová)** Utíkal, **jako by mu za patami hořelo.** **(VV příslovečná měrová)** Zpíval tak falešně, **že si všichni zacpávali uši.** **(VV příslovečná měrová)** Snažil se, **jak jen to šlo.** **(VV příslovečná měrová)**

12. **Abyste zvládla tu roli,** musíte umět perfektně německy. **(VV přísl. účelová)** Přiklonila se k tomu řešení jen proto, **že jí připadalo jako nejmenší zlo.** **(VV přísl. příčinná)** Spěchej, **ať stihneš vlak.** **(VV přísl. účelová)** **Poněvadž byl o zboží zájem,** jeho cena rostla. **(VV přísl. příčinná)** Nezáčastnila se nedělního závodu, **protože byla nachlazená.** **(VV přísl. příčinná)** Maminka měla strach, **jelikož jsem se ztratil** **(VV přísl. příčinná)** Přesedla si, **aby lépe viděla.** **(VV přísl. účelová)** Přišla ke mně, **že potřebuje mou radu.** **(VV přísl. účelová)**
13. Prázdniny trávil v místech, **kde bylo hodně sněhu.** **(VV přívlastková)** O prázdninách byl tam, **kde bylo hodně sněhu.** **(VV přísl. místní)** Vyprávěl nám, **kde byl o prázdninách.** **(VV předmětná)** Překvapilo mě, **kde byl o prázdninách.** **(VV podmětná)** Chtěla vědět přesné datum, **kdy jsem se narodil.** **(VV přívlastková)** Nepamatoval si, **kdy jsem se narodil.** **(VV předmětná)** Zajímalo mě, **kdy se narodil.** **(VV podmětná)** Nevěděla, **dokdy se mají odevzdat přihlášky.** **(VV předmětná)** Neznala datum, **dokdy se mají odevzdat přihlášky.** **(VV přívlastková)** Nezajímalo ji, **dokdy měla odevzdat přihlášku.** **(VV podmětná)** Udělej to tak, **jak ti to otec nařídil.** **(VV přísl. způsobová)** Nelíbilo se mi, **jak to mám dělat.** **(VV podmětná)** Zнала postup, **jak má vše dělat.** **(VV přívlastková)** Vysvětlila mi, **jak to mám dělat.** **(VV předmětná)** Běž tam, **kam tě poslali.** **(VV přísl. místní)** Řekla mi, **kam mám jít.** **(VV předmětná)** Nelíbilo se jí, **kam měla jít.** **(VV podmětná)** Šla do míst, **kam ji poslali.** **(VV přívlastková)**
14. Viděla ho, **jak rozbil míčem okno.** **(VV doplňková)** Rozzlobilo ji, **jak rozbil míčem okno.** **(VV podmětná)** Vyprávěl nám, **jak rozbil míčem okno.** **(VV předmětná)** Popisoval nám, **jak tatínek cvičil našeho psa.** **(VV předmětná)** Viděla jsem tatínka, **jak cvičí našeho psa.** **(VV doplňková)** Nelíbilo se mi, **jak tatínek volal na našeho psa.** **(VV podmětná)** Překvapilo mě, **že odchází na trénink tak brzy.** **(VV podmětná)** Říkal, **že za chvíli bude muset odejít na trénink.** **(VV předmětná)** Viděl jsem ho, **že odchází na trénink.** **(VV doplňková)** Nelíbilo se mi, **jak nám Jirka utekl.** **(VV podmětná)** Zeptal se, **jak se Jirkovi podařilo utéct.** **(VV předmětná)**
15. Zajímalo ho, **jaký je můj názor.** **(VV podmětná; Zajímal ho můj názor.)** Přesvědčila ji, **aby navštívila tetu.** **(VV předmětná; Přesvědčila ji k návštěvě tety.)** Je důležité, **abys dodržel pravidla.** **(VV podmětná; Je důležité dodržovat pravidla.)** Vadilo nám, **jak Jirka vyrušoval.** **(VV podmětná ; Vadilo nám Jirkovo vyrušování).** Rektor je ten, **kdo řídí univerzitu.** **(VV podmětná – Rektor je „ředitel“ univerzity)** Povídala mi

- o tom, **kde vyrůstala (VV předmětná; Povídala mi o svém dětství.)** Rozčílilo ji, **že Pavel lhal. (VV podmětná; Rozčílilo ji Pavlovo lhaní.)** Napsal učiteli, aby uvolnil dceru z výuky. **(VV předmětná; Napsal učiteli o uvolnění dcery z výuky.)** Vysvětlil mi, **jak se řeší slovní úlohy. (VV předmětná; Vysvětlil mi řešení slovních úloh.)**
16. Např.: Nevěděl, **že je Pavel její bratr. (VV předmětná)** – Byl rád, **že je Pavel její bratr. (VV přísl. příčinná)**

17. Např.: Poprosil tatínka, **aby mu pomohl. (VV předmětná)** Přišel za mnou, **abych mu poradil. (VV přísl. účelová)** Udělej to tak, **aby byl spokojen. (VV přísl. způsobová)**. Je dobré, **aby dával pozor. (VV podmětná)** Ten výtah je takový, **aby splňoval bezpečnostní podmínky. (VV přísudková)** Eva přišla s prosbou, **aby jí pomohl s úkolem. (VV přívlastková)** To zadání je takové, **že ho každý hned vyřeší. (VV přísudková)** Svěřila se mi, **že je nemocná. (VV předmětná)** Vadilo jí, **že se choval nezdvocile. (VV podmětná)** Přišel za rodiči, **že potřebuje odvézt na hory. (VV přísl. účelová)** To je takový silák, **že uzvedne i nejtěžší činku. (VV přívlastková)** Petr křičel tak nahlas, **že to všem trhlo uši. (VV přísl. měrová)** Jan to vysvětloval tak, **že to všichni hned pochopili. (VV příslovečná měrová)** Eda mi vysvětlil, **že mám chodit všude včas. (VV předmětná)** Slyšel jsem otce, **že má problémy v práci. (VV doplňková)**
18. Divadelní hry, **kteří (Pt)** napsal Karel Čapek, se hrají dodnes. Karlovy Vary, **kteří (Po)** jsou naším nejznámějším lázeňským městem, hostí každoročně mezinárodní filmový festival. V okamžiku, **ve kterém (PUČ)** čtveřice mužů podepisovala mnichovskou dohodu, nebyl v místnosti přítomen žádný Čech. Československá vláda věřila Francii, **se kterou (Pkn)** jsme měli uzavřenu spojeneckou smlouvu, ale i Anglii, **která (Po)** byla ryze demokratickou zemí.
19. **Komu (Pt)** není rady, tomu není pomoci. **Kam (PUM)** nechodí slunce, tam chodí lékař. **Co (Po)** tě nezabije, to tě posílí. Kuj železo, **dokud (PUČ)** je žhavé. Pes, **který (Po)** štěká, nekouše. **Kde (PUM)** nic není, ani smrt nebere.
20. a) Je všeobecně známo, **že Kozákov je nejvyšší hora Českého ráje. (VV podmětná)** Vrch vyhledávali už pravěcí lovci, **kteří místní tvrdý kámen využívali k výrobě jednoduchých nástrojů. (VV přívlastková)** V dutinách horniny **vykryštalizovaly** kulovité výplně polodrahokamů, **kteří ve středověku sloužily k výzdobě chrámů. (VV přívlastková)** Zajímá vás, **jak přišel Kozákov ke svému jménu? (VV podmětná)** Vypravuje se o tom pověst, **která se pojí s drahokamy. (VV přívlastková)** Když tu kdysi jeden chlapec **pásl kozy**, ne všechny ho poslouchaly. **(VV přísl. časová)** Jedna se zaběhla tam, kam **chodit neměla. (VV přísl. místní)** Protože to udělala už **poněkolkáté**, chlapec se **rozzlobil. (VV přísl. příčinná)** **Aby ji potrestal**, hodil po ní kamenem. **(VV přísl. účelová)** Trefil ji tak **nešťastně, že ji zabil. (VV přísl. měrová)** Polekal se, **protože se bál hospodářova trestu. (VV přísl. příčinná)** Muž, **který šel kolem**, celou příhodu viděl. **(VV přívlastková)** Spatřil i **rozpadlý kámen, ve kterém byl drahocenný obsah. (VV přívlastková)** Hned pochopil, **co našel. (VV předmětná)** Do večera už celé okolí **vědělo, že hora ukrývá poklad. (VV předmětná)** A to je důvod, **proč se hora nazývá Kozákov. (VV přívlastková)**
- b) Vypravuje (Př) se o tom (Pt) pověst (Po), která (Po) se pojí (Př) s drahokamy (Pt). Polekal se (Př), protože se bál (Př) hospodářova (Pks) trestu (Pt). Do večera (PUČ) už (PU míry) celé (Pks) okolí (Po) **vědělo (Př)**, že hora (Po) ukrývá (Př) poklad (Pt).

1. a), d) Vyslovíme-li jméno Milan Rastislav Štefánik, většina z nás si **vybaví**, že byl jedním ze spoluzakladatelů státu. **Málokdo** (3, neurčité) ale ví, že to byl i **vynikající vědec**. Když dne 4. května 1919 krátce před polednem došlo **nedaleko** (7) Bratislavy k letecké havárii, **nikdo** (3, záporné) nepředpokládal, **že** (8) **mezi** (7) oběťmi je i zkušený letec Štefánik, **který** (3, vztažné) se po více než šesti letech vracel do vlasti. Svědkové havárie tvrdili, že se stroj krátce před přistáním naklonil směrem dolů tak prudce, že někteří **cestující** (1) **vypadli**. Když dopadl na zem, **vznítli se**. V okamžiku, **kdy** (6) na místo nehody dorazili první lidé, Milan Rastislav Štefánik ještě žil. Jeho zranění však **byla** (5) **taková** (3, ukazovací), **že** (8) nedávala žádnou šanci na přežití. Je zajímavé, že dodnes nevíme, jak k tragédii došlo. Přestože většina odborníků popírá, že by Štefánikovu smrt způsobil někdo úmyslně, mezi některými lidmi na Slovensku se podobné teorie několikrát objevily.
- b) Vyslovíme-li jméno Milan Rastislav Štefánik, **(VV přísl. podmínková)**, většina z nás si **vybaví, že byl jedním ze spoluzakladatelů státu. (VV předmětná)** Málokdo ale ví, **že to byl i vynikající vědec. (VV předmětná)** Když dne 4. května 1919 krátce před polednem došlo **nedaleko Bratislavy k letecké havárii, (VV přísl. časová)** nikdo nepředpokládal, **že mezi oběťmi je i zkušený letec Štefánik, (VV předmětná)** **který se po více než šesti letech vracel do vlasti. (VV přívlastková)**. Svědkové havárie tvrdili, **že se stroj krátce před přistáním naklonil směrem dolů tak prudce, (VV předmětná)** **že někteří**

cestující vypadli (VV přísl. měrová) Když dopadl na zem, (VV přísl. časová) vznítit se. V okamžiku, kdy na místo nehody dorazili první lidé, (VV přívlastková) Milan Rastislav Štefánik ještě žil. Jeho zranění však byla taková, že nedávala žádnou šanci na přežití. (VV přísudková) Je zajímavé, že dodnes nevíme, (VV podmětná) jak k tragédii došlo. (VV předmětná) Přestože většina odborníků popírá, (VV přísl. přípustková) že by Štefánikovu smrt způsobil někdo úmyslně, (VV předmětná), mezi některými lidmi na Slovensku se podobné teorie několikrát objevily.

- c) ... se stroj (Po) krátce (PU míry) před přistáním (PUČ) naklonil (Př) směrem dolů (PUM) tak (PU míry) prudce (PUZ); ... by Štefánikovu (Pks) smrt (Pt) způsobil (Př) někdo (Po) úmyslně (PUZ), mezi některými (Pks) lidmi (PUM) na Slovensku (Pkn) se podobné (Pks) teorie (Po) několikrát (PU míry) objevily (Př).
2. Např.: a) Kdybych měl vlastní počítač, (VV přísl. podmínková) mohl bych na něm psát úkoly, které máme do školy. (VV přívlastková); b) Bylo by dobré, kdyby se pravidelně učila, (VV podmětná) aby měla hezké známky (VV přísl. účelová); c) Přál si bydlet v rodinném domku, protože chtěl mít zahradu, (VV přísl. příčinná) kde by mohl pěstovat zeleninu. (VV přívlastková); d) Petr strávil dovolenou tam, kde byl klid, (VV přísl. místní) poněvadž si potřeboval odpočinout. (přísl. příčinná).

str. 90

3. a), b) Hrad Točník je neodmyslitelně spjat s Václavem IV., který ho dal vystavět, (VV přívlastková) když vyhořel nedaleký hrad Žebrák. (VV přísl. časová). Přímo u hradní zdi se nachází Černé jezírko, které sloužilo jako zásobárna vody do doby, (VV přívlastková) než byla kutnohorskými havíři vyhloubena studna. (VV přívlastková) Zajímavé je, že jezírko s trojúhelníkovým tvarem nemá přirozený přítok ani odtok (VV podmětná) a že je napájeno podzemním pramenem (VV podmětná). Lidé z okolí byli vždy přesvědčeni, že nevěstí nic dobrého. (VV předmětná) Kdybyste to nevěděli, (VV přísl. podmínková) tak v něm měly žít černé chlupaté ryby, v něž byli zakletí všichni, (VV přívlastková) které nechal Václav IV. zabít (VV přívlastková) nebo kteří zemřeli nevinně ve vězení. (VV přívlastková) Mezi lidmi se vyprávělo, že král rád pozoroval brčálovou hladinu, (VV podmětná) jak z ní vylézají pekelné obludy. (VV doplňková) Senzibilové i dnes tvrdí, že v okolí jezírka je patrná silná negativní energie. (VV předmětná) Přestože nádrž nikdy nebyla chráněna, (VV přísl. přípustková) žádný nepřítel ji nezničil, protože nad ní držela ochrannou ruku nějaká vyšší moc. (VV přísl. příčinná)
- c) odvozování: neodmyslitelně, podzemním; skládáním: trojúhelníkovým;
- d) několikanásobný větný člen: přítok ani odtok; slova s dvojhláskou: sloužilo, vyhloubena;
- e) vyprávělo – N, 4. tř., sází, pozoroval – N, 3. tř., kupuje, vylézají – N, 5. tř., dělá, tvrdí – N, 4. tř., prosí, držela – N, 4. tř., trpí;
- f) Senzibil – člověka s mimořádnou vnímavostí na smyslové podněty.
4. A–e); B–a); C–c); D–f).

str. 91

1. a), c) A. Josef Skupa se narodil ve Strakonících, avšak dětství (Pt) prožil v Plzni (PUM). Nejenže dobře kreslil, ale zajímaly ho i loutky. Po studiích se stal středoškolským profesorem, jenže se této práci věnoval jen krátce, musel totiž narukovat do armády (PUM). Po skončení války se vrátil k učení, ale věnoval se i divadlu. B. Oblíbil si loutku Kašpárka, roku 1920 se však poprvé objevil se Spejblem. Průlomový (Př) byl (Př) rok 1926, neboť na scéně poprvé vystoupil Hurvínek. Skupovy loutky byly velmi (PU míry) oblíbené, a tak brzy stál před životním rozhodnutím. Dá se skloubit učitelské povolání s loutkami, nebo se má soustředit pouze na divadlo? Zvítězila druhá možnost (Po), Skupa se tedy začal plně věnovat divadlu. C. Roku 1944 byl za poslech zahraničního rozhlasu odsouzen k pěti letům vězení. Věznice v Drážďanech (Pkn) však byla po spojeneckých náletech rozbořena, a tak se mu podařilo vrátit (Po) do Plzně. Roku 1953 přibral do divadla (PUM) Miloše Kirschnera. Ten nejenže alternoval Spejbla a Hurvínka, ale dokonce se naučil texty (Pt) v cizím jazyce, a tak se obě (Pks) loutky staly proslulé po celém světě.
- b) Josef Skupa se narodil ve Strakonících, avšak dětství prožil v Plzni. (v. p. odporovací) Nejenže dobře kreslil, ale zajímaly ho i loutky. (v. p. stupňovací) Po studiích se stal středoškolským profesorem, jenže se této práci věnoval jen krátce, musel totiž narukovat do armády. (v. p. odporovací, v. p. příčinný) Po skončení války se vrátil k učení, ale věnoval se i divadlu. (v. p. odporovací) Oblíbil si loutku Kašpárka, roku 1920 se však poprvé objevil se Spejblem. (v. p. odporovací) Průlomový byl rok 1926, neboť na scéně poprvé vystoupil Hurvínek. (v. p. příčinný) Skupovy loutky byly velmi oblíbené, a tak brzy stál před životním rozhodnutím. (v. p. důsledkový) Dá se skloubit učitelské povolání s loutkami, nebo se má soustředit pouze na divadlo? (v. p. vyučovací) Zvítězila druhá možnost, Skupa se tedy začal plně věnovat divadlu. (v. p. důsledkový) Věznice v Drážďanech však byla po spojeneckých náletech rozbořena, a tak se mu podařilo vrátit do Plzně.

(v. p. **důsledkový**) Ten nejenže alternoval Spejbla a Hurvínka, ale dokonce se naučil texty v cizím jazyce, a tak se obě loutky staly proslulé po celém světě. (v. p. **stupňovací**, v. p. **důsledkový**).

str. 92

- d) stal se profesorem – jmenný se sponou, **začal se věnovat** – slovesný složený;
e) Když skončila válka, ..;
f) podstatné jméno pomnožné: Strakonice; slovo vzniklé skládáním: středoškolským;
g) byl odsouzen – odsoudili ho, byla rozbořena – (věznicí) rozbořili.
2. 1. důsledkový, 2. vylučovací, 3. stupňovací, 4. odporovací, 5. souvětí, 6. stupňovací, 7. slučovací; **tajenka**: souvětí; Rozeznáváme souvětí souřadné a podřadné.
3. a) Nejenže lhal, ale i kradl. b) Pršelo, a tak jsme zůstali doma. c) Buď budeš poslouchat, nebo tě na výlet nevzme-me. d) Eva hraje na housle a Petru baví tancování. e) Zůstali jsme doma, přšlo totiž. f) Učil se, ale neměl dobré známky.
4. Pobýval skoro rok ve Švédsku, ale nelíbilo se mu tam. (v. p. **odporovací**) Pojedete o prázdninách k moři, nebo zůstanete doma? (v. p. **vylučovací**) Nebavily ji cizí jazyky ani matematika jí nešla. (v. p. **slučovací**) Hned se smála, hned zase plakala. (p. **slučovací**) Buď přijdeš včas, nebo nechod' vůbec. (v. p. **vylučovací**) Každému se posmíval, a proto ho neměl nikdo rád. (v. p. **důsledkový**) Hrála závodně košíkovou, a dokonce se věnovala i atletice. (v. p. **stupňovací**) Předvedla nejrychlejší jízdy, a tudíž vyhrála. (v. p. **příčinný**) Přišla pozdě, neboť měl vlak zpoždění. (v. p. **příčinný**) Maminka uměla anglicky i německy se domluvila. (v. p. **slučovací**) Nejenže byla dobrá tanečnice, ale i ve sportu vynikala. (v. p. **stupňovací**) Přečteš si něco ze světové literatury, či dáš přednost českým autorům? (v. p. **vylučovací**) Musíš zůstat doma, máš totiž angínu. (v. p. **příčinný**) Uměl krásně malovat, pro hudbu však vlohy nezdědil. (v. p. **odporovací**)
5. Např.: a) Jan hraje tenis a Pavel závodně plave. (v. p. slučovací) Jan hraje tenis, ale nebaví ho to. (v. p. odporovací) Jan hraje tenis, neboť má pro něj velký talent. (v. p. příčinný)

str. 93

6. Přišel tatínek a se vším souhlasil. (v. p. **slučovací**) Věděl o tom, a nikomu o tom neřekl. (v. p. **odporovací**) Uviděl mě a hned se ke mně hlásil. (v. p. **slučovací**) Šel jsem ho navštívit, a on mi neotevřel. (v. p. **odporovací**) Pozval ho, a on nepřišel. (v. p. **odporovací**) Maminka učí a tatínek pracuje v nemocnici. (v. p. **slučovací**) Hoši si hráli s autíčky a děvčata se starala o panenky. (v. p. **slučovací**) Závodně plaval a věnoval se tancování. (v. p. **slučovací**) Napsala si úkoly a potom šla na trénink. (v. p. **slučovací**) Pře krásně zpívala, a nikdo ji nepochválil. (v. p. **odporovací**) Přinesla domácí sešit, a úkol v něm chyběl. (v. p. **odporovací**) Vybrala si nádherné šaty, a na večírek si je neoblékla. (v. p. **odporovací**) Vystudoval učitelství, a nikdy se mu nevěnoval. (v. p. **odporovací**) Rád chodil na túry a sbíral houby v lese. (v. p. **slučovací**) **Tajenka**: Milada Horáková.
7. a) Přišel pozdě, ale neomluvil se. (v. p. **odporovací**). – Nejenže přišel pozdě, ale ještě rušil. (v. p. **stupňovací**); b) Chodil na plavání, ba i tenis zvládal. (v. p. **stupňovací**) – Nebaví ho ani tenis, ani nehraje volejbal. (v. p. **slučovací**); c) Přišel pozdě, neboť měl vlak zpoždění. (v. p. **příčinný**) – Vlak měl zpoždění, a tak přišel pozdě. (v. p. **důsledkový**); d) Buď mi poradí, nebo to zvládnou sám. (v. p. **vylučovací**) – Je Vesuv v Asii, či se nachází v Evropě? (v. p. **vylučovací**).
8. a) Přijde dnes na schůzky otec, nebo se dostaví matka? (v. p. **vylučovací**) Stačí ti základní informace, nebo chceš znát podrobnosti? (v. p. **vylučovací**) Máš nějaký problém, nebo je vše v pořádku? (v. p. **vylučovací**) O dovolené jsme chodili po horách nebo jsme lenošili. (v. p. **oslabený vylučovací**)
b) Stavte se v úterý nebo si udělejte čas ve středu. (v. p. **oslabený vylučovací**) Je Amazonka řeka, nebo se jedná o horu? (v. p. **vylučovací**) Pošli mi výsledky e-mailem nebo je přines osobně. (v. p. **oslabený vylučovací**) Můžeš si o tom přečíst nebo se podívej na nějaký dokument. (v. p. **oslabený vylučovací**).

str. 95

1. a), e) Milada Horáková, která přežila **zatčení** (Pt) **gestapem** (Pkn) a pobyt v koncentračním táboře, byla jedinou ženou popravenou v komunistických procesech, neboť **svými** názory a činy hájila demokracii. **Po válce** (PUČ) se vrátila **do Prahy** (PUM), působila v Československé národně socialistické straně, a dokonce **byla** (Př) **zvolena** (Př) **do parlamentu** (PUM), ale na svůj poslanecký post po únoru 1948 rezignovala. Přestože jí přátelé radili, aby opustila Československo, nejenže to neudělala, ale **zůstala** politicky aktivní, a proto byla v září 1949 zatčena **jako vůdkyně** (D) hnutí, které se mělo snažit **svrhnout** (Pt) komunistický režim. Samotný proces trval osm dní a **skončil** **vynesením rozsudku smrti**, přestože **o udělení** (Pt) **milosti** (Pkn) žádali například A. Einstein, W. Churchill nebo E. Rooseveltová.

- b) Milada Horáková, která přežila zatčení gestapem a pobyt v koncentračním táboře, byla jedinou ženou popravenou v komunistických procesech, neboť svými názory a činy hájila demokracii. **1VHa, která 2VV (přívlastková), 1VHb, neboť 3VH. s. souřadné, 1VH – 3VH v. poměr příčinný;** Po válce se vrátila do Prahy, působila v Československé národně socialistické straně, a dokonce byla zvolena do parlamentu, ale na svůj poslanecký post po únoru 1948 rezignovala. **1VH, 2VH, a dokonce 3VH, ale 4VH. s. souřadné, 1VH – 2VH v. poměr slučovací, 2VH – 3VH v. poměr stupňovací, 3VH – 4VH v. poměr odporovací;** Přestože jí přátelé radili, aby opustila Československo, nejenže to neudělala, ale zůstala politicky aktivní, a proto byla v září 1949 zatčena jako vůdkyně hnutí, které se mělo snažit svrhnout komunistický režim. **Přestože 1VV (přísl. přípustková), aby 2VV (předmětná), nejenže 3VH, ale 4VH, a proto 5VH, které 6VV (přívlastková). s. souřadné, 3VH – 4VH v. poměr stupňovací, 4VH – 5VH v. poměr důsledkový;** Samotný proces trval osm dní a skončil vynesením rozsudku smrti, přestože o udělení milosti žádali například A. Einstein, W. Churchill nebo E. Rooseveltová. **1VH a 2VH, přestože 3VV (přísl. přípustková). s. souřadné, 1VH – 2VH v. poměr slučovací;**
- c) zatčení a pobyt; názory a činy; Einstein, Churchill nebo Rooseveltová;
- d) popravenou v komunistických procesech.
2. a) Přišla domů a uvařila si kávu, protože byla unavená. b) Když přišla ze školy, napsala si úkoly, ale neuklidila si v pokojíčku. c) Přestože byla nachlazená, šla do školy, a dokonce napsala i všechny testy, neboť si potřebovala opravit známky.
3. a) Když se vrátila domů, napsala si Eva úkoly a připravila prezentaci, aby ji rodiče pochválili. Když 1VH (přísl. časová), 2VH a 3VH, aby 4VV (přísl. účelová). s. souřadné, 2H – 3H v. p. slučovací; b) Nauč se matematiku nebo si zopakuj češtinu, ale nemysli si, že potom už mamince nebudeš s ničím pomáhat. 1VH nebo 2VH, ale 3VH, že 4VV (předmětná). s. souřadné, 1VH – 2H v. p. oslabený vylučovací, 2VH – 3VH odporovací; c) Jirka onemocněl, a proto se nezúčastnil závodu, i když mohl vyhrát. 1VH, a proto 2VH, i když 3VV (přísl. přípustková). s. souřadné; 1VH – 2VH v. p. důsledkový; d) Jestliže bude hezky, půjdeme na výlet do přírody, ale nepojedeme do Prahy, protože tam je už jsme letos byli. Jestliže 1VV (přísl. podmínková), 2VH, ale 3VH, protože 4VV (přísl. příčinná). s. souřadně, 2VH – 3VH v. p. odporovací.
4. **Co zde budu vyprávět, (VV podmětná)** stalo se krátce před tím, **než Mauglí odešel z vlčí smečky (VV přísl. časová)** a **než se pomstil na tygru Šér Chánovi. (VV přísl. časová)** Bylo to ve dnech, **kdy ho Balú učil zákonu džunglí. (2VV přívlastková)** Velký medvěd měl radost, **že má tak čiperného žáka, (VV přívlastková)** neboť mladí vlci se chtějí ze zákona džunglí učit jen tomu, **co se týká jejich vlastní smečky a kmene. (VV předmětná)** A utíkají, **jakmile umějí opakovat lovecký zpěv. (VV přísl. časová)**

str. 96

1. a) Karel Čapek byl sedmkrát navržen na Nobelovu cenu za literaturu, ale nakonec ji nikdy ne získal, protože komise vždy doporučila, aby se s udělením ještě počkalo, i když jeho díla patřila ve své době k nejpředkládanějším a jeho hry se hrály téměř po celém světě. **1VH, ale 2VH, protože 3VV (přísl. příčinná), aby 4VV (předmětná), i když 5VV (přísl. přípustková) a 6VV (přísl. přípustková). s. souřadné, 1VH – 2VH v. p. odporovací, 5VV – 6VV slučovací;** Ve svých dílech varoval před nastupujícím fašismem, ale i před nebezpečím, které představují vynálezy. **1VH, které 2VV (přívlastková). s. podřadné;** Uvědomoval si, že vědec by měl být odpovědný za svůj vynález a měl by přemýšlet o tom, zda nemůže být zneužit. **1VH, že 2VV (předmětná) a 3VV (předmětná), zda 4VV (předmětná). s. podřadné, 2VV – 3VV v. p. slučovací;** Zajímavý, nikoli však veselý je náhlý konec Čapkova života, který způsobil nejen zápal plic, ale také zoufalství z předmnichovského vývoje v Československu. **1VH, který 2VV (přívlastková). s. podřadné;** Později vyšlo najevo, že gestapo se na Čapkovu osobu zaměřilo ještě před vznikem protektorátu, a kdyby nezemřel, pravděpodobně by jej čekal podobně tragický osud jako jeho bratra Josefa, který zahynul na konci války v koncentračním táboře. **1VH, že 2VV (podmětná), kdyby 3VV (přísl. podmínková), a 4VV (podmětná), který 5VV (přívlastková). s. podřadné, 2VV – 4VV v. p. slučovací.**
- b) před fašismem, ale i nebezpečím – předmět;

str. 97

- c) koncentrační tábor;
- d) které – jež, který – jenž;
- e) předmnichovský – odvozováním; pravděpodobně – odvozením od přídavného jména pravděpodobný, které vzniká skládáním.

2. b) a) „Říkáme láska, ale on je to celý zástup citů, které v tom houfu ani nemůžeme rozeznat.“ **1VH, ale 2VH, které 3VV (přívlastková)**. b) „Člověk, který tuze spěchá, dojde jistě k cíli, ale jen za tu cenu, že se nepodíval na tisíce věcí, které cestou minul.“ **1VHa, který 2VV (přívlastková), 1VHb, že 3VV (přívlastková), které 4VV (přívlastková)**. c) „Mezi tím, co chceme a co musíme, se utváří celý náš život.“ **1VHa, co 2VV (předmětná) a 3VV (předmětná), 1VHb**. d) „Představte si to ticho, kdyby lidé říkali jen to, co vědí.“ **1VH, kdyby 2VV (přívlastková), co 3VV (předmětná)**. e) „Kritizovat znamená usvědčit autora, že to nedělá tak, jak bych to dělal já, kdybych to uměl.“ **1VH, že 2VV (předmětná), jak 3VV (přísl. způsobová), kdybych 4VV (přísl. podmínková)**. f) „Nevěř tomu, čemu nerozumíš, ale nezavrhuj, cos neprozkoumal.“ **1VH, čemu 2VV (předmětná), ale 3VH, cos 4VV (předmětná)**.
3. Petr jí dal dárek, a ona se tvářila kysele. **(v. p. odporovací)**; Petr jí dal dárek a popřál jí k svátku. **(v. p. slučovací)**; Měla svátek, a proto jí Petr popřál. **(v. p. důsledkový)**; Měla ráda divadlo, a tak jí koupili předplatné. **(v. p. důsledkový)**; Koupili jí předplatné do divadla, a ona o něho neměla zájem. **(v. p. odporovací)**; Koupili jí předplatné do divadla a přidali k němu i lístky pro partnera. **(v. p. slučovací)**; Věnovala se závodně krasobruslení, neměla tudíž čas na další koničky. **(v. p. důsledkový)**; Věnovala se krasobruslení a měla i další koničky. **(v. p. slučovací)**; Věnovala se jen krasobruslení a jiné koničky neměla. **(v. p. slučovací)**.
4. a) „Vědy je zapotřebí, ale kdyby Newton byl ležel někde jinde a nepadlo mu na nos jabko a neupozornilo ho na to, že je taky přitažlivost zemská, tak by ta přitažlivost byla dál. **1VH, ale kdyby 2VV (přísl. podmínková) a 3 VV (přísl. podmínková) a 4VV (přísl. podmínková), že 5VV (předmětná), tak 6VH. s. souřadné, 1VH – 6VH v. p. odporovací**; On by ji neobjevil, ale objevil by ji někdo jinej. **1VH, ale 2VH. s. souřadné, 1VH – 2VH v. p. odporovací**; Za minutu, za vteřinu, za sto let. Ale kdyby Shakespeare nenapsal Hamleta, tak nikdy nebyl. **Kdyby 1VV (přísl. podmínková), 2VH. s. podřadné**; Kdyby velký umělci neudělali svoje dílo, tak jsme byli o to chudší, protože umění je komunikace.“ **Kdyby 1VV (přísl. podmínková), 2VH, protože 3VV (přísl. příčinná) s. podřadné**;
- b) jabko – jablko, jinej – jiný, velký – velcí.

str. 99

1. Např.: a) Zeptala se, jestli půjdeme na večeri do restaurace, nebo zajdeme do kina na nový film. b) Zaměstnal mě proto, abych si získal zkušenosti ve svém oboru, ale ne abych vydělal velké peníze. c) Bude-li padat sníh a nepojede-li babička na chalupu, zůstaneme doma.
2. a) Franklin Delano Roosevelt byl zcela mimořádný člověk, který se stal čtyřikrát po sobě americkým prezidentem, přestože málem přišel o život při pokusu o atentát a přestože byl kvůli obrně často upoután na invalidní vozík. **1VH, který 2VV (přívlastková), přestože 3VV (přísl. přípustková) a 4VV (přísl. přípustková). s. podřadné, 3VV – 4VV v. p. slučovací**; Prezidentův zdravotní stav byl utajován, tudíž se zachovalo jen málo jeho snímků na vozíku. **1VH, tudíž 2 VH. s. souřadné, 3VH – 4VH v. p. důsledkový**; Pro Spojené státy bylo důležité, že měsíc před vypuknutím války přijal americký prezident dopis od fyzika Alberta Einsteina, ve kterém byl varován před pokroky německého výzkumu v oblasti jaderné fyziky a před hrozbou atomové bomby, a proto byla prozřetelně vytvořena skupina vědců s úkolem Němce předstihnout. **1VH, že 2VV (podmětná), ve kterém 3VV (přívlastková), a proto 4VH. s. souřadné, 1VH – 4VH v. p. důsledkový**; V závěru života se při zasedání Velké trojky na jaltské konferenci bohužel dopustil dvou osudových chyb. Jednak přiznal Sovětům právo veta v Radě bezpečnosti OSN, jednak nechal Stalinovi volnou ruku při organizování poválečné Evropy, které vedlo k tomu, že se mnohé národy ocitly po desetiletí pod komunistickou nadvládou. **Jednak 1VH, jednak 2VH, které 3VV (přívlastková), že 4VV (předmětná). s. souřadné, 1VH – 2VH slučovací**; Zemřel krátce po návratu z konference v době, kdy do porážky Německa zbývaly pouhé čtyři týdny. **1VH, kdy 2VV (přívlastková). s. podřadné**.
- b) kterém – v němž, které – jež;
- c) americký prezident; i přes své vážné onemocnění se dokázal stát prezidentem čtyřikrát
- d) Viz poslední odstavec.

str. 100

3. a) A. Myslíl jsem na to, že i ten, kdo není do slečny Barbary zamilován, musí uznat, že to děvče má vtip, a lítoval jsem, že jsme ji nepřinutili, aby i ona vyprávěla za těch večerů, kdy jsme sedávali potmě. **1VH, že 2VVa (předmětná), kdo 3VV (podmětná), 2VVb, že 4VV (předmětná), a 5VH, že 6VV (předmětná), aby 7VV (předmětná), kdy 8VV (přívlastková). s. souřadné, 1VH – 5VH v. p. slučovací**;
- B. V ten den, kdy se utopila, přišla najednou z Prahy revize na poštu a našla, že Helence chybí v kase dvě stovky. **VHa, kdy 2VV (přívlastková), 1VHb a 3VH, že 4VV (předmětná). s. souřadné, v. p. poměr 1VH – 3VH slučovací**; Trouba revizor teda řekl, že to musí hlásit dál a že se to bude vyšetřovat jako zpronevěra,

a proto se Helenka z hanby utopila. **1VH, že 2VV (předmětná) a že 3VV (předmětná), a proto 4VH. s. souřadné, 1VH – 4VH v. p. důsledkový;** Když ji vytáhli na hráz, musel jsem u ní stát, než přišla komise. **Když 1VV (přísl. časová), 2HV, než 3VV (přísl. časová). s. podřadné;** Už na ní nebylo nic hezkého, ale já jsem pořád viděl, jak se směje z toho šaltru na poště. **1VH, ale 2VH, jak 3VV (předmětná). s. souřadné, 1HV – 2HV v. p. odporovací.**

C. Poznal zakrátko, že doktor Šafránek je z těch obětavých nadšenců, kteří nikdy nevzpomenou na nějaký postranní úmysl. **1VH, že 2VV (předmětná), kteří 3VV (přívlastková). s. podřadné;** Viděl, že se tento ustaraný človíček dobře vyzná ve věcech moderního tance, třebaže v něm je víc teoretického vzdělání a myšlení než životní praxe. **1VH, že 2VV (předmětná), třebaže 3VV (přísl. přípustková). s. podřadné;** Přišel starému Karasovi vyložit, že v Praze už není nikoho, kdo by mohl Lídu Karasovou ještě nějak poučit. **1VH, že 2VV (předmětná), kdo 3VV (podmětná). s. podřadné;** Je takový talent, že by bylo velmi záhodno, aby se jí dostalo ještě konečného školení. **1VH, že 2VV (přívlastková), aby 3VV (podmětná). s. podřadné.**

D. A ti šaškové provozovali svoje komedie a dávali si pitomé hádanky, čemuž se všichni lidé smáli, a dělali, jako by se fackovali neobyčejně silně, ale já jsem pozoroval, že se vůbec nefackovali. **1VH a 2VH, čemuž 3VV přívlastková, a 4VH, jako 5VV (předmětná), ale 6VH, že 7VV (předmětná). s. souřadné, 1VH – 2VH v. p. slučovací, 2VH – 4VH v. p. slučovací, 4VH – 6VH v. p. odporovací.** Kdyby se tak hoši uměli fackovat, tak by se mohli fackovat třeba celý den, a nikdo by jim nesměl nic říct. **Kdyby 1VV (přísl. podmínková), 2 VH, a 3VH. s. souřadné, 2VH – 3VH v. p. odporovací.**

E. Tatínek věděl, že když ho chytanou, tak ho ubijou a shodí do řeky a on popluje těmi místy, která byla pro něho nejkrásnější na světě. **1VH, že když VV (přísl. podmínková), 3VV (předmětná) a 4VV (předmětná) a 5VV (předmětná), která 6VV (přívlastková). s. podřadné;** Zastaví se u Šimovic skály o velký černý balvan a tam do něho naleznou úhoři, kteří mu sežerou vnitřnosti, srdce a mozek a oplátí mu tak, že je tahal z nejkrásnější řeky na světě. **1VH a 2VH, kteří 3VV (přívlastková) a 4VV (přívlastková), že 5VV předmětná. s. souřadné, 1VH – 2VH v. p. slučovací, 3VV – 4VV v. p. slučovací.**

b), c) 1. D Karel Poláček; 2. B Karel Čapek; 3. C Eduard Bass; 4. A Zdeněk Jirotka, 5. E Ota Pavel.

str. 101

1. Překvapilo by mě, kdyby si udělal čas. **(VV podmínková);** Zeptala se Petra, kdy přijdu. **(VV předmětná);** Jirka je takový, že chvilku neposedí. **(VV přísudková);** Viděl jsem ho, jak přecházel na červenou. **(VV doplňková);** Rád se vracel do míst, kde vyrůstal. **(VV přívlastková);** Překvapil mě otázkou, proč vyhnuli mamuti. **(VV přívlastková)**
2. **Protože nedodržel pokyny,** byl vyloučen. **Přestože mu to rodiče zakázali,** zúčastnil se té akce. **Když se vrátil z hor,** cítil se odpočatý. Zeptal se mě **na můj názor.** Překvapila mě **jeho včerejší výhra. I přes svou skromnost** řídil firmu.
3. a) 1VH, ale 2VH a 3VH. s. souřadné, 1VH – 2VH v. p. odporovací, 2VH – 3VH v. p. slučovací; b) 1VH, abys 2VV (podmětná), ale abys 3VV (podmětná). s. podřadné, 2VV – 3VV v. p. odporovací; c) 1VHa, který 2VV (přívlastková), 1VHb, že 3VV (přísl. způsobová). s. podřadné; d) 1VH, protože 2VV (přísl. příčinná), že 3VV (předmětná) a 4VV (předmětná). s. podřadné, 3VV – 4VV v. p. slučovací.

str. 102

1. a) otec – **čeština** – dcera; father – **angličtina** – daughter; der Vater – **němčina** – die Tochter; отец – **ruština** – дочь; oco – **slovenština** – dcéra; père – **francouzština** – fille; padre – **španělština** – hija;
b) čeština a slovenština (jazyky západoslovanské).

str. 103

3. a) slovinština – jihoslovanský jazyk, ostatní jazyky jsou západoslovanské;
b) litevština – baltský jazyk, ostatní jazyky jsou východoslovanské;
c) maďarština – ugrofinský jazyk, ostatní jazyky jsou jihoslovanské.
4. a) rodina – indoevropské jazyky, skupina – slovanské jazyky, podskupina – západní;
b) slovenština, polština a lužická srbština – západoslovanské jazyky

1. Přemyslovci.
2. Konstantin a Metoděj.
1. Kapitula – sbor kněží (kanovníků) při určitém (katedrálním) kostele; přejato z latiny; Spytihněv II.

2. a) Spřežkový pravopis je takový pravopis, který pro zachycení některých hlásek užívá spřežek; je psaný nejčastěji latinkou. Spřežka je seskupení několika písmen užívané k zápisu jedné hlásky (např. české „ch“, polské – „ch“, cz [č], sz [š], rz [ř] nebo německé sch [š]);
- b) Diakritické znaménko (z řeckého διακριτικός [diakritikos] = „rozdílivý“) je znaménko v okolí písmene (nad ním, pod ním, vedle něj), které nějak pozměňuje význam písmene (nejčastěji označuje jeho odlišnou výslovnost): čárka – např. á, tečka – např. v polštině ż, dvě tečky – např. v němčině ö; v češtině se jedná o háčky (např. ě, ž, š) a čárky (např. é, í).

1. Knihtisk je způsob mechanického rozmnožování textu nebo obrazu vytvářející stejné kopie tiskem z výšky. Počátky jeho masového používání k tisku knih spadají na přelom let 1447/1448 a jsou spojeny s osobou Němce Johanna Gutenberga. Jeho vynález spočíval ve zdokonalení procesu sazby skládané ze sériově odlévaných kovových liter.
2. Svůj název dostala podle místa vytištění, kterým byly jihomoravské Kralice nad Oslavou.

1. b) Používá zkomoleniny českých slov, špatné skloňování a časování, stylistické chyby, napodobuje výslovnost češtiny, kterou by mohl mít Němec.
1. Pravidla českého pravopisu, Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost, Slovník spisovného jazyka českého, Stručná mluvnice česká, Nový akademický slovník cizích slov, Internetová jazyková příručka od Ústavu pro jazyk český Akademie věd České republiky.

1. a) obýván, sedačka, brejle, líp;
- b) dominuje, račte, přistoupiti, odvětil, počín, chrabrý;
- c) dominovat – vládnout, vévodit, vynikat; z latiny.

2. a), b) nespisovná slova: bulilo (plakalo), přihasil (přijel), bábina (babička), ségra (sestra).
3. a) **vesnice** – obec venkovského typu, nejčastěji s převahou zemědělského obyvatelstva, většinou do 3000 obyvatel; **město** – větší nebo velké lidské sídlo, zpravidla správní, kulturní, průmyslové a obchodní středisko určitého územního celku, do 1 milionu obyvatel; **velkoměsto** – město o velké rozloze, s počtem obyvatel nad 1 milion; **pěšina** – úzká cesta pro pěší, stezka; cestička; **cesta** – nepřilíží široký pruh země ušlapaný nebo projatý a zvláště upravený pro chůzi nebo pro jízdu menšími povozy; **silnice** – uměle zpevněná široká cesta určená k dopravnímu spojení zastavěných oblastí neoklepnými vozidly; **zámek** – zařízení (ovládané zpravidla klíčem) umožňující něco zamknout/ rozlehlá výstavná budova, zpravidla umělecky vybavená a obklopená parkem; **hrad** – opevněné sídlo panovníků nebo šlechticů;
- b) Vesnice se spojovaly a vznikala města. Velkým městům říkáme velkoměsta. Lesní pěšina nás dovedla až do hloubi lesa. Po kamenité cestě jsme došli až k hradu. Po této silnici se dostanete před hlavní vchod do zámku.
4. Budu vám povídat jednu pohádku o hloupém Honzovi. Když chudáku Honzovi umřela máma, nějaký čas byli spolu jen s tátou. Ale čím byl otec starší, tím více se mu být s Honzou bez ženy zajídalo. A jakpak ne.
5. a)–B, b)–C, c)–A.

1. a) S dobrými časy to šlo po roce 1940 z kopce. Nejdříve přišla válka, potom kapitulace, potom příchod Němců. A pak začala bída. A zejména pro Židy to začalo být velmi špatné. Museli nosit hvězdu, odevzdat jízdní kola, nesměli jezdit tramvají, o autech ani nemluvě. Po osmé hodině nesmějí na ulici a nesmějí se po této hodině zdržovat v zahradě či na balkoně. Nápadná žlutá hvězda jim vše vysvětlovala. Rodiče mi/mně po cestě podrobně vyprávěli, jak vznikl plán našeho „potopení“. Již před měsíci jsme dopravili část svého zařízení a šatstva do bezpečí. Teď jsme byli tak daleko, že jsme chtěli 16. července dobrovolně zmizet. Zavoláním SS se to o deset dnů uspíšilo. Skrýš je v otcově obchodním domě. Pro lidi, kteří nejsou z našeho kruhu, je to těžko pochopitelné.
- b) hvězdu, nesměli, nemluvě, nesmějí, hvězda, vysvětlovala, vyprávěli;
- c) autech; zdržovat;
- d) [vysvětlovala], [rodiče], [podrobněji], [již], [měsíci], [šatstva], [bespečí];
- e) Holokaust – obecně: úplná zkáza, zničení; vyhlazování Židů i příslušníků jiných národů či národností nacisty za 2. světové války.

2. I. b); II. a) P; b) Č; III. b); IV. d).
3. euro, pneumatika, kroužek, poutavý, proutěný, soukromý, vzpoura, meloun, souhvězdí, automat, autor, sauna, kosmonaut.

4. a), b) vedl (5), vedle (6,7 Stál vedle – 6. Stál vedle mě – 7), krevní (2), královský (2), hrbolatý (2), který (3), krásnější (2), vrba (1), první (4), strýčkův (2), stráž (1), plný (2), slaný (2), vlněný (2), plži (1); **tajenka:** smysl, jaký mu dáme.
5. a) lávka (5), město (6), děti (4), svět (5), kosti (5), voda (4), když (4), vědec (6), tělo (4), těžký (5), potrava (7), objem (5), objev (5);
- b) voda, potrava, objem;
- c) [láfka], [mňesto], [děti], [svjet], [kosti], [gdiš], [vjedec], [tělo], [těščí], [objef].
6. a), b) ražba (Z) mincí, sladký (N) oříškový (N) řez (N), hezká (N) stužka (N), prosba (Z), lesklá mřížka (N), pevná hradba (Z), četba (Z) z knížky (N), hebké (N) látky, hladký (N) průběh (N), úzká (N) lávka (N), kresby (Z), hrozba (Z) stávky (N), sadbové (Z) brambory, řádná platba (Z), kde (Z) Jakub (N) koupil plavky (N), podpatky (N, N), odvez (Z, N) odpadky (N, N), kdesi (Z), s (Z) borůvkami (N), pod (Z) hrází, z (N) potoka, od (Z) Vánoc.
7. a) hub, hup; plod, plot; vez, ves; led, let.
- b) Protože i znělé hlásky na konci vyslovujeme nezněle.
8. [zhodnočení], [gdosi], [mňesto], [tuški], [bješki], [svjetlo], [zbírka], [konef], [skumafki].
9. a) Až 1VV (přísl. časová), 2VH, kterého VV (přívlastková). s. podřadné.
- b) [člověka];
- c) jehož.

1. rozkvetlá zahrada, o nejnápadnější barvě, na druhém nástupišti, k místnímu divadlu, blízko radnice, u nádraží, vedle budovy školy, za obecním domem
2. a), b) Hlavní přízvuk je označen tučně, vedlejší podtržením. Annie **pozhasí**na **světla** v ložnici. **Zbývají** **pouze** ta v **chodbě** a **rádia**, **samo**zřejmě. **Nějaká** **žena** **právě** **hovoří** o ilustracích z **hi(s)torické** **oblasti** **kolem** **Calais**. Annie si dala další hlt limonády, závěr zašroubovala a lahev vsunula do kapsy u džínu, aby měla obě ruce volné. Nejdřív otevře dveře od **bytu**, pak jednou rukou zhasne světla v chodbě a druhou **vypne** **roz**hlasové **příj**ímače. Už to má **nacvičené**. Pak natáhne ruku a dálkové **ovládání** položí na stůl. A je hotovo. Světla na chodbě, jedno vedle každého bytu, **potemně**la.
3. „**Když** **mi** bylo pět, maminka **mi** řekla, **že** klíčem k životu je štěstí. **Když** **jsem** přišel do školy, zeptali **se** **mě**, co chci být, **až** vyrostu. Napsal **jsem** „šťastný“. Řekli **mi**, **že** nerozumím zadání. Já **jim** řekl, **že** oni nerozumí životu.“

1. a) K2, druhá nejvyšší hora světa, je často označována jako „hora hor“ pro svou neodolatelnou krásu a vysoké měřítko úmrtnosti 1 : 4. Ve srovnání se všemi dalšími osmitisícovkami se na K2 odehrálo nejvíc nezdařených pokusů o výstup na vrchol ležící v nadmořské výšce 8611 metrů. Ten je sice nižší než Mount Everest, ale její svahy jsou strmější. Mezi neúspěšné pokusy se řadí i ten český ze srpna 2003. Tehdy se o její zdolání pokusil Radek Jaroš, Martin Minařík a Petr Mašek, který tak chtěl zakončit svůj dvouměsíční pobyt v Himálaji. Snažení bylo bohužel marné, přestože se horolezci pokusili o jeho pokoření hned několikrát. Pokaždé ale museli svůj výstup ukončit kvůli špatnému počasí.
- b) osmitisícovkami, dvouměsíční, horolezci, několikrát;
- c) sousloví: nadmořská výška; slova tvořena předponou: nejvyšší, označována, neodolatelnou, úmrtnosti, srovnání, odehrálo, nejvíc, nezdařených, pokusů, výstup, nadmořské;
- d) krásu a měřítko;
- e) B.

- f) B; g) C; h) A) ne; B) ano; C) ne.
2. neomluvitelný (odvozování), expozice (přejímání), kuchyňská linka (sousloví), obranyschopnost (skládání), vysokohorský (skládání), zemědělec (skládání), bezbarvý (odvozování), energetika (přejímání), nadpřirozený (odvozování), vyjmenovaná slova (sousloví), legislativa (přejímání), přístřešek (odvozování), vodovod (skládání), Čedok (zkracování), pohotovost (odvozování), konstituce (přejímání), výtvarná výchova (sousloví), oboustranný (skládání), Zetor (zkracování), poddaní (odvozování), rodný list (sousloví), dřevostavba (skládání), nábytek (odvozování), přechodníky (odvozování), přehazovaná (odvozování), analýza (přejímání), nerovnoměrný (skládání), DAMU (zkracování), mucholapka (skládání), lední hokej (sousloví).
3. a) novostavba – skládání; b) předpis – odvozování; c) dvouhra – skládání; d) dalekohled – skládání; e) koloběh – skládání; f) dobromysl – skládání.
4. a), b) archaismy – vesna (jaro), peku (peču), pročež (proto), apotéka (lékárna), šenkýř (výčepník, hostinský), kabátec (kabát), vyňatá slova (vyjmenovaná slova), jest (je), almara (skříň), vůkol (okolo), odvětit (odpovědět), bicykl (kolo), uzříti (uvidět); neologismy – aerobik, internet, galaxie, displej, mikroprocesor, hardware, mobil, konverzace, disk.

1.

slovo základové	slovo odvozené	změna
vůz	vozik	S
hrad	hrádek	D
lžíce	lžička	K

slovo základové	slovo odvozené	změna
vrata	vrátka	D
zídka	zed'	S
stolek	stůl	S

2.

slovo základové	slovo odvozené	změna
ruka	ručka	k – č
knih	knížka	h – ž
narodit	narozeniny	d – z

slovo základové	slovo odvozené	změna
stuha	stužka	h – ž
ulice	ulička	c – č
doplatit	doplácet	t – c

3. léta – letec, letadlo, letuška; volit – volič, volby, volební; mrazit – mrazírny, mrazírenský, namražený; zima – zimovat, zimník, zimnice; teplo – oteplení, oteplilo se, teplota; krásný – krásně, krasavec, zkrásnět; voda – vodní, vodák, vodník; topit – topič, topení, zatopit; sedět – posezení, sedák, sedadlo; komín – kominík, komínová, kominický; závod – závodní, závodit, závodník; lepit – lepidlo, lepený, nalepit.
4. slova s předponou pří-: přímluva, příjmení, přívod, přístup, příklad, přístřeší, přísaha, přídavek, příroda, příloha, příděl.

str. 117

1. a), b), c), d), j), l).
2. a) pohled, zápis, zábava, odlet, národ, výkop, prales, nástroj, nákup, podnos, závěs, výtisk;
b) hlediště, letiště, rodiště, kopaná, tiskovina;
c) zábava.
3. a) rádce, hlasivky, plavec, hradiště, bojiště, kovář, chodec, ledovec, myšlenka;
b) rádce, hlasivky, hradiště, bojiště, myšlenka;
c) porada, podhradí, náledí.
4. a) Kořen je označen tučně. ne-**vid**-teln-ý, pře-**žvýk**-avec-0, **lék**-ařov-ou, zá-**věs**-0-y, zá-**lož**-k-a, **pás**-k-em, ná-**hub**-ek-0, zá-**ruč**-n-í, sou-**hvězd**-0-í, **sídl**-išt-ě-, **uč**-itelk-a, pře-**čet**-l-i, pře-**tvář**-k-a, ú-**zem**-n-í, ne-roz-**hod**-n-ý, pod-**zim**-n-ího, vy-**cház**-k-a, zá-**had**-0-a, **cvič**-enec-0, pod-**zem**-0-í, vy-**tisk**-n-eme, zá-**kus**-ek-0, **top**-iv-o, o-**chrán**-c-e, **zvěř**-inec-0, vy-**uč**-ován-í, s-**klad**-ník-0, zá-**vod**-0-y.
b) kořen.

str. 118

1. 1. hrdopýšek, 2. krvetvorba, 3. vodovod, 4. velkoměsto, 5. hromosvod, 6. dvoukolák, 7. duchapřítomný, 8. tlakoměr, 9. lidumil, 10. stonožka, 11. dřevorubec, 12. novostavba; **tajenka**: šedesát minut.
2. a) Teprve na přelomu tisíciletí se svět dozvěděl o Ireně Sendlerové, statečné Polce, které se během 2. světové války podařilo zachránit 2500 židovských dětí. Do ghetta **vst**upovala s falešnou kartičkou dobrovolné zdravotní sestry, nemluvněta pašovala přes třímetrovou zeď nebo je **vyv**ážela v krabicích **s** otvory pro dýchání, starší děti skrývala v hromadách odpadků, v **pytl**ích/-ech pro mrtvé nebo v **rakv**ích. Děti se ujímaly **polské** rodiny a kláštery. V říjnu 1943 byla zatčena. Dne 20. ledna 1944 měla **být** popravena. Její spolupracovníci však na poslední chvíli uplatili jednoho **z** nacistických důstojníků, který ji tajně propustil. Do konce války se pak skrývala.
b) skládání: tisíciletí, dobrovolné, třímetrovou, spolupracovníci; sousloví: druhá světová válka, dobrovolná zdravotní sestra;
c) pře-**lom**-0-u, do-z-**věd**-ě-l-0, **svět**-ov-é, po-**dař**-i-l-o, vy-**váž**-e-l-a.
3. celostátní, dobrodruh, levostranný, koloběh, tlakoměr, dvouhra, rybolov, národopis, slunovrat.

str. 119

1. A. **KU**, a); B. **OSN**, b); C. **USA**, c); D. **ČR, NATO** b); E. **PS PČR**, c).
2. a) doktor všeobecného lékařství (lékař), doktor veterinárního lékařství (zvěrolékař), doktor práv (právník), bakalář, magistr, inženýr, doktor filozofie, diplomovaná sestra, profesor, docent
b) pí – paní, p. – pan, sl. – slečna, atd. – a tak dále, aj. – a jiné, apod. – a podobně, např. – například, tzv. – tak zvaný, mj. – mimo jiné, PSČ – poštovní směrovací číslo, EU – Evropská unie, ČTK – Česká tisková kancelář, AV ČR – Akademie věd České republiky, DAMU – Divadelní fakulta Akademie múzických umění, OÚ – obecní úřad.
3. a) Kikisobla, zvaná též princezna Angelina, byla dcera náčelníka kmene Squamišů, který žil na území dnešního Seattlu. S prvními osadníky žili indiáni v míru a oboustranném respektu. Roku 1855 se vztahy s **bílými** muži zhoršily. Americká vláda rozhodla, že se indiáni musejí přemístit do rezervace. Angelina to jako **jediná** odmítla a **zůst**ala ve své dřevěné chýši. Zachovala si důstojnost náčelníkovy dcery. Aby byla schopna uživit se, musela prát špinavé prádlo osadníkům a prodávat tradiční indiánské dekorační předměty. Byla pohřbena na místním hřbitově v **rakvi** ve tvaru kanoe.
b) slovo vzniklé skládáním: oboustranném, slovo přejaté: respektu.

1. a) Tuhle mi otec našťavaně řekl, že **většího** cholerika, než jsem já, neviděl. Nevěděl jsem, co to slovo znamená, a tak jsem se rozhodl, že to zjistím. Cholerik je člověk, který má sklon k **výbuchům** hněvu a k **agresi**, těžko se ovládá a často reaguje impulzivně. Nejrady by prorazil hlavou zed. Ta charakteristika ke mně sedí. S otcem ale souhlasit nemohu, protože **mě** určitě **předčí**. A teď vám **vysvětlím**, proč v určitých situacích jednáte tak, jak jednáte. Proč cholerik **vyletí** a flegmatik **zůstává** chladný? Může za to temperament. Je vrozený a trvale se projevuje určitým **způsobem** reagování na vzniklé situace. Kromě choleriků a flegmatiků jsou mezi námi i sangvinici a melancholici.
- b) **cholerik** – prudký, vznětlivý, popudlivý člověk; **agrese** – útočné napadení; vpád, útok, výboj; **reagovat** – projevit reakci, odpovídat; **impulzivně** – prudce, vznětlivě; **charakteristika** – vytčení příznačných, podstatných znaků; **situace** – souhrn podmínek, okolností vztahujících se k někomu, něčemu; stav, poměry; **flegmatik** – člověk povahy klidné, chladnokrevné, lhostejné, netečné; **temperament** – souhrn citových a volních znaků lidské povahy určujících chování a zvláštní reakci člověka na vnější podněty; **sangvinik** – člověk povahy živé, rychle se přizpůsobující okolí, přítom však vyrovnaný; **melancholik** – trdnomyslný, těžkomyslný, zádumčivý člověk; **c)** k výbuchům a k agresi.
2. a), b) 1. monolog, 2. synonymum, 3. metafora, 4. archaismy, 5. anekdota, 6. tragédie, 1. komedie, 2. poezie, 3. boigrafie, 4. komiks, 5. žurnalista; **tajenka**: lyrika (z řečtiny; literární žánr vyjadřující subjektivní pocity, city, nálady), epika (z řečtiny; literární žánr vyznačující se výpravou dějovostí).

1. c).
2. a), b) B; A – ptáci, B – kosti, C – zvířata, D – nádobí.
1. a) Zeus, nejvyšší řecký bůh, byl prý jako dítě živěn medem. I proslulí **řeční** básníci Homér a Euripides vyzdvihovali **význam** medu pro **lidské zdraví**. Také Pythagoras ve **svých** spisech o medicíně tvrdil, že med se **vyznačuje** různými **léčivými** vlastnostmi. Pythagorovi stoupenci se dokonce **živili** **vylučně** vegetariánskou stravou a medem. Hippokrates, známý průkopník lékařství, úspěšně používal **včelí** med jako lék proti hořečce. Jedna **z** legend **vypravuje** o tom, že se na jeho hrobě usadil roj včel, které **produkovaly** zvláštní med **léčící** **dětská** onemocnění.

- b) **nejvyšší** – 1. p., č. j., r. m. (živ.), měkké, vz. jarní; **dítě** – 1. p., č. j., r. s., vz. kuře; **proslulí** – 1. p., č. j., r. m. (živ.), tvrdé, vz. mladý; **vyzdvihovali** – 3. os., č. mn., zp. oznam., čas min., r. činný, v. nedok., 3. tř., vz. kupuje; **význam** – 4. p., č. j., r. m. (neživ.), vz. hrad; **zdraví** – 4. p., č. j., r. s., vz. stavení; **spisech** – 6. p., č. mn., r. m. (neživ.), vz. hrad; **tvrdil** – 3. os., č. j., zp. oznam., čas min., r. činný, v. dok., 4. tř., vz. prosí; **léčivými** – 7. p., č. mn., r. ž., tvrdé, vz. mladý; **vlastnostmi** – 7. p., č. mn., r. ž., vz. kost; **stoupenci** – 1. p., č. mn., r. m. (živ.), vz. muž; **produkovaly** – 3. os., č. mn., zp. oznam., čas min., r. činný, v. nedok., 3. tř., vz. kupuje; **onemocnění** – 4. p., č. mn., r. s., vz. stavení
- c) **dítě** – nedospělý lidský jedinec; **vegetariánský** – převážně rostlinného původu; **med** – hustá sladká šťáva z rostlinných šťáv a z pylu, které včely v útrokách přeměňují a ukládají již jako med do buněk plástů; **včela** – společenský hmyz, chovaný člověkem pro med; **d)** A. ne; B. ano; C. ano; D. ano; **e)** A. ano; B. ano; C. ano; D. ano; **f)** medicíně – lékařství, vegetariánskou – převážně rostlinnou.
2. buňka (J), třída (M), pánev (M), sloveso (J), čítatel (J), ouvej (J), zámek (M), okno (M), leknín (J) palice (M), nerost (J).
3. V cukrárně si dala **rakvičku** (META) a **vídeň** (METO). K obědu jsme měli **segedín** (METO) s knedlíkem. Nechal se ostříhat na **ježka** (META). Milovala všechny **sladkosti** (METO). **Škola** (METO) vede žáky k samostatnosti. Měl zarudlé **mandle** (META) a rýmu. Myslivec našel v lese pytlácké **oko** (META). Mám ráda kočičí **jazyčky** (META). Oblíbila si **Picassa** (METO). **Zuby** (META) na pile by potřebovaly nabrousit. Dala si do vázy **kočičky** (META). Ztratila se jí **myš** (META) k počítači. Byl na **rentgenu** (METO) plic. Otec byl dříve považován za **hlavu** (META) rodiny. Přišlo tam celé **město** (METO). Koupil si dva **lístky** (META) na koncert. Uměla přemet, ale **most** (META) jí nešel. Výsledná síla je pět **newtonů** (METO). V tělocviku jsme skákali přes **kozu** (META).

4. a) 1. zebra, 2. Čína, 3. Damašek, 4. Paříž, 5. list, 6. trubička, 7. ucho: **tajenka**: rampouch.
 b) Chodci mají přecházet silnici po **zebře (META)**. K obědu jsme měli **čínu (METO)** s rýží. Měla povlečení z **damašku (METO)**. Ke svačině si koupil **paříž (METO)** a dva rohlíky. Poslal mi popsaný **list (META)** papíru. V cukrárně si objednal **trubičku (META)**. Hrníček měl uražené **ucho (META)**.
1. Ten nemá ani za **mák (obrazné pojmenování)** rozumu. Nejraději měla buchty s **mákem (základní význam)**. K **podzimu (základní význam)** patří sychravé počasí a plísňovité. Užívala si **podzimu (obrazné pojmenování)** života. Vládl **železnou (obrazné pojmenování)** rukou. Najděte na mapě místa s těžbou **železné (základní význam)** rudy. Do pokoje vlétla **můra (základní význam)**. Asi každého z nás občas trápí nějaká noční **můra (obrazné pojmenování)**. **Vrána (základní význam)** je název některých pěvců z rodu krkavec. Mirek Dušín byl mezi ostatními kluky bílá **vrána (obrazné pojmenování)**. Můj bratr je černá **ovce (obrazné pojmenování)** rodiny. Na zahradách u rodinných domů jsou stále častěji vidět **ovce (základní význam)**.

2. kápnout božskou – přiznat se, házet klacky pod nohy – škodit, házet flintu do žita – vzdát se, mazat med kolem úst – lichotit, strouhat mrkvičku – posmívat se; vytrhnout trn z paty – škodit, pít někomu krev – rozhněvat někoho, mít dlouhé vedení – být hloupý, skočit někomu na špek – nachytat se, spadl mu kámen ze srdce – ulevilo se mu, padnout do oka – zalíbit se, sypat si popel na hlavu – litovat.
1. a) Čert letěl **rychle (pomalu)** jako blesk, možná i rychleji. Když minula půlnoc, byl nad Římem. **Trochu** (hodně) si úkol **usnadnil (ztížil)**, protože popadl sloup z **prvního (posledního)** římského kostela. Hodil si ho na záda a vznesl se do **výše (dolů)**. Proto dodnes v kostele Santa Maria i Trastevere v jeho sloupořadí jeden sloup **chybí (přebývá)**.
 b) Čert se naštěstí tou námahou zdržel tak moc, že doletěl zpět k Vyšehradu právě ve **chvíli (v okamžiku, v momentu)**, kdy ranní mše v kostele skončila. Dábel **viděl (pochopil, uvědomil si)**, že **prohrál (nezvítězil, nevyhrál)**. **Mrštil (praštil, hodil)** sloupem **vztekle (naštvaně, rozzlobeně)** o zem. A vysvobozený kněz? Karet už se nikdy nedotkl, a když šel kolem hospody, raději se **díval (koukal, hleděl)** jinam.
 c) rychle jako blesk;
 d) A. ano; B. ne; C. ano.

2. Např.: najít – ztratit, chytrý – hloupý, poslouchat – zlobit/neposlouchat, hladký – hrubý/drsný, mluvit – mlčet, čistý – špinavý, smát se – plakat, měkký – tvrdý, pomáhat – škodit, dobrý – špatný; křičet – šeptat, suchý – mokrý.
3. 1. holohlavý, 2. moudrý, 3. mokrý, 4. složitý, 5. slavný, 6. chybný, 7. nemajetný, 8. statečný; **tajenka**: homonyma; Homonyma jsou slova stejně znějící, ale mající různý význam.
4. kohoutek (M), myš (M), houba (M), box (H), rys (H), rentgen (M), hlava (M), vlna (H), kolej (H), topí (H), zub (M), raketa (H), kladívko (M), koruna (M), stát (H), zámek (H), lopatka (M), trubička (M), los (H), role (H), jez (H), pánev (M).
1. a) kůň (N) – herka (H) – koníček (L); b) tatínek (L) – fotr (H) – otec (N); c) peníze (N) – prachy (H) – penízky (L); d) barabizna (H) – dům (N) – domeček (L); e) děťátko (L) – dítě (N) – fracek (H); f) pejsánek (L) – hafan (H) – pes (N).
2. a) „Pepičku, napapej se, vyčisti si zoubky a jdi spinkat.“ b) „Pepane, nažer se, vyčisti si kelcny a běž chrápat.“

1. a) rozkazovací; b) tázací; c) oznamovací.
 2. a).
 3. zá-**vod**-ník-0, **lék**-ařov-ým, pod-**zim**-n-ích, od-**běh**-l-i.
 4. a) mrkev, petržel – zelenina; b) tenis, hokej – sporta; c) modrá, bílá – barva.
 5. d).
 6. b), c).
 7. a), b).
 8. a)–A; b)–D; c)–E; d)–B; e)–C.

9. c).

10. b).

str. 127

1. a), c).

2. a) síť s oky, pane **obhájce**, o **Karlu** Čapkovi, od toho **data**, z **Pythagora** – 4 chyby; b) zajíc stříhal ušima, pane poslanče, v novém dramatu, od Spartaka – 0 chyb; c) stůl s **kovovými nohami**, v novém planetáriu, od Archimeda – 2 chyby; d) na ramenech jeřábu, o Janu Nerudovi, v **cyklu** básní, manželka **Dia** – 2 chyby.

3. a) tamější lidé, **větší** kluk, dva plaší zajíci, pečící forma, bítešší pekaři – 1 chyba; b) nejznámější knihy, vyšší sloup, tišší chlapci, **trávicí** soustava, **slezští** radní – 2 chyby; c) vědomě lže, krotší lev, je hlušší než já, mí **plaší** bratři, žehlící Eva, pražští radní – 1 chyba; d) nejjemnější látky, **maličcí** hoši, je plašší než já, lepicí páska, valašští rodáci – 1 chyba.

4. c).

5. b), d), f).

6. a) někomu – neurčité, mnou – osobní, tomu – ukazovací, vás – osobní;

b) čtvery – určitá, druhová, několik – neurčitá, základní;

7. e), f).

8. b), c).

str. 128

9. a).

10. c).

11. **předla** – N, 1., nese; **utrhli** – D, 2., tiskne; **malují** – N, 3., kupuje; **opřel se** – D, 1., umře; **věříš** – N, 4., prosí; **hledal** – N, 5., dělá.

12. a), b), c).

13. a), b).

14. b), c).

15. a) Kvůli prohře (PU příčiny) změnili trenéra. b) Navzdory nachlazení (PU přípustky) přišel na trénink. c) Přišla si zahrát (PU účelu) šachy. d) Při teplotách (PU podmínky) pod nulou sníh netaje.

str. 129

16. d), e).

17. a) Přišel se podívat (PU účelu) na nový film. b) Snaha získat (Pkn) medaili byla obrovská. c) Líbilo by se mi pracovat (Po) z domova. d) Zapomněla si přinést (Pt) přezůvky.

18. a) IV. Jirka, zdá se, nemá dnes dobrou náladu. b) I. Vážení přátelé, ráda bych se představila. c) III. Na Evu, na tu se můžu spolehnout. d) II. Karel IV., Otec vlasti, nechal postavit Karlštejn.

19. O prázdninách pojednu na týden na soustředění nebo na tábor a pak budu chodit na brigádu, abych si vydělal nějaké peníze a mohl si koupit nový mobilní telefon. b).

20. d).

21. b).

22. c).

str. 130

Úkol bez čísla a 1. a) – kontrola podle učebnice s. 130–146 k pojmům: výklad, výtah, výpisky, vypravování, popis, líčení, charakteristika, úvaha, proslav.

str. 131

1. b) používá spisovný jazyk a odborné termíny, objektivně podává odborné poznatky o chování šimpanzů;

c) zařazení šimpanzů a jejich dělení, život v tlupě, zvláštní schopnosti šimpanzů, řeč a počítání, sebeuvědomění a pokus se zrcadlem, házení předmětů, nejinteligentnější zvířata.

str. 132

1. **b)** budování Stonehenge primitivními nástroji a vztyčování obřích kamenů; Stonehenge v legendách; účel stavby.

str. 133

1. **b)** 1. začátek průmyslové revoluce, parní stroj (vynálezce James Watt); 2. využití páry v dopravě; 3. vynálezce lokomotivy Stephenson, 4. rozvoj paroplavby (R. Fulton), lodní šroub, 5. parovozy.

str. 134

1. **a)** ano;
b) 1. jsou negramotní, otec neumí psát a matka číst; 2. na návštěvu cirkusu, která se překrývá se svatbou nejstaršího syna; 3. maminka dostala vstupenky v práci za odměnu;

str. 135

- c)** patřila – náležela, ke smetánce – lepším rodinám (vyšším vrstvám), uměl číst – se naučil číst, pečlivě – úzkostlivě; dostala – obdržela, rezolutně – rozhodně, koncem týdne – před víkendem, tísnila – mačkala, přispělo – mělo za následek, určil – vybral;
d) Humoristický román líčí komické události a humorné stránky života. Využívá epizodickou kompozici, staví na situační i jazykové komice, využívá kuriózní příklady, nadsázku a prvky parodie.
2. **b)** 1. cesta na vrchol; 2. rozhledna; 3. trable na zpáteční cestě; 4. veselé setkání v Kutné Hoře; 5. zasloužená večeře.
c) citoslovce, krátké věty, spád děje (dějová slovesa), přímá řeč, přirovnání.

str. 136

3. **b)** bajka; v bajce vystupují zvířata, mluví jako lidé, mají lidské vlastnosti, které jsou kritizovány, na závěr je ponaučení.
c) Hladová přišla a hladová odcházela.
4. Letos jsme strávili dovolenou v Itálii. Prožili jsme tam osm dní. I když jsme se nejčastěji opalovali na pláži, přesto jsme uskutečnili dva výlety. Nejprve jsme zamířili do Benátek. Kromě prohlídky města jsme se nechali povozit v gondole po Velkém kanále. Další výlet jsme podnikli do Říma. Počasí nám celou dobu přálo. Letošní dovolená se vskutku vydařila.

str. 137

1. **a)** Do mísy **nasypeme** mouku, uprostřed uděláme důlek, do něho **nadrobíme** droždí, **přilijeme** vodu, přikryjeme a necháme vzejít kvásek. Potom **rozklepeme** vajíčko, osolíme, přidáme nakrájené rohlíky a zpracujeme vláčné těsto. **Necháme** kynout asi 1 hodinu. Těsto rozválíme, vyválíme asi 20 cm dlouhé válečky. **Vaříme** je pod pokličkou v mírně osolené vodě 15–20 minut. Uvařené knedlíky propíchneme vidličkou, aby se nesrazily. Kynuté houskové knedlíky **servírujeme** jako přílohu ke guláši, omáčkám nebo zelí.
b) Jednotlivé kroky pracovního postupu jsou řazeny tak, jak po sobě časově následují. Vše je popsáno stručně a srozumitelně. Kuchařský recept obsahuje výčet surovin, které budou zpracovávány.

str. 140

1. **a)** ano; jedná se o citově zabarvený popis, zachycuje atmosféru okamžiku, pocity, dojmy, nálady, obsahuje obrazná pojmenování.

str. 141

2. perly rosy – metafora, smaragdová tráva – metafora, moře mě objalo svými rukama – metafora (personifikace), žhavý déšť – epiteton, řeka čaruje – metafora (personifikace), diamanty nočního nebe – metafora, duby posmutněly – metafora (personifikace), ohýnky petrklíčů – metafora, tekutá tma – epiteton.

3. jaro – např.: jaro vytahuje trávu, jaro vítá ptáčky z teplých krajů, maluje kraj nazeleno, rozhazuje kvítí, polštáře žlutých pampelišek, koberce fialek; léto – pole voní obilím, zlaté klasy, sluneční paprsky si nedopřejí oddechu; podzim – den se ztrácí, mlha vládne kraji, deštivý panáček si nedopřává oddechu, podzim mává vlaštovkám, listy září všemi barvami; zima – krutá ledová dáma, na okapech rostou rampouchy, na kraji leží bílá peřina.

str. 142

1. b) jde o kombinaci přímé a nepřímé charakteristiky;

str. 143

- c) kaligrafické písmo – krasopis;
d) malířství; na přelomu 19. a 20. století (1860–1939); secese; Slovanská epopěj.
2. a), c) a) upřímný – říká pravdu (pravdomluvný); b) dobrosrdečný – mající dobré srdce (dobrácký, dobromyslný); c) ohleduplný – nemyslí jen na sebe (vnímavý, citlivý); d) odvážný – ničeho se nebojí (statečný); e) pilný – člověk, který nezhálí (pracovitý); f) paličatý – vše dělá po svém, nepřijme názor druhého (tvrdohlavý); g) sebestředný – zaměřený jen sám sebe, myslí jen na sebe (egoistický); h) bezcitný – člověk bez citu (necitlivý, krutý); i) pokrytecký – člověk, který se přetvařuje (neupřímný);
b) kladné: a), b), c), d), e); záporné: f), g) h), i).
3. Můj kamarád Vilém je na svůj věk středně vysoké postavy. Měří asi 165 cm. Při chůzi se klátí, jeho nohy připomínají písmeno „O“, za což může jeho záliba – ježdění na koni. Na světlém obličejí nás zaujmou pihy. Skoro pořád se usmívá. V obličejí vynikají modré, zato nos a ústa se skoro ztrácejí, jak jsou malá. Na hlavě mu rostou dlouhé hnědé vlasy, které mají zakrýt odstávající uši. Ale i tak mu to sluší...
4. **přímá charakteristika:** Je to hubený chlapec. Má černé vlasy. Harry je zdivočilý... je velice statečný. Je například velmi paličatý; **nepřímá charakteristika:** několikrát dokázal zachránit celý kouzelnický svět; pro své přátele je ochoten nasadit i život; občas si vybijí vztek na někom, kdo za to nemůže; často se podceňuje, někdy navíc nedokáže přiznat svou chybu.

str. 145

1. b) text se zamýšlí nad stavem přírody z různých pohledů, v závěru je zhodnocení, jsou použita slovesa uvažování, řečnické otázky a hodnotící příslovce.
c) 1. Představa přírody a její krásy; 2. Stav dnešní přírody, co všechno je špatně; 3. Otázka odpadu; 4. Přírodní pochody, nebo pomsta? 5. Poučení – berme na přírodu ohled.

str. 147

1. a), b) A. popis místnosti; B. charakteristika; C. popis pracovního postupu; D. úvaha; E. popis osoby; F. vyprávění; G. líčení; H. výklad.

str. 149

1. b) Jednotlivé ukázky spojuje téma hudby, liší se však obsahem. Každá ukázka představuje jiný funkční styl;
c) A. vzkaz – prostědělovací styl; B. výklad – odborný styl; C. rozhovor – publicistický; D. pohádka – umělecký styl; E. životopis – administrativní styl;
d) etapa – období, fáze; „ponorková nemoc“ – zvýšené napětí v důsledku psychické únavy a nedostatku soukromí při delším pobytu v malé uzavřené skupině; zřejmě odvozeno od námořníků na ponorkách, kde byli izolováni od okolního světa.

str. 150

1. b) A. blahopřání/gratulace; B. vzkaz; C. blahopřání/gratulace; D. kondolence; E. inzerát.

4. a), b), c), d), e) – ano; f) – ne.
 5. Tučně jsou opravené či doplněné údaje.

Životopis

Jméno: **Jaroslav Vomáčka**

Vzdělání:

1984–1988 **SOU Lochnovice...; ukončeno maturitní zkouškou**

Doplňující vzdělání:

1990 **mistrovská zkouška, SOU Lochnovice**

Pracovní zkušenosti:

1995 – 2018 **vedoucí a majitel autoservisu, Autoservis Votruba, s. r. o., Joudov 1, 123 45 Joudov**

1988–1995 **automechanik a vedoucí mistr Autoopravna Lochnovice**

Znalosti a dovednosti:

Jazyky: základní znalost ruského jazyka

Ostatní: **řidičský průkaz sk. B**

2. **eufemismus** – český jazyk a literatura (pojmenování, které zlehčuje nebo zmírňuje nepříjemnou skutečnost); **pipeta** – chemie (skleněná odměrná trubice na kapaliny), **buňka** – biologie (základní stavební a funkční jednotka těl živých organismů); **chlor** – chemie (žlutozelený jedovatý plynný prvek ze skupiny halogenů); **dělitel** – matematika (číslo, kterým se dělí); **plomka** – hudební výchova (neboli pauza, hudební značka v notovém písmu, která určuje ve skladbě, kde se nemá hrát či zpívat); **vykřičník** – český jazyk a literatura (interpunkční znaménko, zpravidla pro ukončení věty rozkazovací nebo zvolací); **basový klíč** – hudební výchova (používá se pro notový zápis partu violoncella, kontrabas, nízkých dechových nástrojů); **bohemistika** – český jazyk a literatura (vědní obor, který se zabývá českým jazykem a literaturou); **chlorid sodný** – chemie (sloučenina chloru a sodíku, kuchyňská sůl); **tónina** – hudební výchova (příslušnost tónového materiálu hudební skladby k určité stupnici); **antonimum** – jazykověda (slovo opačného významu); **symfonie** – hudební výchova (orchestrální skladba, zpravidla o čtyřech větách, složená v cyklické sonátové formě); **aluminium** – chemie (hliník, lehký kovový prvek); **blizna** – biologie (část pestíku, orgánu rostlinného květu); **kružnice** – matematika (množina všech bodů v rovině, které leží ve stejné vzdálenosti od pevně daného bodu, zvaného střed); **akord** – hudební výchova (označení pro souzvuk tří a více současně znějících různých tónů); **končetina** – biologie (kloubovitý nebo chápavý výčnělek živočišného těla); **hustota** – chemie (hmotnost objemové jednotky látky); **poezie** – český jazyk a literatura (básnictví, básnické výtvoř); **samohláska** – český jazyk a literatura (hlásky, jejichž charakteristickým rysem je tón); **trávicí soustava** – biologie (organová soustava, která zajišťuje příjem, zpracování potravy, vstřebání živin a vyloučení nestrávených zbytků); **rovnice** – matematika (algebraický útvar vyjadřující rovnost, ve kterém vedle daných čísel je ještě neznámá, která se má vypočítat); **membrána** – biologie (polopropustná povrchová vrstva buňky schopná propouštět látky ze zevního prostředí do buňky a zpět); **úsečka** – matematika (část přímky mezi dvěma body); **minerál** – biologie (nerost, vzniká přírodní činností); **algebra** – matematika (odvětví matematiky zabývající se především řešením rovnic určitého typu a teoriemi s tím souvisejícími); **sloučenina** – chemie (látky vzniklé sloučením, tedy chem. reakcí z látek jednodušších); **taktová čára** – hudební výchova (kolmá linka na notové osnově, která ukazuje hranici taktu).
3. A – výklad; B – výtah; C – referát.

1. a) zpráva.
 b) **analytička** – provádí analýzu; zkoumá jednotlivé složky a vlastnosti nějakého jevu, činnosti apod. a jejich vývoj; **kauza** – právní případ; **laudatio** – pochvalný projev při oficiální oslavě nějaké osoby nebo instituce; **laureátka** – osoba poctěná za své mimořádné dílo (práci) veřejnou cenou.
 c) Cena Ferdinanda Peroutky je novinářské ocenění, které bylo zřízeno u příležitosti 100. výročí narození českého novináře a publicisty Ferdinanda Peroutky; ocenění má být udělováno mravně bezúhonných publicistům za jejich práci mimořádné úrovně, která vychází z demokratické orientace.
 Ferdinand Peroutka – český spisovatel, dramatik a publicista. Bývá považován za jednoho z nejvýznamnějších představitelů české předválečné demokratické žurnalistiky. Je autorem díla Budování státu, po-

jednávajícího o vzniku a prvních letech Československa. Po komunistickém únorovém převratu roku 1948 odešel do exilu; vedl české oddělení rádia Svobodná Evropa.

str. 157

1. **a) A.** Pražský magistrát jedná o tom, kde by mohla být umístěna Muchova Slovanská epopej. **B.** Objevují se domněnky o růstu cen diamantů kvůli rozhodnutí zavřít největší diamantový důl světa. **C.** Vědci z curyšské univerzity zjistili, že k zmírnění globálního oteplování planety by mohla vést masivní výsadba stromů.

str. 159

1. **b)** A. ne, B. ne, C. ano, D. ne.
d) Autor nejen podává fakta o životě afrického národa Zulu, který sám poznal – pracuje s detailem, jeho cílem není jen podat výčet strohých informací, ale snaží se čtenáře přenést mezi Zuluy prostřednictvím vypravování svého zážitku s použitím přímé řeči a tak ho zaujmout.
2. **a)** Podle textu Plíhala je amnestie udělení svobody pro „zavřené“.

str. 161

1. **b)** Autor se zamýšlí nad světem politiky (v němž spatřuje vulgaritu, chaos a podrážděnost). K pointě se dostává přes popis cesty do práce, v němž využívá humoru, nadsázky, ironie i citově zabarvených slov.
c) Pointa: „To je zvláštní, že politika se dělá skoro vždycky v tomhle druhém světě.“ Přestože úkolem politiků je spravování obce pro blaho občanů, někdy v nich spatřují toho, kdo jim překáží a je jejich nepřítel.
2. **b)** Walt Disney – americký filmový producent, režisér, scenárista, dabér, animátor, který vytvořil řadu světově známých kreslených postav, včetně myšáka Mickey Mouse. Walt Disney je tak s myšákem neodmyslitelně spjat, proto by si jeho a jakékoli myši s nadsázkou mohl pozvat i do svého bytu v 11. patře.

str. 162

1. **a)** A. poezie (vyznačuje se verši), B. drama (přímé jazykové promluvy postav s popisem jednání určené k předvádění na jevišti), C. próza (neveršovaná literární tvorba).

str. 163

- b)** Autor básně hledá strašidlo a zloděje u něj v domě. Ukáže se, že strašidlem a zlodějem je on sám, když večer vyjídá lednici.
- c)** V závorkách jsou scénické poznámky. Nedorozumění vyplývá z existence homonym (Smil Flek – smyl flek).
Archaismy – např.: přírodozpytec, odění.
- d)** Personifikace – např.: ptáci si povídají, ptačí maminka opatruje děti.

str. 164

1. c).
2. a).
3. d).
4. A vypravování, B. výklad, C. životopis, D. zpráva.